

ARGIA

1984ko Abenduak 30 – XLVII.urtea – 1.042 zenbakia. 100pezeta/6libera

- 1985, hauteskunderik gabeko urte luzea. ●
- Droga bizkaian: hedatuz doan sare baten aurkako neurri egokirik ez. ●
- Gorostia, hiltzorian dauden arbolen sinboloa. ●
- Oskorriren hermosurie, AEKren eskutik. ●
- Azpeitiko II. antzerki topaketa: Iparraldea sariturik.

KALEDONIA BERRIA
INDEPENDENTZIAREN
ATZETIK

Gure ahalegina Bizkaiaarentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

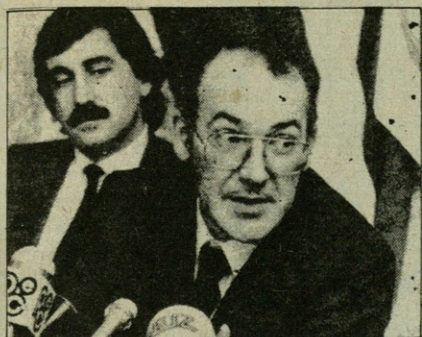
TXURRUKARI Oroikarria. Areetan
Itsasoaren oldarra gelditzen
gizonaren neurrigabek
ahalegina

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta hultzatutako Erakundea

Urte berri, lehendakari berri. Urte bukaera honek Olentzarorekin batera lehendakari berria ekarri die Komunitate Autonomoko biztanleei. Garai-koetxearen defenestrazioa, Arzalluzen itzala, Ardanzak jokatu duen papera hartu ditu I. Zubiondok gaitzat. Maratila bat baino gehiagoko gai ilun hone-tan bere lumak argituko du irakurle politikazalea. **9. orrialdean.**

Drogaren inguruko arazoak garraz-tu egin dira azkenaldian Bizkaian. Alde batetik, droga gogorren kontsumoa, eta bereziki heroinarena, zabaldu egin da, eta ohizko «puntu beltzei» beste hain-bat auzo eta herri gehitu zaie. **22. orrialdean.**

- 3.—Non zer.
- 4.—Aste Giroa.
- 8.—Ttanttaka.
- 9.—1985. Transizio ala desgaste urtea. **Iñaki Zubiondo.**
- 13.—Mundua ez da borobila.
- 14.—Kaledonia berria independentziaren bidetik. **Agurtzane Ortiz.**
- 18.—Boga boga. **Luis Mª Bandres.**
- 20.—Gorostia, hil zorian dauden arbolon sinboloa. **M. Ubi-llos.**
- 22.—Droga Bizkaian: hedatuz doan sare baten aurkako neurri egokirik ez. **A. Az-kargorta eta K. Landa.**
- 26.—Olentzaro ezberdina da toki bakoitzean.
- 28.—Azkueren urtehurrenean, bultzada berria literaturari. **Laura Mintegi.**
- 31.—Kulturaren ataria.
- 32.—Oskorriren hermosurie AEKren eskutik. **J.L.**
- 34.—Abenduko literatur booma, egileen hitzetan (I). **M.A. eta I.U.**
- 36.—Sari banaketak harridura sortu zuen Azpeitiako Antzerki Topaketan. **Mikel Antza.**
- 38.—Txutxumutxuka.
- 40.—Jo...Adarra.
- 41.—Bertsoak: Heldu dira ga-bonak. **Balendin Enbeita.**
- 42.—Azkena:

Kaledonia Berria, Australiaren ekialdean. Pazifikoan kokatzen den uharte txiki bat da. Honen berri ematen zaigu ohizko nazioarteko sailean. Komunika-bide askotan Kaledonia Berri-ko arazoak eragiten dituen komenta-rioak aski ezagunak ditugun egoera kolonialak gogoratzen dizkigu. **14. orrialdean.**

Eta kulturari hiru gai nagusi aurkitu ditzakezu, zein baino zein nagusiago: alde batetik Oskorriren Lp berria. — Hau hermosurie — eta horren inguruko gorabeherak; bestetik abenduko literatur boomari buruz elkarriketen bidez informazioa emanez hasten gara aste honetan; eta azkenik Azpeitiako Antzerki Topaketari buruzko berri ugari. **31. orrialdetik 38.ra.**

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez,

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Luis Mari Bandres, Iñaki Camino, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezala «Zaldubi», «Gure Irratia»-koak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, «Irulegi Irratia»-koak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Txus San Migel, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarri-nandia, Mikel Ubillos.
Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.
Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.
Administrazioa: Jon Barandiaran.
D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Virgen del Carmen, z/g. Ramonaenea-behea. DO-NOSTIA-20012.

Telefona: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Alc bakarra: 100 pezeta/6 libera

1985erako harpide sariak:

Hego Euskal Herrirako .. 4.000 pezeta
Ipar Euskal Herrirako 275 libera
Estatu Espainolerako 4.000 pezeta
Beste atzeritarako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

URTARRILA 5 URTARRILA 12

Urtarrilaren 7-an ilbete

mareak: (Urtarrila 6koak)
gora: 03.26 eta 15.31
behera: 09.55 eta
22.28.

eguzkia: (Urtarrilaren 6an)
irten: 08.38
sartu: 18.04

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Iñaki Camino

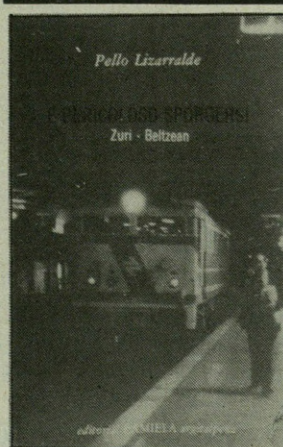

Egilea: Pello Mari Anorga.
Titulua: Tio Xentimo.
Argitaletxea: Auskalo saila.
Erein.
Ezaugarriak: 450 pta. 88 orrialde.

Titulo bakarra daraman liburu honek bi ipui edo bi istorio biltzen ditu. Aurrena tituluaren izena daramana bera da. Aitona zahar eta txi-roaren azken egunak dira kantagai. Tio Xentimo zahar atsegina dugu, biziaz ernegatzen pasatzen du egun ia osoa, baina ez dago etsita. Baina bere bizitza guztian gertatu zaion bezala, kukuak oker jotzen dio eta kartzelara bixita egin beharra suertatzen zaio. Ohitu eginen da eta gustua hartuko, horregatik egonaldia amaitzen denean

eskuhutsik topatuko da beti bezala. Baina ezer ez daukanak izan ohi duen ilusioa gertatzen zaio. Hala ta guztiz ere, goseak erasoaldi zorrotzak egingo dizkio. baina hauetan garrantzizkoenak, gizartearen basakeriak ditugu. Jasotzen duen errepre-sioa ezin sinistuzkoa da, eta denek arrazoi berberagatik jipoitzen dute, txiroa eta mi-xerablea delako. Ezpaitu ez lagunik, ez etxerik, ez ar-ro-parik eta ezta janik ere. Hain da txiroa, eztuela bere bu-ruaz beste egiteko behar duen soka erosteko lain ere.

Añorgaren narrazioan umorea ageri bada ere, garraztasuna nagusi da, eta gi-zartearen ustelkeriak ederki azaltzen zaizkigu, marrazki grazia handiko batzuren on-doan. Xentimoren akabera ere arras negargarria dugu. Bigarren ipuina Elisa Fer-rand izeneko dugu. Gazez ur tanta batzuk bixita egingo diote eta gau guztia igaroko du esnai hauekin eleketan. Goizean, eguzki munstroa tantak urtzeko asmoz jeikitzen da, baina hauek ihes egi-nen dute goi bidetara. Hau ere marrazkiz hornitua.

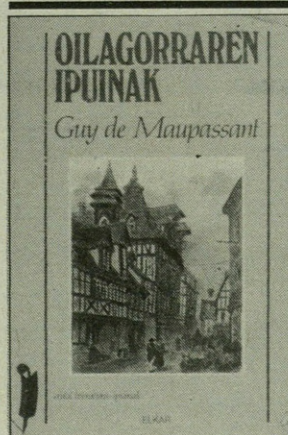
Egilea: Pello Lizarralde.
Titulua: E Pericoloso Sporgersi. Zuri beltzean.
Argitaletxea: Editorial «Pamiela» argitalpena.
Ezaugarriak: 450 pta. 102 orrialde.

Joxe Azkue euskal enpre-sako langile kualifikatua du-gu, negozio kontutan trebea, enpresako teknika kontutan aleman batzurekin tratuak zerratzen Alemania bertara doana.

Bere enpresak ematen dio txangoa hegazkinez egiteko lain, baina beldurraren era-ginez trenez egitea deliberatzen du, eta bidai luze bezain nekoso gertatzen zaio. Ale-manian dela, negozio kontu-tako bileretan eta bazkaritan ematen du denbora egunero plan berbera daukalarik. Gazez ateratzea, dibertitzea eta guzti horiek ez dira bere egitekoak.

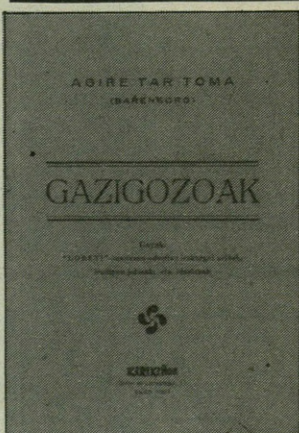
Baina, azken egunean, et-xera itzultzeko garaia heltzen denean, semealabentzako jostailu modernoak eta Nina Hagen-en diskoa erosi ta ge-ro. Alemaniako lantegiko sekretariarekin akordatzten da eta hots egiten dio.

Nobela honen ezaugarri nagusia moteltasuna da, pe-na merezi duten gauzak oso azkenean baitira gertatzen, eta bitartean Joxe Azkueren bidaiaren zertzelada motz batzu demazkigu idazleak, akzioa bukaerarako utziz. Idazleak narratu egiten du gertaera behinena iritsi bi-tartean, ia elaberri guztia nar-ratze eta deskribatze saioa dugu, tren batean edozein ordutan gertatzen diren ka-suek dute garrantzia, edota estazio handia gizon bakar batek pentsa eta egin ditza-keen gauzek, nobelaren giltza den akaberrak gertakaria ez da beraz kantidadez be-hintzat garrantzi gehiena duena.

Egilea: Guy de Maupassant.
Titulua: Oilagorraren ipui-nak.
Argitaletxea: Elkar. Erdal Literatura ipuinak. 10. zkia.
Ezaugarriak: 500 pta. 180 pta.

Guy de Maupassant idazle frantziar ezagunaren ipuin batzuk argitaratu ditu Elka-rrek itzulpena Felipe Juaris-tirengan utzirik. Delako Maupassaunt hau iragan mende azkéneko urtetako idazlea dugu. Oilagorraren ipuinak direla dio, baina ipuinek ez dute oilagorrare-kin zerikusirik ia bat ere, ho-rregatik ez du behinik behin tituluak atzipetzerik sortu behar. 17 ipuin biltzen ditu, normandoei buruzkoak, ge-rra garaiekoak, maitasunez-koak, zahartzaroaren deskri-zioak e.a. Gehienetan giro probintziarrean kokatzen di-tu bere ipuinak Maupassan-tek. Giro erromantikokoak ditugu eta ipuin batekin bai-no gehiagorekin gertatuko zaigu berak ipuin deitzen duena guri narrazio soila iruditzea, ez baitira alferrik 100 urte pasa berak ipuin hauek idatzi zituenetik, eta elerti teoriak aldatu egin dira bitarte hartatik egun arte. Alde honetatik, literatura dezimononikoa dela esan genezake. Egungo literatur gustoetarako soilegi gerta li-tezkeen ipuinek, gordetzen dute beren xarma hala ere.

Egilea: Agire'tar Toma (Ba-rren-soro).
Titulua: Gazigozoak.
Ezaugarriak: 105 orrialde. 400 pta.
Argitaletxea: Geu argitalal-dia.

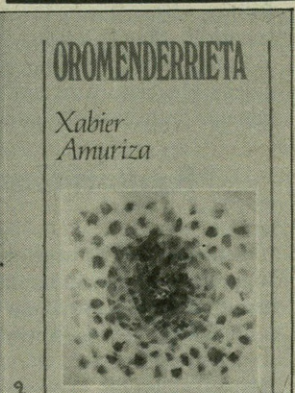
Batek baino gehiagok ira-kurriko zuen Barren-sororen «Uztaro» elaberria gerratearen hasiera garaietan kalean agertu zena. Askok uste ge-nuen ere hura zela bere emaitza bakarra, baina ge-

rraurrean argitaratu izan zuen beste idazki bilduma atera du Geu argitaldaria.

Liburu honetan ederki ageri da gerraurrean ere idazten zela narrazioa, itzultzen zela kanpoko beste literaturetatik, ez ginela geure ziborrari behaka bakarrik. «Gazigozoak» hau idazki bilduma da. Hasieran Loreti deritzan maitasun-destia dakar. Bertan Loreti deitutako neskatala erdi galdutako ardi batez maitemintzen da. Neskatoa aberatsa da fuerte, eta mutila zorigaitzeko bat, diru guztiak Miarritzeko kasinuan xahatu dituena. Putetxera doa Miarritzen eta atzelari bati mutur ukaldia eman diolako, labana sartu diote atzetik. Eritetxean egingo ditu bere azken arnasak Loreti zaintzaile duela. Elaberri honetan, Uztaroren ikusi genuen bezala Barrensororen morala ageriarangoa da, putetxe eta diskotekei dien gorrotoa, nesken eginbeharrez dituen ihardunak eta beste hainbatek erakusten digute garai haietako morala. Deskribio kontutuan parerik gabea dugu Barrensororen, izadia kantagai duenean batez ere. Irakurgai laburra heldu da, gero sorgin batena, oso gaiztotzat dute denek baina haur goxo batekin ederki portatzen dakiena da bera. Arrantza zangar baten giza-irudia hurrenik. Esan beharrekoa da Barrensororen pertsonaia guztiak lauak (eboluziorik gabeak) direla. Egunkarietako artikulua dago bestalde, sari bat irabazi zuena. Ogiaren salneurria jeitsi egin dela eta ogia egiteak dakartzen pena ta nekeak ematen dizkigu adizera bere hizkuntza zoragarrian. Aranatarren hitz baldresen bat darabilen arren, esan beharrekoa da Barrensororen hizkuntza irakaspiden neurri handikoa dugula.

Liburuak dakarren beste guztia itzulpena da: Walter Scott-en elezahar bat, Baroja idazleaz literatur gogoeta zenbait (ederki astintzen du hemen Baroja, baina bere balioak ukatu gabe) eta ondoren Barojaren lau testu labur itzultzen dizkigu. Papini idazle italiarra da itzultzen duen beste bat. Gero «Erru-

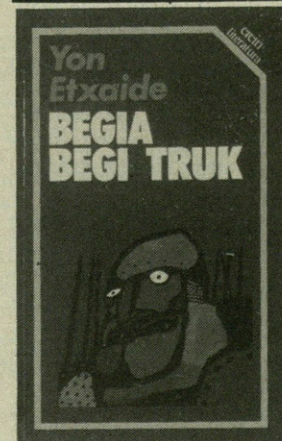
si'ko zabaldietan barena» deritzan artikuluxkan beste idazle espainol batek idatzitakoak itzultzen ditu, bazter haietan iraultza boltxebikeak ekarri zituen galeren zerrenda luzeegia azalduz. Azkenik Silvio Pellico-ren bi narrazio motz itzultzen ditu, non garaiko moralaren ager-garriak kiratsak gertatzen zaizkio egungo edozein zentzuzko gizakiri.

Egilea: Xabier Amuriza.
Titulua: Oromenderrieta.
Argitaletxea: Elkar. Euskal Literatura. Elaberria. 16. zenbakia.
Ezaugarriak: 650 pta. 333 orrialde.

Beldurrak izan genuen Amuriza uholdeetan bere zorioneko elaberria amaitu barik itoko ote zen. Hemen dugu baina, elaberri hura. «Oromenderrieta» du izena eta garai guztietako herri guztien historia egin nahi du elaberri honetan Amurizak. Soziologiako saio bilakatzen da bere lana, gizakiaren izakera biologiko bereziagatik, honek, urkoa zanpatzeko desioa du gizasena daukan momenturik beretik, eta piramide soziala osatzen da, asko duenak gehiago jasotzeko irrika duenez, gehiago nahi izateak animalia harripalari eta zanpatzaile bihurtuko du eta ondorioz beti izanen da norbait piramidearen gainean, neurrigabe-ko ondasunak dauzkana, gutxi duen gehiengoari nagusitako zaiona. Hau ezinbestekotzat jotzen du Amurizak bere liburu osoan zehar, eta arrazoi du. Guzti hau elaberri bereko letraren desberdina den beste letra mota txikiago batez idazten

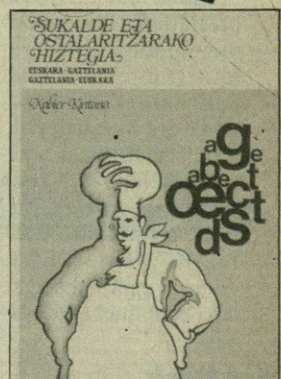
du. Elaberriari berari dago-kionez ezer gutxi esan daiteke ezer gutxi baitago. Oromenderrieta herriko norbait jaun aberats zanpatzaile eta pilatzaile baten ondora doa eta pistola paparrean ezarrita hil egiten du ondoren bere burua ere hiltzeko. Eszena hau jaun diferenteekin 12 bider gertatzen da gutxienez elaberri guztian zehar eta noski elaberria izugarri pixua bihurtzen du. Tesi nobelia dugu Amurizarena. aspergarri benetan, eta Europako edozein literaturako obra nagusietatik oso urruti geratzen dena, benetan, literatur balioak ezaipatira oso agerian geratu. Gauza bera egin liteke hainbesteko luzetasuna eman gabe. Aipatu beharrekoa beste aldetik nobelari darion umore usaina.

Egilea: Yon Etxaide.
Titulua: Begia begi truk.
Argitaletxea: Erein. Literatura saila 16.
Ezaugarriak: 97 orrialde.

Aspaldikoa dugu Etxaide-ren antzerki lan hau. 1962.ean argitaratu zuen aurreneko aldia Egan aldizkariaren separatan. Txukundu eta batu ta gero «Gero» argitaletxeak kaleratu zuen orain urte batzuk, baina hau ere agortu denez Erein-ek ordaindu du euskaldunok Etxaiderekin dugun zorra. Antzerki lan hau Berterretxe xiberutar jaunaren heriotze beldurgarriaz ari da, erdi aroko inguruamendutan kokatua. Etxaidek bestetan ere egin duen bezala. Lan eza-guna da arras eta berrargitaratu egin dutela esanez bete dugula uste dugu.

URTARRILA
5
URTARRILA
12

Egilea: Xabier Quintana.
Titulua: Sukalde eta Ostalaritzarako hiztegia. Euskara—gaztelania. Gaztelania—euskara.
Argitaletxea: Euskal Herriko Unibertsitatea, Argitarapen zerbitzua.
Ezaugarriak: 600 pta. 198 orrialde.

Orain arte euskal sukaldaritzaz euskaraz ziharduten liburu nahiz artikuluguztiak miatu ditu Xabier Quintanak bere hiztegia moldatzeko. Nolanahi ere «Pato a la naranja» eta horrelakoak euskaraz sekula esan ez direnez, horrelakoei ematen dien itzulpena ez da behin betirakoa, berak botatzen duen adibidea baizik. Horregatik gertatuko zaizkigu arraro xamarrak hiztegi barneko zenbait itzulpen, baina kasu hauetan bai esan litekeela Tartasek zioen bezala errua ez dela Quintanarena, euskarena berarena baizik.

Lana honela banatu da: I) Dendak eta lanbideak. II) Elikagaiak: Landa-reak: Barazkiak, ekosariak, frutak, fruitu idor-rrak. Animaliak: Ugaztunak. Hegaztiak. Arrainak eta itsaskiak. Bestelakoak. Prestatuak eta saltsakariak: Hestebe-teak (Embutidos), esnekiak, espeziak, saltsak, saltsakari eta osagaiak. Edariak. III) Elikagaien zatiak. IV) Gastron-miarekin zerikusia duten adjetiboak. V) Gas-tronomiari buruzko

aditzak. VI) Sukalde-tresneria VII) Neurriak eta esakerak. VIII) Jaki prestatuak (Platos condimentados): Hasiera-koak (Entremeses), zopak, barazkiak, eltze-koak eta arraultzeak, arrain eta itsaskiak, oke-la, bestelakoak, azken burukoak, edariak, abisu, obar eta esaldiak. IX) Esaera zaharrak. Ez da dudarik egin beharreko lana egin duela Quintan.

diskak

Kaki

Egilea: Ricky Lee Jones.
Titulua: Magazine.
Diskoetxea: WEA.

«28 urte eta... zaharra sentitzen naiz. Baina indarberritzen ari naiz. Inportantea beldurra galtzea da. Ni beti izututa egon naiz».

Bakardadearen munduari mila bira eman dion neskato honen hitzen musikak aparteko sentiberatasuna nabari du. California aldeko hippy-zaharren aireetatik edaten du Rythm and blues-etik edota Jazzetik bezelaxe. Baina Ricky Lee Jones-en iman berezia bere ahotsean datza. Kristo guztiak sentitu izan eta sentitzen dituenak dizdira garbiz musikan gauzatze-ko ahalmen itsua duen ahots zoragarri horretan. Eta gainera, kurioa da zer nolako naturaltasunez erakusten duen sentipen beraren aitzin eta gibel (nahiz bakardadea, beldurra, negar gura edota euforia kanporatzerakoan). «Niretzat oso inportantea da zeeor ezberdina egitea, asmaezina. Batez ere beldurtzen nauena».

Nolabaiteko aintzindariak

ditu Tom Waits, Joni Mitchell, eta folk-a Jazz-a, rock-a erabiliz, bakoitzak bere barneko munduari irteera musikal mingarria bilatzen dihardutenak.

Laugarren Lp-a du. Gaztea da oraindik. Dagoeneko estilo konfundiezina lortu du, beronek inolaz ere bide ezberdinetatik abia dadin mugak jartzen ez diolarik. Jack Kerouak-en bideetan ibiltaria, bai pianoz bai kitarraraz unerik majiko eta tristenetan, haizetsu eta elektriko banda bikain bat dela medio une festatsuetan. Hori bai, beti ere arnas aldia geraarazteko gauza den ahots armonia sare preziosistaz.

Aurkako sentipenen elkartzea, kontrajartzea dugu bereziki Lp honen eta Ricky-ren estiloaren beste ezau-garri bat. «Magazine» honetan balada goxoek gainezka egiten duten alaitasun adierazpenei uzten die leku, berehala berriro bakea, tristezia, malenkolia gazi-geza nagusituz.

Orain arte esandakoarekin nik uste nahiko garbi geratzen dela neska honen musikak izan dezakeen gauarekiko harreman konplizea. Norberaren barne barnekoak azaleratzeko edota burutik pasia daitezen duen balioa. Une intimoetarako, bakardadean suertatzen diren une zoroak, ametsezko munduak lotsagabeagoak, egiazkoagoak daitezen izkutuko ipotxa duzu Ricky.

irratia

Irrati libreen Ihardunaldiak Santurtzin

Urtarrilaren 11, 12 eta 13an antolatu ditu Santurtxuko «Iluna Irratia»k irradi libreen ihardunaldi batzu. Ihardunaldi hauetarako benetan egitarau bete antolatu dutela «Iluna»koek, bideo, zine-forum eta komunitate autonomoko telebistak, estatuko irradi libreak eta beste zenbait gairi buruzko eztabaidak, komunikazio esperientzia berriak aztertu asmoz.

musika

Euskal Musika Bilbon

Zarama, Hertzainak eta Nahiko-ren kontzertu batekin eman zitzaion hasiera Bilbon Euskal Musika kanpainari. Udaletxeak antolatutako kanpaina honek bederatzi aste iraungo ditu eta izango duzue orriotan horren berri.

1985 urte hasiera honi dagokion heinean aipa ditzagun urtarrean nondik nora ariuko diren euskal kantariak Bilbon. Urtarrilaren 11ean Benito Lertxundiren txanda izango da. 18an Urkorena eta 25ean Joseba Gotzon-ena.

Kantaldiak La Casillan izango dira eta merke, oso merke kolega. Hogeituro sarrera bakoitzagatik. Badirudi oraingo honetan ondo enrollatu dela Robles alkatea.

«Kantari Gatoz» aurrera doa

Gipuzkoako Diputazioak antolatutako Kantari Gatoz kanpainaren barruan kantari dihardute bestela nekez ari-tuko lirakeen hainbat eta hainbat kantarik. Hona hemen egunotako egitaraua. **Abenduaren 28an** Hibi Rekondo eta Amaia Kasasola Azkoitia. Egun berean Ganbara taldea Hondarrabian.

Abenduaren 29an berriz Hertzainak izango ditugu Lasarten eta Tolosan Ganbara eta Txanbela taldeak. Rocka nahi duenak Lasartera. Folk-a gustokoago duenak Tolosan izango du aukera gustora pasatzeko Inozente egunaren biharamona.

Datorren urtean berriz, hau da, **urtarrilaren 4an** Amaia Kasasola Elgoibarren eta Benito Lertxundi Oñatin. 5ean Jotakie eta M-ak Zarautzen. 11ean Beñat Azeari eta Amaia Zubiria Azpeitian. Egun berean eta Irun-en Zarama eta Hertzainak. Donostian Niko Etxart.

Horiek dira egunak, taldeak eta tokiak. Orduak ez dizkigute banatu antolatzailiek. Zerorrek bilatu beharko dituzu, tokian tokioa galdetuz edo.

Estitxu Donibane Lohitzunen

abenduaren 29 Bati baino gehiagori entzun genion Estitxu berriro ere aditzeko gogo minean zebilela. Orain izango du aukera ederra horretarako. **Abenduaren 29an** Donibane Lohitzuneko Jai Alai pilotalekuan kantatuko du garai batean gala haiek ematen zituen emakume harrigarri boz ederreko horrek. Orain gainera bere ilobarekin dihardu eta Iker lehengo kidearekin izandako hamabost urteko Naia bere alabak pianoan lagunduko du. Bi urte ibili gara mendian eta antzeko kantak kantatuko dituelakoan gaude beste zenbait berriekin batera.

Imanol eta Akelarre Leitzan

Abenduaren 23an ospatzekoa zen jaialdi hau Leitzan, baina antolatzailen ikastolako bat hilegin zenez, atzeratu behar izan zuten jaialdia **abenduaren 30a** arte. Kantaldia Imanolen esku joango da, eta pentsatzekoa da bere ohizko kantez gain azken aldian atera duen «Erromantzeak» disko bikoitzeko kantarik ere eskeiniko duela. Ondoren, hamaurretatik aurrera Akelarrekin dantzaldia. Leitzako ikastolak eraturako jaialdi honetarako sarrerak seirehun pezeta balio du.

Ruper Ordorika eta Mikel Laboa Oñatin

Bai, baina ez elkarrekin. Astebeteko diferentziarekin baizik. Ruper Ordorika 84ko azken larunbatean, **abenduaren 29an** izango dute oñatiarrek herrian bertan. Eta hurrengo astean, urteko lehen larunbatean, **urtarrilaren 5ean** hain zuzen Mikel Laboaren txanda Oñatin, esan bezala.

kirolak

Ziklokross ugari urtarrilan

Ziklokross txapelketen kalendarioa onartu eta aurkeztu berria dugu datorren urtearekiko. Espainia mailako txapelketa. Euskadi mailakoa. Jubenilak etabar guztiek badakite non eta nola izango duten lehia izateko tenorea.

Gu ordea urtarrileko aprobatar lotuko gara. Zeren eta **Abenduaren 30ean** Legazpian Euskadi mailako txapelketa iragan ondoren beste aproba hauek izango baitira nagusi urte berria agurtuaz.

Honela, eta **urtarrilaren 5ean** **Gorozikan** izango da aproba. **6an**, **errege egunean**, **Beran**. Egun aproposa Errege egun hau semeari bizikleta erregalatu eta gero Bidasoa aldera eramateko nola ibiltzen den erakustera. Beran hamaiketakoa egin, aproba ikusi eta etxera bazkaltzera.

Hobe gainera aukera hori aprobetxatzea ziklokross zaleak. Hurrengo aproba, **urtarrilaren 12an** Valladolid-en ospatuko da eta hara joatea...

ihardunaldiak

Urte bukaera kulturala Hernanin

Udaletxearen laguntzaz Hernaniko hainbat eta hainbat kultur elkartek (denak aipatzea luzeegia litzateke) urte

bukaera kultural bat antolatatu du Hernani herrirako. Dagoeneko iragan den erakusketa batetaz gain honako ekintza hauek dauzkate antolatuta: **29an** pintura erakusketa Txalaparta elkartearen eta antzerkia Jubilatuen etxean gaueko hamar terditan; **30ean** eta **Ereñozun**, hamabi terditan Titirikoko Antzerki taldearen emanaldia; egun berean eta ordu berean bert-solari jaialdia Aitor Antzokian; **Gabon Zahar** gauean gau-passa Tilosetan. Jauzkari ballet taldeak ere izan behar omen du emanaldiren bat. Adi beraz ballet zaleok. Eta besteok. Hernanin izango da hotzaren kontrako eginkizunik Gabon hauetan!

“Gabonetako Euskararen Kanpaina 84” Eibarren

Gabon hauetarako ekintza ugari antolatu du Eibarko udaletxo euskara batzordeak. Aurreko astean ematen genizuen horren berri zabal, oraingoan **“Euskara/Euskalkiak”** ihardunaldien bigarren eta azken zatia erri berri emango dizuegu. **Urtarrilaren 2, 3 eta 4ean** ospatuko da. Lehen egunean, asteazkenez. Soziolinguistika izango da gaia eta Baxok eta Txillardegizango dira ponentziak: **urtarrilaren 3an**, Hezkuntzaren inguruko ponentziak egingo dituzte Xabier Kintana eta Adolfo Arejitak; eta bukatzeko, **urtarrilaren 4ean**, ostiralez. Itzulpegintza/Gizarte gaiari inguruan arituko dira X. Mendiguren eta F. Krutwig.

aste honetako filmea

Martin Goikoetxea

Amaigabeko istorioa

Filmea: «La historia interminable»; **zuzendaria:** Wolfgang Petersen; **aktoreak:** Nean Hathaway eta Barret Oliver; **gidoia:** Michael Enderen «La historia interminable» liburuan oinarritua.

Entzuna dugu Michel Ende haserre bizian dabilela filmeak ez duelako jaso berak liburuan zioena, edota zioen guztai. Egia da zenbait pasarte ez dela agertzen (armiar-marena etabar), baina kontutuan hartuta pelikual ikusiko duen jende kopurua, eta jakinik horietarik askok eta askok ez dutela liburua irakurria izanen, argigarri, gerta liteke zeluloidea dagoen berean aztertzea.

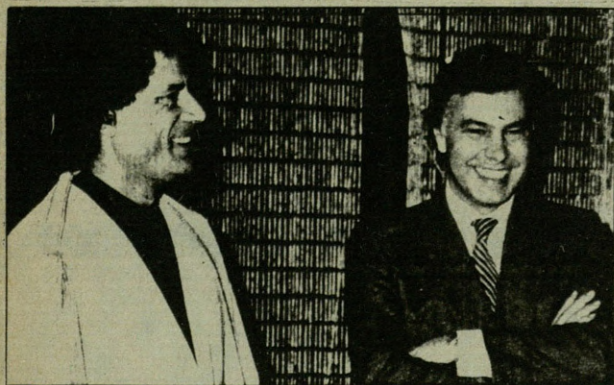
Pelikulan oso egoki emana dago mutikoxkor-irakularen eta Fantasia Erreinuako mutiko protagonistaren arteko paralelismoa—eta berdintasuna—azkenerako. Fantasia Erreinuaren sartuz geroztik efektuok agintzen dute pertsonaia bitxi batzuren erdian (zenbait unetan Lewis Carroll-en «Alicia en el Pais de Las Maravillas»-en agertzen zirenekoen tankerakoak ematen zuten). Efektuok Hollywood-eko zinerik fantasiosoenaren lotsarik ez izateko modukoak dira. Pertsonaiak ere ederki karakterizatutakoak ditugu intriga soil soil batean murgiltzen dituelarik egileak. Haria ipuin sinple bat da, ez besterik. (Agian horregatik ez dator bat Ende filmearekin).

fantasia Erreinu deuseztu nahi du Ezerezak. Horren aurka Adreilu gudari sutsua izango da borrokatu dezakeen bakarra. Printzesak bi-

daliko du horretara. Mila gauza igaro ondoren ezin izango du berak bakarrik ezerezaren kontra. Gizaki baten beharra dauka. Irakurlearen beharra...

Eta hori dá guztia. Hor nahasiko dira errealtate eta fantasia. Fantasia salbatu nahi da. Gizaki bakoitzak sortzen duen fantasiaz eraikitako Erresuma Unibertsala. Ametsen erresuma. Esperantzarena, azken urteotan gizonek galtzen ari omen diren fantasia. Hori da gudua. Fantasia eta Ezerezaren artekoa. Gizadi osoan eta gizaki bakoitzean mamitzen den gudua.

Ekintza arinez eta musika salgarri batez une guzian irrifar batez igarotzen den filmea. Bestalde antzeko produktio amerikarrek ez daukaten freskotasan batez egindakoa (pertsonaia, ekintza eta batez ere ideologia aldetik freskotasuna). Haurrek eta nagusiek gustora ikusiko duten pelikula dugu. Benetan ikusteko modukoa. (Gaur eguneko Walt Disney bat izan zitekeen).

Gadafi joan da baina Ceuta eta Melillarena Madrilen geratu da

PUNKIEN eta postmoderno guztien ausardiaz hainbeste gozaten diren kazetari eta politikoen espainiar guztiek goiak eta beheak astindu nahi izan dituzte Libiako lehendakari den Muammar el Gadafik OTANez infernu bat dela eta Ceuta eta Melilla hiri arabeak direla esan duelako, munduko terroristarik haundiena USA dela adierazteaz gain.

Denen ahotan ibili dira bestalde Gadafik ETari eman berriak omen dizkion 150 milioiak. «Cambio 16»ek ordu batzuek lehenago berri hori hedatu duenean Mitterrandi amerikarrek egin ziotena bururatu zaigu: Gadafirekin tratua egin zuenean yankiek satelitetik ateratako argazkiz demostratu zioten libioek Txaden jarraitzen zutela base eta guzti. Alegia, amerikarekin Gadafirena ondo hitzegin balu, agian «Cambio 16»ek ez zuela holako eskandalorik sortuko juxtu bidaia aldatzerik ez zegoenean. Baina Israel rekonozitzeagatik prezioaren bat ordaindu beharra zeukan PSOEk.

Libia Marruekoekin elkartua, honek Ceuta eta Melilla bereganatzeko gogoia beti bezala barne arazoak desbideratzeko, militar espainolak urduri... «El Pais» bera hasi da hiri horiena negoziatu beharraz mintzatzen. Eta geopolitika kongresoetan beste txostenen «ondoan» uzteko joera zutenek usainduko zuten hemen erne ibili beharra dagoela.

Alcala de Henaresko espetxean preso euskaldunak borrokan

ARGIA-KO zenbaki hau ixten ari ginen momentuan ez genuen artean informazio haundiegirik baina hala ere iturri onetatik heldu zitzaigun Alcalako presondegian atxilotu euskaldunek motin bati ekin dioten berria. Hain zuzen ere, joan den igandean abokatu bat bertara joan eta ez zuen

barrukoekin mintzatzeko aukerarik izan, presoak protestan ari zirenez espetxeko zuzendaritzak galerazi ziolako. Badi-rudi hogeitahamarren bat preso zuzendaritzak zigor geletan sartu dituela.

Alcalakoa horrela Herrera de la Mancha gartzela gogorrekoek beren protesta utzi eta berehala suertatzen da. Hamar hilabetez iraun dute borrokan Herrera de la Mancha presoek, ezartzen zitzairen disziplina militarra betetzea errefusatu eta hori dela eta familiarreko eta lagunekin denboraldi guzti horretan komunikatzeko batere posibilitaterik izan ez dutela.

Alemaniarako diru ezagunak eta ezkutuak politika espainola kontrolatzen

MENDEBALDEKO Alemaniako Ekonomi Elkarlanean ministroak laguntza eskaini ohi die fundazio politikoei eta horietatik lauk Estatu Espainolean inbertitu dute. 1980tik 85ra 3.000 milioi eman dizkie Friedrich Ebert (sozialdemokrata), Konrad Adenauer (demokristaua), Hanns Seidel (sozialkristaua) eta Friedrich Naumann (liberala) fundazioei.

Diru horiek pasa dizkiete beren lagun espainiarrei, koadroak formatu eta asesoratzen laguntzeko. Sozialistek bide horretatik urte horietan 1.230 milioi jaso omen dituzte. Sozialkristauak eskuin muturrekoek lagundu diete eta demokristauak hasiera batean UCD eta USOri, orain Coalicion Popular-en dagoen PDPkoei laguntzeko. Liberalek berriz katalanekin asko inbertitu dutela dirudi, baita Esquerra Republicana de Catalunya ere inplikaturik.

Alemanian esaten dutenez, herri batzuei laguntza teknologikoa ematen zaie eta besteei ideologikoa, OTANen aldeko kanpainak eta ongi eramaten lagunduz. Strauss eskuindarrak berak adierazi du behin baino gehiagotan hola lortu dela komunisten arriskua gaintzea. Franco hil ondoren, izan ere, sozialistek baino indar haundiagoa zuten komunistek, eta Comisiones UGT baino indartsuago izan da beti. duela gutxi honek gaintu duen arren. Eman diren beste mila arrazoiak baino honek ez al du hobeki esplikatzen komunisten debaklea?

JUJEM aldatu gabe mantenduko dute sozialistek 1986.a arte

ESPAINIAKO armada guztien buru egiten duen «Junta de Jefes de Estado Mayor delakoa aldatu gabe mantenduko dute sozialistek 1986.a arte, nahiz eta horietako batzuek aktibo kategoriatik kanpo geratu.

Oraingoan berriz polizien sindikatuak hasi dira kexatzen ordenu publikoan erakunde zibil zen bakararra (Cuerpo General de Policia delakoa) ahultzen ari direlako, Policia Nacionala eta Guardia Civila indartzeko. Gero eta autonomia haundiagoa militarrek, sozialistei buruhausterik ez sortzearen truke.

Hauteskunderik gabeko urte luzea

1985, TRANTSIZIO

ALA DESGASTE URTEA?

Gerra zikinarekin iritsi zitzaigun 1984 eta lehendakari aldaketarekin alde egin.

Behin aurrean hauteskunderik ez duguneko 1985 honetan impasse baten aurrean gaudela irudituko luke, Komunitate Autonomoko lehendakaria bera ere politika egitera baino gehiago hiru probintziaren administralgora dedikatuko dela esan zaigunean gainera. Baina Euskal Herriak nazio gisa irauteko eta zuzpertzeko dituen arazoek odoltsu jarraitzen dute batetik eta bestetik badirudi Espainiako aginteak errepresio bideetatik urrats kualitatibo bat egiteko prest ote dauden, autogobernuaren alde arma guztiekin borrokatzen duen sektore radikal bat behin eta betirako suntsitzeko asmoz.

Lema gogor zuzenduta ekiten dio urte berriari PNVk. Garaikoetxea «defenestratuta», alderdiaren aparatua ongi finkatuta eta berriro ere disziplina ondo lotuta. Arzalluz egon da krisia konpondu den bitartean mundu guztiaren ahotan, Arteako zenbait batzarretara ere azaldu omen da, baina mundu guztiak Garaikoetxearen kontrako operazioaren buru jotzen duen bitartean azkoitiarrak ez du bururik erakutsi.

Garaikoetxearen garaia hemendik hiru urtetara izanen dela zioen Iñaki Esnaolak. Lehenago ere gerta daiteke

behar bada baina begi bistakoa da ez duela erre nahi izan oraindik. Gestio lanetara mugatuko omen dela dioen lehendakari batekin ekiten dio urte berriari Komunitate Autonomoak.

Urte berri, lehendakari berri

Aztartzaile askok espero zuenaren kontra, bakarrik geratu zen azkenean Garaikoetxea. Gipuzkoako baseetako

haserrea errez samar baretzeko modukoa izango zela jakingo zuten EBBkoek beren apostu latza egiterakoan. lehendakari bat botazea alegia. Eta kalkuloak ez zaizkie gaizki atera. Azpeitiako alkateak dimititzeko erabakia plazaratu du, herri askotako batzokietan GBB eta Diputazioaren aurkako erabakiak hartu dira eta beste. Baina azkenean krisiaren irteera garbi ikusi denean, gogorrenetakoa ibili den Joseba Eloseggi bera ere samurrago

ekaitz bat gainditzeko gauza direla. lehen Bizkaiko batzokirik indartsuena zen Bermeokoa kanpora bota eta alderdiaren giderrei ondo eusten jakin zuten bezala.

Eta azkenean izugarrizko krisia zena, burua moztu eta jauregi barruko ekaitz batean geratu da.

Norekin eginen du PNVk enpatea hausteko tratua?

Fronte garbi bat bildu eta egiturat-

tikoetatik sartu nahi dela, eskuartean dagoena gestionatzeko bidetik. Ardanza lehendakariatzarako izendatzean hori errepikatu da mila bider. Estatutoa askoz ere gehiago ezin betea ikusi ondoren orain arte lortutakoa administratu eta garai hobeen zain egotea alegia.

Franco bizi zela ETaren eta «eladioen» estrategiak izango zirenen finkapen garaia ezagutu zituen batek esaten zigun konponente eladio horretan egon zitekeela PNVren krisiaren klabeetako bat. Bai estiloan (koardroak sortu, intriga lanak kupida gabe egin...) eta baita mamian ere: Fragarren alternatibaren alde egin omen zuten apostu garai hartan, eta orain ere funtsean hortik doaz tiroak (krisiaren hasiera izan zen Nafarroako istilua oinarria CPrekin egindako tratua izan bait zen).

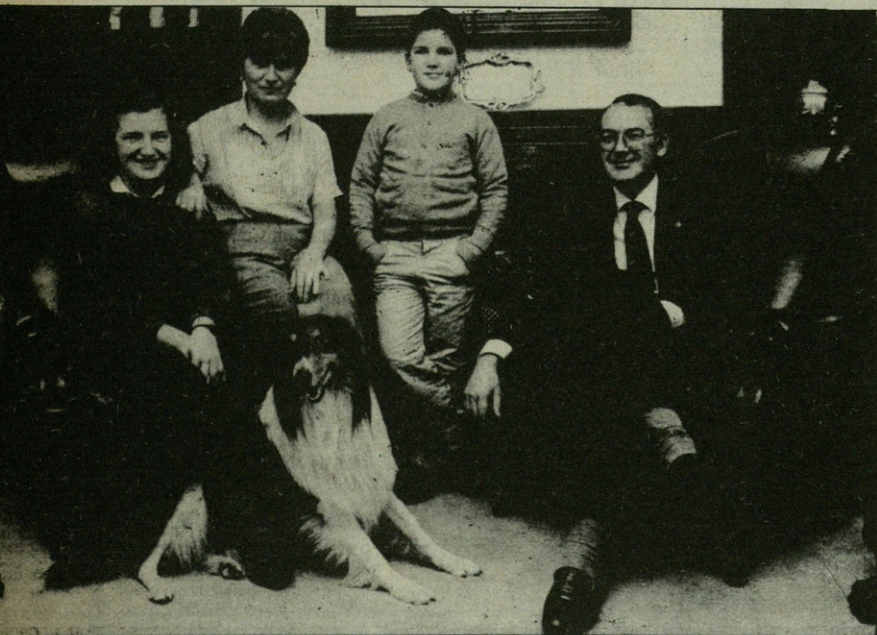
Ajuria Eneari esanahia galdu eraziko dion jestioa

PNVk eskuinarekin duen tratua ezkutua ez du aspaldian inork haizatu. baina hobeto eta sakonagotik aztertzeke gaia litzateke. Nafarroari buruzko tratua duela bi urtetatik honuntza zeterren, udal hauteskundeak baino lehenagotik. Ordurako LTH atzera bota zioten Garaikoetxeari Gasteizko Parlamentuan kontrakoan burua Gebara arabarra zela. Ez da ahaztu behar Araban eskuinak utzi diela lekua jeltokideei, eta probintzia bateko indar ekonomikoek aldaketa hori hutsaren truk ez zutela onartuko.

Atzetik dator beraz Arzalluz eta bere taldearen estrategia eta sarea lotzea. Garaikoetxeak benetan beste gisa batego bidea planteatzaren baldin badu, ez dauka eguneroko lan mantsoan lotu eta findu beste erremediorik, eta lehen zeukan altabozik gabe gainera.

«Baskongadek aski dute gaur egun jestore batekin», deklaratu zuen Iñaki Esnaolak Ardanzen izendatzea ezagutu zen biharamonen, Estatutoaren kapazitate politiko falta azpimarratu nahian. Hori baitezatzen nahiz bezala jakin erazten zaigu, gainera, Ardanza ez dela Ajuria-Enean biziko, Gipuzkoan baizik, eta Lakuan izango duela bere egoitza. Eta Garaikoetxeak euskaldunon autogobernuaren ikur bihurtu nahi izan zuen Ajuria Enea.

Baina Euskal Herria nazio bat dela egia bada, are egiagoa da konpondu ezinezko eta konpondu beharrezko arazo gorriak hor daudela: Nafarroa

Gestioetara mugatuko den aitzakiarekin Arzalluzek soka motxetik lotuta darabilkien lehendakaria?

mintzatu da, disziplinaz onartu behar dela eta Ardanzen lagundu behar zaiola deklaratu.

Hordagoaren gogorraz Gipuzkoako diputatuak ere ohartu ziren, ados ez egon arren beren atxikimendua agertuz. Orain berriz, Gipuzkoako diputatu nagusi Garaikoetxearen alde garbi azaldu den Murua izango ote den zurrumurua zabaldu denean (ikusteko dago), ez dute asko beharko baseak konformatzeko eta Ardanza lehendakari onartzeko. Zer egin behar dute bada, beren laguntza ukatu?

Kargua utzi edo kendu zioteneko biharamonean eman zuen prentsaurrekoan adierazi zuen Garaikoetxeak PNVko basearen gehiengoa berekin zegoela. Baina ez da matxinadarik sortu, eta burua moztu ondoren EBBn nagusi den tendentziak bere bidea lehenago baino errezago inposatu du. Urteetan alderdiaren aparatoa, koardroak, estrategia, lantzen eta lotzen joan direnek erakutsi dute holako

zeko gauza izan ez den Garaikoetxea bentzututa (ESElkoak Bultzagileekin nahastuta. Zubiriren ondoan...) EBBk Komunitate Autonomoaren egituraketa garbi eta finkatuta utzi du, hainbeste liskar sortu duten Diputazio eta Gobernuaren arteko harremanak behingoz garbi utziaz. Eta beste alderdiekin kontsentsu batera iristeko traketan ere hasi dira.

Ondorengo asteetan ikusiko da miraria. Lurralde Historikoen Legea atzerakoa zela esanaz zebiltzanak PNVrekin tratua batera iristen direnean, Estatutoaren biabilitatea eta bakoitzaren espazio politikoa defenditzeko. Orain ikusi beharko ditutak (Gasteizko Parlamentuko 32-32 hori hausteko) nola egiten diren, PSOE eta EErekin kontsentsu batera iritsiz ala eskuindarrekin abstenitzeko konpromezu batean sartuta.

Badirudi dena dela euskaldunon autogobernuari buruzko eztabaida eta mentsaje haundiak utzi eta bide prak-

(Iparralde oso epe luzera ez al da sartzen kalkuluetan?), aginte politiko beharra, indar polizialak, preso eta atzerriratuen egoera... Eta guzti horiek bideratzeko Estatu mailan norekin egin behar diren aliantzak. Arazo gehiegi jestio lan hutsarekin konpondu ahal izateko.

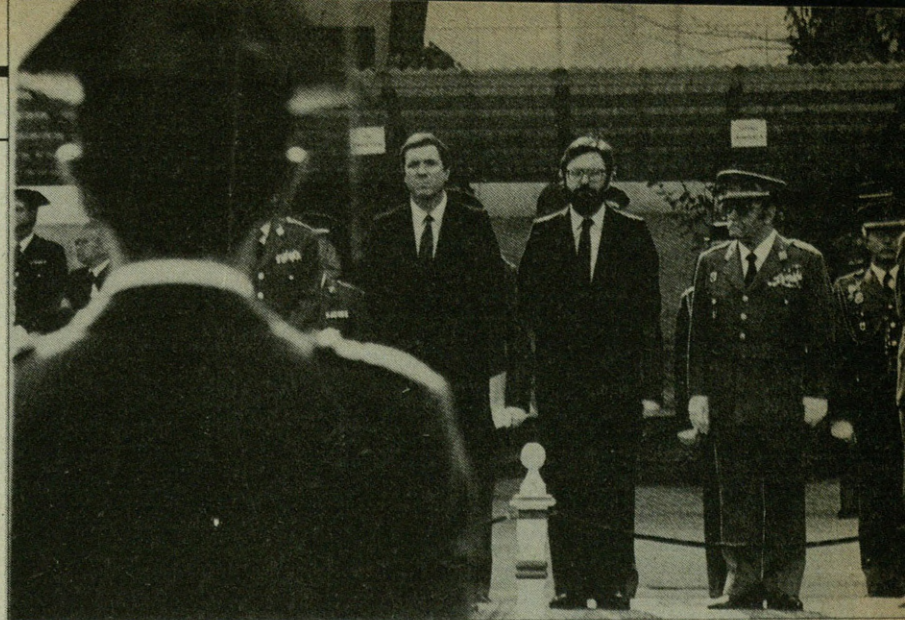
Zatiketa ez da posible ikusten jelkideen artean, egoera honetan espazio politikorik ez dagoelako. Kongreso bat beharko lukete jelkideek. Baina hor ere ez dezake itxaropen haundiegirik eduki Garaikoetxeak: aurretik eta borroka bidez erabakitako indar erlazioen konsagratzea besterik ez bait da izaten gehienik kongreso bat.

Hauteskundeak baino lehen ETA mahaira eraman

Aipatu ditugun arazo guzti horien ondoan eta beren tratamentua bide parlamentario batetik despatxatzeko posibilitatea deseginez, ETArek eta lehen Ezker Abertzalea deitzen zen eta gaur egun Eukal Nazio Askapen Mugimendua titulatzeko denaren errealtatea daukagu. Mundu guztiak onartzen du horiek beren praktika hartutua batak eta bide estraparlamentarioetatik segitzea besteak uzten ez dituzten bitartean Hego Euskal Herriko (eta baita Estatu Espainolekoak ere) panorama politikoak estabilitaterik gabe jarraituko duela.

ENAM horrek normalizazio posibilitateak KASen alternatibako bost puntuetan jartzen dituelarik, behin eta birritan utzi nahi izan da garbi Madril aldetik negoziaketa politikorik ez dela izan. Bide hori itxirik, ez da errepresio bidea gogortzea beste erremediarik, subertsioa ahuldu eta negoziaketa errezago batera eramateko. Azken urte t'erdian gainera, ZEN planaren funtzionamendua puri-puritan dagoela, bide hori askoz ere hobeto koordinatuta daramate, komunikabideen kobertura oso kontuz zainduz.

Aurten ez da hauteskunderik Hegoaldean; areago, datorren urtea ia erabat hauteskunde kanpaina izango delarik (1986ko udazkenean egokitzen diren hauteskundeak aurreratzea oso polibila da) 1985 aprobetxatu behar dute sozialistek borroka eta egitura hartuaren eta bere koberturaren aurkako eraso gogortzeko. Heldu den urte hau benetan gogorra izango denaren kontzientzia dago Herri Batasunako jende askorengan. Eta joan den astean PNVren prentsa organoa

Anti-insurgentzi planak hotzean betetz, errepresioa are eta kupidagabeago bihurtzeko.

den «Euzkadi» astekariak aurkeztu zigan «Estrategia antiterrorista, provocar un enfrentamiento civil» izeneko informea ere, bide beretik zihoan.

Subertsioaren kontrako plan kupidagabe bat

PNVren «Euzkadi» astekariak zioenez, borroka kontraintsurjenteei lau fase izan ohi dituzte normalki. Lehen fase batean informazioa hobetzen da (Espainiako poliziarena oso kaxkarra omen zen duela urte batzuk) eta prestaketa lanak egiten dira, autoprotezio eta entrenamendua landuz. Bigarrenean nukleo armatuak erasotzen zaie, denbora guztiz mugimenduan ibili erazteko eta defentsibara jarri daitezen. Fase horretan erretagordian ere erasoko litzaioke, presio internazionala erabiliz eta banakako damutzea ere eskainiz.

Hirugarren fasean populazioaren gaineko kontrola gehitzen omen da, gerrilari bere laguntza ezinezko bihurtzeko. Plan kontraintsurjentearen azken fasean kontrola mantendu eta Herriari berreraikitze eskaintza egingo omen litzaioke, beti ere gobernuaren kontrolpean.

«Euzkadi»koen ustez, lehen fasea beteak legoke jadanik ZEN planaren funtzionamenduan jartzearekin. Estatuaren Seguritate Indarren azpiegitura hobetu egin bait da. Bigarren fasea ere amarratua legoke, GALEn bidez, presio internazionalarekin (estradizioak hor sartuko lirateke) eta Juan Jose Roson ministrariarekin hasi eta Barriouevorekin jarraitu duen reintsertzio bidearekin. Santi Brouarden hilketak markatuko luke hirugarren fasean sartzea

ETArek aurkako erasoarekin batera horrela HBren kontrako eraso gogortuko litzateke, populazio guztia ondo kontrolaturik edukitzeaz gain (telefonoen kontrola, jende harrapatze zabalak, herri osoak inguratu eta blokeatzea). HBren aurkako eraso honela justifikatuko litzateke: erakunde armatuari kolpe haundiak emanik ere beti edukiko lukeela militante berriz hornitzeko posibilitatea egitura politikoak zutik jarraitzen duen bitartean. Operazioa aurrera doan neurrian gerrilarena den aparato honek bere lekuan gelditu beharra dauka, blanco garbi bat eskainiz eta populazioa kontrolatzen dutenei beren suntsitzea posibilitatuz.

Kontraintsurjentziak gerra zibila bilatzen du

Estrategia antiterrorista horrek Euskal Herrian borroka zibil bat sortu nahiko luke. Eta gure gizarteak oraindik ere bere barruan duen pitzadurarik nabarmenenari ekingo litzaioke horrela, bi komunitateen arteko borroka eragin nahiz. Enrique Casasen hilketaren probokazio zentzua HBk oso gogor salatu zuen bere garaian (urtebeteren buruan haren hilketan polizia espainolak inplikatu zituen guztiak hil dira, denak ere enboscaketan), eta Santi Brouarden asesinatzea ere bide beretik lihoake. «PSE» siglekin errebindikatuta abertzaleek PSE-PSOEko sozialisten kontra erantzutea bilatuz.

«Euzkadi» astekariak eskuratu duen informazioaren arauera, fase honen goiburua atentatu haundi batzuek markatuko lukete, UGTren kontra abisurik gabeko bonbak adibidez.

Iparraldeko abertzaleetasun gazteak eztabaida frango ezagutuko du 1985ean datozen kantonamenduetako hauteskundeetan.

Fase hau ongi burura eraman ahal izateko, zerbitzu sakretoak, eskuin muturreko jendea, «nonbaitetik» sortuko liratekeen talde ezezagunak eta ETA eta Komando Autonomoetan (edo polimilietan) infiltratzea aukeratu litzateke, batzuetan gezurrezko informazio eta militanteak infiltratuz.

Beti eta holako estrategiak erabili diren lekuetan «miliziak» sortu izan omen dira. Euskal Herrian Ertzantzak bete beharko zukeen lan hori, baina Estatuarentzat nahiko fidagarriak ez direnez gero, etorkinek osatuko lukete funtzio hori. Esaten denez, jadanik UGTko militanteen artean ba omen da arma lizentzia lortzeko joera bat.

Abertzaleek ezin dute emetitu anaien masakrea

Gerra zibilari begira montatutako ekintza ilunak eta mugaren alde batean bezala bestean ugarituko diren erasoak, detentzio masiboekin hasiak direnak jadanik. Ez zaio urte erosoak eskaintzen Herri Batasunako jendeari.

Nahiko koerentzia hadu «Euzkadi»k eskuratutako manual antiterrorista baten arauera eraikitako informaeak. Baina azterketa horretan puntu garrantzizko bat bederen ahanzi da: estrategia kontraintsurjente guzti horrek abertzaleetasunaren kontrapisu moderatuaren neutraltasuna eskatzen duela. Azken finean Madrilgo zentralen sukurtsal diren alderdiak minoritario bait dira gure artean.

Abertzale radikalen kontrako eraso gogortzean moderatuek, Komunitate Autonomoaren administrazioaren nagusi direla, ez erreazionatzea baldintza nahitanahiezkoa da. Bide horretatik Ardanzak bere lana ia oso-rik jestiozkoa izanen dela aitortzean gauzak erretzuko dizkiela adierazi nahi lezake.

Madrilgo prentsak plazaratu duenez, bestalde, sozialistek Gasteizko Parlamentuan legealdi tratua egitekotan, antiterrorismoaren gaian eta ETArekin leudekeen negoziaketetan jeltkideei alde batera gelditzea eskatu omen diete. Baina ETArekin ezer negoziatzerik ez dagoela makina bat bider esan denez, ulertu beharko da eraso antiterroristan erabat alde batera geratzea.

Euskadiko Ezkerraren kongresoa ginean dugu

Urte berriak bestalde barne berregituratze prozesuaren erdian harra-patzen du Herri Batasuna. Azken asteotan ari dira egiten herrietan batzarrak probintzia eta nazio mailako karguak berritzeko, eta kontzejal pila bat ere bildu da orain dela asteburu pare bat estrategiak findu eta udaletako langintzak eztabaidatzeko. Barru aldera sendotzeko urtea dirudi izanen dela HBkoentzat.

Horiek baino askoz ere esames haundiagoak biztuko dituzte ondorengo asteetan Euskadiko Eskerrakoe, berehala edukiko bit dute kon-

gresoa. Azken urte honetan Mario Onaindiaren deklarazio eta idatziaz jarraitu dituenak badaki PSOEn inguruko estrategia jarraitzea proposatuko duela. Bobby Lertxundik berriz PCren inguruko planteamentua, ezker zabal eta alternatiboarena, nola zehazten duen ikusi beharko da.

Agian sorpresaren bat eman deza-kete oraindik ezker abertzalean espazio moderatu autonomo bat bete nahiko luketen EEkoek, ez Marioren eta ezta Lertxundiren bideekin erabat ados ez omen dauden batzuek. PNVko sozialdemokratek (ESIetik joandakoekin eta) PNVtik alde egin zain egonen zirenek.

Hala ere EEren bidea ez da bihar goizean bukatzekoa, eta aurtengo urtean zehar ongi erreparatu beharko zaie bere operazioei. ETA PM-VIIaren likidazioa bukatu da eta reintertzio politikak jarraitzen du. «Gaceta del Norte» egunkarian PSOArekin batean ekindako operazioak ere jarraitzen du eta holako saio gehiago ere izanen da zalantzarik gabe.

Iparraldean badituzte hauteskundeak

Orain arte esandakoak Hegoalde-rako balio baldin badu, arras bestelako arazoarekin eginen dute topo Ipar Euskal Herriko abertzaleek. Kantonamenduetako hauteskundeak izango dira 1985ean. Conseil General (gure diputazioen antzekoa) osatzeko, eta hango abertzaleek estraina argitu beharra daukaten arazoa hauteskundeetan parte hartzea bera da.

Betidanik eskuineko kazikeek (Inchauspe, Duboscq, Grenet eta abarrek) ondo lotuak dauzkaten hauteskunde hauen aintzinean abertzale moderatuek jadanik sozialistekin zuten tratua hautsita daukate. Udaltza hauteskundeetan «Herritarki» siglekin aurkeztu zirenek deia egin dute lista berriak osatzeko. Herri Taldeak ere martxan omen dabilta beren jarrrak argitu nahian.

Bere marjinaziotik ateratzen lanak darabilzki Iparraldeko abertzaleetasun gazteak, eta sortuko den debatea oso interesgarria izanen da zalantzarik gabe. Guzti horren berri zehatzik eskainiko dizuegu aurrerantzean ere. Baina honez gero datorren urtean beharko du izan.

Iñaki ZUBIONDO

Ez, mundua ez da borobila

1984ean ez da gerra nuklearrik sortu, eta hemen segitzen dugu... Gure esistentzia baldintzatzen duen posibilitate horri buruz, eta potentzia handien arma orekari buruz jeneralean, pasa den urtea transiziozkoa izan da, ez aurrera ez atzera, arazo guztiak datorrenarako pilatzen dira...

Eta halaxe, bilin-balantxaka, segitzen dute munduko balantzarik peli-grosoenek; Indikoarenak batipat, non munduko kontraesan gehienek bat egiten bait dute.

Indiko horretan Indira hil zuten, baina horrek oraingoz ez du balantza alde batera edo bestera desorekatu erazi.

Bestetara begiratuz gero segidan konturatzen gara fenomeno ikusgarri batetaz: ez, izan ere mundua ez bait da borobila.

Lehenbiziko koxka, itzeleko koxka, EEBBak dira. Reaganek beste lau urtetarako dauka. Haren politika militaristaren mugatzeak lanak emango ditu.

Bigarren koxka handia, jaten ez dutenen terribleko koxka, gosea duzu. «Denok gara erresponsible» esaldi famatuaren egiaz eta gezurraz gehiagotan pentsatu beharko genuke.

Hirugarren eta laugarren koxkak nire ustez Asian eta Afrikan pairatzen dituzte: Israelek (zuzenez edo zeharrez eskualdeko inongo gatazkatan ez bait da errugabe: palestindarrak, Iran-Irak gerratea, Maghrebeko tirak-birak) eta Hegoafrikak (inguruko hamar bat Estaturi bere legea inposatzen) ematen dituzte.

Gainontzeko koxkak...

Gertatu ote da deus onik mundu honetan barrena?

Nikaragua eta El Salvador, aipa litezke. «Eta Honduras, eta Peru, eta Granada, eta Txile?», erantzun gisa galdegin liteke. Herririk herri begiratzuz gero nahiko gaizki gabilta.

Jeneralean berriz hirugarren munduko herri sozialista edo aurrérakoi

asko eta asko egitazko independentzia baten oinarri sendoak ezartzen saiatzen dira. Indotxina. Herri arabeak. Afrikako hau, eta hura, eta bestea.

Gaur edo bihar, herri horiek men-debalde kapitalistarekiko menpekotasuna hautsi beharra daukate. Horrexetan datza humanidadearen esperantzarik handienetakoa.

Europar, bakezaleak ugaritzen dira...

Baina ez, ez da hori Europar gertatzen den printzipalena. Europa gogortu eta gogortu egiten da, urtetik urtera, eta ez dakit nora ailegatuko garen.

Honatz egun hauetan, Frantziaren inperioaren azkenaurreko koloniak supituki errebelatzen direla. Ondo

dago. Askatasuna ezin zaio edozein herriri diskutitu.

Baina honetaz gauza bat nahi nuen esan. Sahara. Namibia, Kaledonia... Herri hauek, honengatik edo hargatik, muga jakin batzuekin suertatu dira. Inork, Estatu menperatzailea eta bere lagunak izan ezik, ez du herri horien naziotasuna dudatan ipintzen.

Aldiz, konpara itzazu —itsusia omen da baina—. Sahara bat (milioi baino gutxiago lagun) eta Kurdistan bat (20 milioi bizilagun), Namibia bat (milioia pasetxoa) eta Pundjab bat (15 milioi). Kaledonia Berria (...) eta Irlanda (...).

«Betidaniko» Estatua txikitzeko beldur handia dago.

Zer nahi duen, hori bai, herri bakoitzak erakutsi behar du.

FANXIN

mundua ez da borobila

SESBek arma nuklearren debekatzea proposatuko du

Aurki, datorren urtarrilean, Ginebran eta aspaldiko partez bilduko dira berriro ere soviatarrek eta iparramerikarrak, armen kontrolaz mintzatzekotan. EEBBetakoen jarriera ikusirik, ez dirudi bilera horietan oso erabaki inportanterik hartuko denik, baina soviatarrek behintzat proposamen multzo polit bat eramango dute.

Ginebran euromisilak eta arma estratejikoak eta espazioaren militaritzea izango dira solasgai. Azken horretaz hain zuzen Gorbaxov (berau bait da SESBen aldetik horko

eztabaidetan arituko dena) gerra espazialaren erabateko debekatzea proposatuko du, eta nuklearrari buruz, oraingoz arma nuklearrak erradikalki gutxitzea, eta gerora beroiek ere debekatzea. Halaber gerra kimikoa ere printzipioz debekatua izan dadin saiatuko dira.

Egia esateko amerikarrek dute hitza. Reaganek soviatarrek eginiko alde aurretiko bi baldintzei (euromisilez eta arma antisatelitez moralak alegia) ezetza eman die, halabaina beste nonbait 'oso malgua' izango dela prometitua omen du. ➔

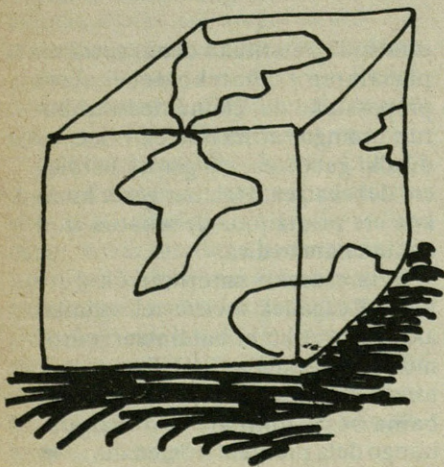
Hirugarren munduak denak pagatzen ditu

Mexikon ez jakin zenbat hil ziren. Indiako Bhopalen ez jakin zenbat mila, eta oraintsu Mexikon ere beste 'ihesaldi' baten ondorioz berrehun eta gehiago lagun hospitalizatu dituztelako berria egunkarietan txiki-txikia agertu da. Oraingo hau Mexiko iparraldeko Matamores hiriko 'Ucampa' ongarri fabrikaren gas amoniakozko ihesaldi baten ondorioz gertatu da, eta ez du ematen inor hilko denik: ondo bait dago. «hirugarren mundua» dela kontutan izanik.

Moskuk lagundu egiten du

Bai noski, esan dute soviatarrek, eta oraingoan itsasuntzia (kriston itsasuntzia, 'Smolensk' izenekoa, soviatar flotaren handienetarikoa) portutik ateratzen zelakoa Tassen bidez iragarri dute, EEBBek itsasuntzi horren kargaz 'armak darabatzan susmoa' zabaltzen hasi aitzin. Izan ere —beti ere soviatarren hitzetan— oraingo barkukadan kamioiak, buldozerrak, kotxeak, jakiak eta osasunerako kalterik ez duketen beste horrelakoak bidaltzen dituzte. Washingtonek ere lagundu egiten du

Laguntza esan baldin badakioke Poloniarekin egiten duenari. Orain Poloniako gobernamentuak preso politiko batzu askatu dituela eta, Estatu sozialista hori FMIn sartu dadin jartzen zituen trabak atzera kendu ditu. Horrekin baliteke Poloniak prestamo garrantzitsu batzu jasotzea Fondo horretatik, zeinarekin kanpo zorra eramangarriago gertatuko bait litzaike. Poloniaren zor hori istimazioen arabera 35.000 milioi dolarretara iritsi daiteke.

Kaledonia Berria independen- tziaren bidetik

Australiaren ekialdean, Pazifikoko kokatzen da uharte txiki hau. Frantziaren kolonia honek nikela du aberastasun bakarra; meatze guztiak europarren eskuetan dira, kanakek meategi hauen esploatazioan parte hartzerik izan ez dutelarik.

Bestalde, komunikabide askotan nola izan diren aurkeztuak ere aipagarria da: Harri Aroko basatiak, ohitura feudal eta barbaroetako gizarte kondarrak, ez dakit nondik etorritako lapurrak, etab., beti lerdakeria berdina. Zientifikoek, batez ere antropologoek, aurkezpen eskandalagarri hau salatu eta azpimarratu dute: Kaledonia Berriko arazoak eta eragiten dituen komentarioak aski eza-gunak ditugun egoera kolonialak gogoratzen dizkigu.

Kaledonia Berriaren gaur egungo egoera

Azaroaren 18an uhartearen hauteskundeak izan zirenean sortu ziren istiluak. Hauteskunde hauek eskuindarrek irabazi zituzten: Ukeiwe izendatu zuten lehendakari. Independentistek berriz errefusatu zituzten hauteskunde horiek, eta behin-behineko gobernu jarri zuten Thio hirian.

Ordutik, irla bi zatitan banaturik dago: zuriak Numea hiriburua kontrolatzen dute eta beltzek Thio eta bere inguruak. Horretarako errepide eta pasabide guztiak moztu dituzte barrikaden bidez, eta oso zaila da alde batetik bestera pasatzea. Han dauden erreportero batzuek esan dutenez barrikaden bi aldeetan bi mundu guztiz desberdin ikus daitezke.

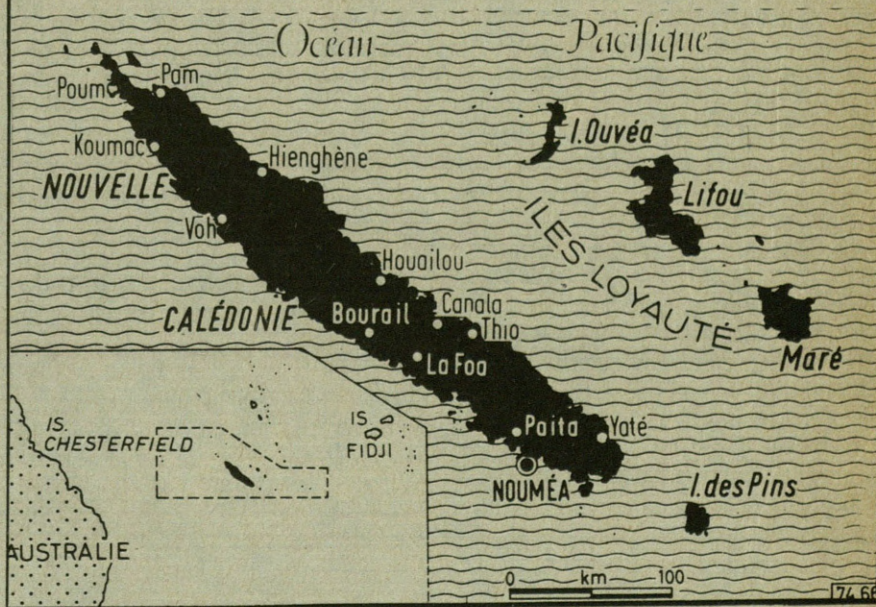
Nazio Askatasunaren aldeko Fronte Kanak Sozialista (FLNKS) taldeko buruzagiarekin egoteko Thiora joan behar da, hiria erdi hilik agertzen delarik. Telebistan ematen ari diren beren irudia salatzen dute: irudi horiei esker 3.000 gendarme eta CRS frantsesen interbentzioa justifikatuko dute.

«Gu ez gara talde paramilitarra. Fusilak eta aizkorak baditugu, baina gure mugimendua, batez ere paketsua da. Estrategia leun bat erabiltzea erabaki dugu. Thioko bizitza administratiboa, soziala eta ekonomikoa guztiz blokeatu

Geografiaren mesedeak

Pazifikokoaren hego-mendebaldean, Parisetik 20.000 kilometrotara, Japonetik 7.000era eta Australiatik 1.500era, Kaledonia Berriak irla nagusi bat du (**Grande-Terre**) eta **Loyauté** izeneko irladia, **Maré**, **Lifou** eta **Ouvéa** irla txikiagoekin. 1983ko urtarrilaren lehenean 145.000 bizilagun kontatu ziren, horietarik 60.000 melanesiar (edo **kanak**), 54.000 europar, 12.200 wallisiar, 5.600 tahitiar eta 11.900 indonesiar, vietnamadar eta beste. Tradizionalki Kaledonia Berria hegoaldeko Pazifikoko herririk aurreratuenetakoa izana da: bizitza maila Australia eta Zelanda Berriarenarenera hurbiltzen da. Malanesiarrek berek ere, txurien alboan aski gaitzki daudelarik ere, inguruko irlak jendeak baino poliki irabazi gehiago ateratzen dute.

Produktzioerik garrantzitsuenak nikela, kromoa, egurra, haragia eta zerealak dira: dena dela, ekonomian ere Frantziatik biziki dependiente da Kaledonia Berria.

Polizia kolonialak ezin du altxamendua kontrolatu

ditugu, baina ez dugu ez disparatu eta ez jo. Ez dago hil bat ere herriaren okupazioa izan zenetik».

Deklarazio hauek egin zituztenean oraindik ez zekiten hamar kanak hil zituztenik eta horietarik bi kanaken buruzagiaren anaiak zirenik. Kanak horien hilketa nola izan zen ere ez dago bat ere argi, behintzat, iturri ofizialen aldetik. Baina, kazetari frantsesen

Frantziako koloniak

Munduan zehar irla askoren jabe da Frantzia. Denetara Frantziaren beraren hiruren bat osatzen dute lurraldez, eta bi milioitik gertu jendez. Ozeanian eta Kaledonia Berriaz gain Polinesia dago (148.000 lagun) eta Wallis eta Futuna irlak (12.000 lagun; ohartu wallisiar gehiago dagoela Kaledonia Berrian Wallis-en bertan baino); Afrikan berriaz Reunion irla (502.000 lagun), eta Mayotte (54.000, Komoreek independentzia erabaki zutelarik haieetatik berezi zirenak); eta Ameriketan, eta beharbada han problemarik handienak izango dituzte frantsesek, zerbait Guyanan (70.000) eta San Pedro eta Miguelon-en (6.000), baina batez ere Martinica (350.000) eta Guadalupe (340.000)

arabera, eraso hotz-hotzean burutu zuten eta erasotzaileen asmoa, zalantzarik gabe, hiltzearena izan zen.

Istiluak sortu zirenetik hamabi pertsona gertatu dira hilik, guztiak kanakak.

Bestalde, eskuindarrek diotenez «kanakak europarrak astindu eta desarmatu egiten dituzte. Noiz arte iraungo du honek? Buruzagiak atxilotu behar dira eta horrela bakea egongo da. Bitartean, gendarmeeek babesten ez gaituztenez, gu geu defendituko gara». Numian milizia zuriak, armaz josirik, errepideak kontrolatzen ditu. Gobernuak gendarmeak interbenitzeko agindurik eman gabe bidaltzen dituelako guztiz eskandalizaturik daude.

Independentziaren aurkako manifestazio bat ere antolatu zuten bertan 7.000 pertsona bilduz, zuriak gehienbat.

Kanaken komunitateak 60.000 pertsona ditu, hauetatik %20a zuri anti-independentisten alde omen dagoelarik.

Kaledoniako krisia Frantziako Parlamentuaren aurrean

Fabius, Frantziako lehen ministroari, bi komunitateen eskubideak errespetatzeko eskatzen du.

M. Jospin, PSren lehen idazkariak autodeterminaziorako bi kontsulta egitea proposatzen du, bat kanakent-

zat, bestea kolonoentzat. Bozketak, emaitzen arabera, Estatu federal batetara eraman lezake.

Frantziako Gobernuaren buruzagiak adierazi duenez prozesua azeleatzeko asmoa du, bi printzipio hauek oinarrituz, 'ordena eta elkarriketa'. 1.989rako jarrita zegoen autodeterminazioari buruzko kontsulta aurreratuko dela baieztatu du. Fabiusen hitzetan «Edgard Pisani, Kaledonia Berriako izendatua izan den ordezkariak bi hilabetetako epea izango du bere lehendabiziko konklusioak emateko. Proposamen horiek jaso ondoren, berehala eraman beharko dira praktikara».

Batez ere, kanaken eta europarren konsensus baten beharra azpimarratu du, «Ezin da irtenbide iraunkorrik izan ez badira komunitate bakoitzaren legezko eskubideak errespetatzen», adierazi du.

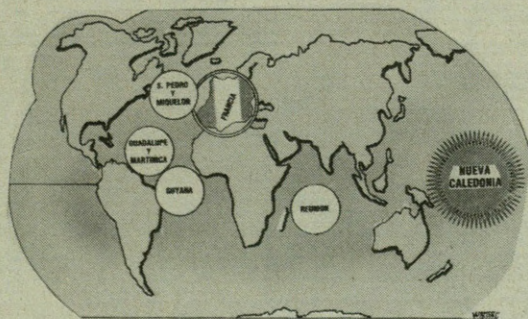
Aferak ez du irtenbide errazik: independentistek uharte osoa eskatzen dute beraientzat eta kolonoek alde egin dezaten. Europarrak independentziaren kontra azaltzen dira eta autodeterminaziorako hauteskunderen uharteko biztanle guztiek boza emateko eskubide berbera balute, gaurra gertatuko lirake, berak osatzen bait dute nagusigoa. Bestalde, Frantziako Gobernuak Estatu federal baten alde agertzen da, bi komunitateek osaturikoa, alegia.

Orain arte Kaledoniarekin eraman izan duten politika

Kaledonia Berriaren deskolonizazioaren afera 1958an hasi zen. Urte hartan De Gaulle-ek itsasoz bestaldeko lurralde guztiak deskolonizazio prozedura berdinean jarri zituen: Commonwealth frantses baten antzeko zerbait; bi urteren buruan Afrikako Estatuak independentziaren alde jarri ziren. Kaledonia Berriak ere aukera hori izan zuen. Komunitateko Estatu bihurtu: edo bestela «itsasoz bestaldeko Lurralde», bere barne autonomia estatutoaz.

Garai honetan, Kaledoniako Elkartasunaren aldeko alderdi autonomistak lortzen du nagusitasun osoa eskrutinio bakoitzean. Hala ere, ez du independentizatzeko ausardiarik izango eta Frantziaren barnean segitzearen alde jokatu du. Alderdi honek beltzak eta maila apaleko zuriak biltzen ditu bere dibisa hau izanik: «bi kolore, herri bakar bat».

De Gaulle, Algeriako arazoan guz-

*Independentistak elkarri-
ketarako pronto dituzu*

tiz murgildurik, ez da Kaledoniar arduratzen. urte hauetan Kaledonia ez bait zen esentziala. Axolagabetasun honek goi administrazioaren eta garaiko politikoen asimilazio politika eta departamentalizazioa ere ekarriko ditu: guzti hau 1958ko aukeraren kontra.

Frantziako itsasoz bestaldeko funtzionarioek ez dute jakingo zer egin: be-

ren inperioaren desagertzea aurrera doala ikusiz, barru autonomiaren kontrako etengabeko txostenak bidaliko dituzte Parisera. Funtzionari hauek hestuki loturik daude bertako eskuindar kontserbadoreekin.

Gauzak horrela, 1963an Estatutoa sakonki aldatuko dute, mami guztia kenduko bait diote azaleko zenbait gauza utziz. Bertako ministroen

izandako botere guztiak Frantziako ordezkariengana pasatzen dira: gobernadorearengana.

1963tik 1974ra asimilazio politika argi eta garbia aldarrikatu eta bultzatuko dute hango kontserbadoreek: 1968an botere herritarren eraispena aurrera doa 'Billote' legea dela medio, zituen meatz eskubide guztiak kentzen bait dizkiote. Orduetik aurrera, nikela Parisen esku geldituko da.

1966an De Gaullek nikel metalurgiaren bigarren lantegia agindu zuen. Industrializazio hau egin izan balitz, uharte osoaren ekuazio etniko guztia aldatuko zatekeen. Administrazioaren aurrikusiaren arabera, gutxienez berrogei-ta-hamar mila pertsona gehiago, europarrak noski, joango ziren.

1974-1981 urteetan asimilazio politika barreiatu egingo da anbiguitatearen erreinuari hasiera emanez: zuriei. Frantzia dela esango diete; beltzei. Estatutoren garapena aginduko diete. Bestalde, Giscard d'Estaing departamentalizazioaren alde jartzen da.

Paul Dijoud da Kaledonia Berriko lurra kanakei itzuli behar zaizkiela dioen lehena. Bera da, beltzei predikua egingo dizkiena, leku guztietara joango dena esatera zuriek, kolonizazioaren bidez, kanakak espoliatu dituztela, eta beraz, uhartearen zati bat itzuli behar zaiela. Baldintza hauetan ez da harrigarria «lehenengo biztanleek» uharte osoa eska dezaten eta ez bakarrik zati bat.

Gaur egun hori da arazorik zailena. kanakak dena bertekuratu nahi dutela.

Horrela, 1981era iristen gara. Frantziako hauteskundeetara, eta Mitterrandek independentzia prometitzen du.

Hiru urte igaroko dira. Eskuin kontserbadorea berotzen da, sozialistek giscardianismoa praktikatzen dute, denbora irabazi nahi dute: arazoa urte batzuetarako luzatu nahi dute konpondu beharra eskuinari uztekoan; horretarako epe luzerako erreferendum baten errekurtsioa erabiliko dute definitu gabe zeinek izango duen boto emateko eskubidea. Politika beldurti eta axolagabe honek porrot egin du. 1986ko hauteskunde legislatiboetan eskuin frantsesa baliatuko da guzti honetaz.

Inperioaren hondarrak altxatzen direnean

Frantsesek uste zuten Ozeania eta besteetako problemak metropolitik hara jende gehiago bidaliz konpondu ahalko zituztela, halabaina lekuan lekuko bizilagunak ahultzea bai baina deusezterik ez dute lortu inondik ere.

Kaledonia Berriko altxamenduak bazterrak inarrosi ditu. Frantziar denak harritu dira. Ba ote da, aldiz, harritzekoa herri batek administrazio kolonialari, propietate kolonialari, polizi kolonialari, armada kolonialari bukaera jarri nahi izatea?

Kanakak ez dirudi independentziari buruz oso programa elaboraturik dutenik, hori litzateke beren akatsetarik bat. Beste bat zerau litzateke, berak minoria —relatiboa— izanik, ez dutela gainontzeko minoria etnikoak —wallisiarrak, fotunarrak— berenganatzerik lortu. Independentzia zaila da, dudarik gabe. Baina beti da zaila independentzia.

Eta noski, etorriko diren tira-biretan, inperialistek gauza bat printzipalki gogoratu beharko lukete: herri baten, edozein herriren duintasuna, subiranotasuna, askatasuna ez direla diskutitzen.

FANXIN

Agurtzane Ortiz de Landaluze

Joan Behar dugu urrutira...

Boga, boga

Ondarroako arrantzaleak ez direnean Bermeokoak dira edo Getariakoak edo Pasaikoak edo.... egunero egunkarietan gure arrantzaleei eta beren arrantzari buruzko berri bat edo beste irakurtzeko aukera izaten dugu. Gauzek horrela jarraitzen badute arrainen prezioak zeruraino igoko dira eta hemendik aurrera arrainak jan nahi baditugu Kraso baino aberatsagoak izan beharko dugu. Baina, arazoa honetan datza: gauzek horrela jarraitu behar al dute? Arrainak jan ahal izateko arrantzaleek, orain arte bezala jo eta ke, bere bizimodu gogor eta arriskutsuarekin jarraitu beharko al dute?

Piska bat pentsatzen badugu, arrantza kontuan, beste zenbait gauzekin alderatuz, Harri-Aroan gaudela konturatzen gara. Harri-Aroan gizonek haragia jan nahi zutenean, beren aizkora hartu eta ehizera jo behar zuten. Zoria aldeko zutenean orein edo behi bat harrapatzeko aukera izango zuten, baina bestelakoetan, atzera jo eta goseak jarraitu. Urteak joan urteak etorri eta gizonek abereak haztea ehiza baino askoz ere errentagarriagoa zela ohartu ziren. Harrez gero, ehizak kirol baten maila hartu du eta ez beste, eta jaten den ia haragi guztia borda batean edo bestean hazitako abereena da.

Abereei buruz esandakoa landereei

buruz ere esan daiteke. Harri-Aroko garaian, hasieran behintzat, gizakumeek jaten zituzten landareak aurkitzen zituztenak ziren, gero, nahiz nekagarriagoa izan (gure hitza agian hortik etorriko da) nekazaritzari heldu zioten eta diote, ahal den neurrian azarearen kapritxoak alde batera uzteko.

Arrainekin Harri-Aroan

Baina, arrainekin zer gertatzen da? Hein handi batetan, zoriaren arabera gabiltzala, hau da, arrainen ehizera goazela Harri-Aroan bezala. Hala ere, gauzak aldatzen hasi dira eta agian, denbora gutxi barru, legatz bat eroste-

rakoan oso-oso garesti batzuen ondoan itxura berdineko, eta behar bada hobeagoko, askoz merkeago batzuk izango ditugu, hots, «bordakoak» edo «hezitegikoak». Orain dela urte gutxi, oilaskoekin, ahatekin edo zerriekin beste horrenbeste gertatu zen, eta gaur egun gutizia batzuk alde batera utzita, jaten diren guztiak bordakoak dira eta normaltasun osoz erosten ditugu.

Jadanik, itsasoko edo uretako produktua batzurekin hasiak gara esandako ildotik. Honela, muskuiluak erosten ditugunean gehienetan haztegitakoak erosten ditugu eta ez itsasoan jasotakoak. Zenbait kasutan ostrekin ere beste horrenbeste gertatzen da. Arrainekin, oro har, gauzek hasten ari direla esan genezake: hala ere, gaur egun jaten diren amurruen gehienak, ez dira kainaberez harrapatutako horietakoak, haztegitakoak baizik. Zer esanik ez, zapoaren maila ez da berdina baina diru-maila dela eta, lagun askoz gehiagok daukagu jateko aukera.

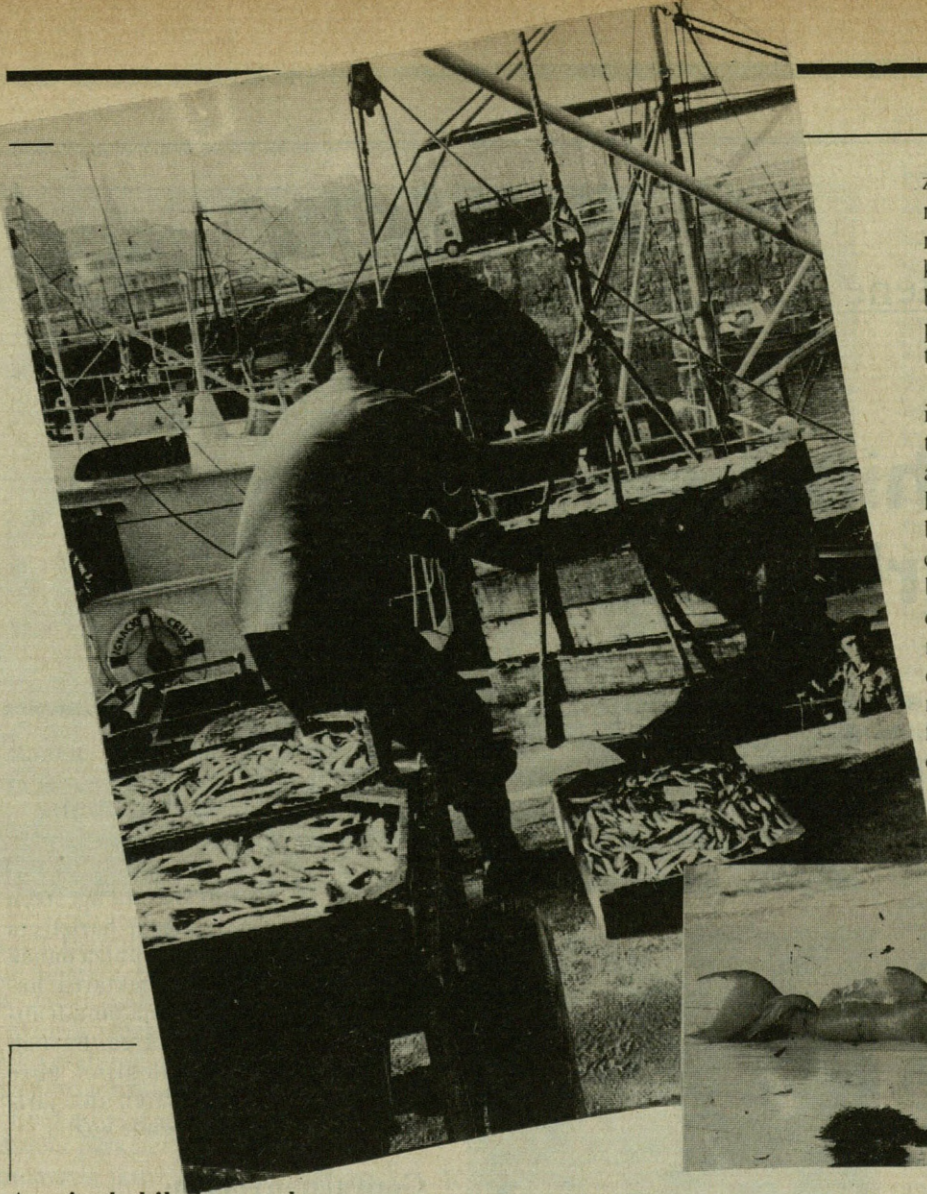
Zientzia berri baten itxaropenak

Akuikultura, hots, itsas-landaketa-ren zientzia oso azkar garatzen ari den zerbait da, eta garapen hori ez bakarrik ikerkuntza edo teori mailan, industri mailan ere ari da gertatzen. Gure Euskal Herrian tren hori ez galtzearen beharra argi eta garbi dago, nire eritziz behintzat.

Eta nire eritzi horren oinarria gure arrantza-erregioaren laino beltzetan datza. Egunero irakurtzen dugun bezala Europako Ekonomi Komunitatea alderdi honetan oso oso gogor jarri da eta joera hori aldatzeko ez da inongo arrazoirik ikusten, alderantziz baizik. Gaurko akuikulturak, industri mailan noski, arrantzak bete ezin dezakeen premiari erantzuna emango lioke. Honela, premiak ezagutu ondoren behar den produktioa aldeaz aurretik erabakitzeak aukera izango dugu.

Teknika honek bi urrats oso desberdin dauzka: arrainkumeen ugalketa eta gizenketa. Zailtasun eta arazo handienak lehen partean agertzen dira ber

bait da. Hori dela eta, oraindik industri gizonak ez daude oso prest dirua teknika berri honetan jartzeko. Gizenketa askoz errazagoa da, arrain-motari dagokion pentsua ematea baino ez bait da.

Arrainak, bila joan gabe, edukitzeko modua

Hezitegi-instalazio batetan bost atal nagusi aurki ditzakegu:

1) Ugaltzaileen mantenua: Hemen arrain helduek behar duten janaria hartzen dute eta ur naturalen korronteaz betetako ontzi oso oso handiak dira. Arrain hauek behar den unea iristen denean oso egoera onean daude ugaltzaileak izateko.

2) Errutea: Honetarako behar diren ontziak aurrekoak baino txikiagoak dira eta hemen egiten den lana errute-motaren arabera da. Gehiengoa tenperatura kontrolatuko urez beterik daude eta dauden gelak argia kontrolatzeko bide bat edo beste badauka. Arraultzeak hartzeko bideak ere desberdinak dira. Batzutan ura etengabe zirkulatzen ari da eta goiko partetik ateratzen den ura sare batetik pasaratzen da, sare horretan arraultzeak geldituz.

3) Arraultzeak inkubatzea: urrats hau ontzi berezietan egin behar da, ontzi honetatik ernaldu gabeko eta hildako

arraultzeak hurrengo ontzira pasatu baino lehen kendu behar dira.

4) Larben ardura: hezitegi-zentruaren atal delikatuena da. Arreta handiz zaindu behar da eta instalazio osoan langile gehien behar duena da. Atal honetan zera eduki behar da: itsas-ur iragazia eta tenperatura kontrolatua, aire konprimatu zirkulazio gabeko ontzietan tenperaturaren kontrola eta, azkenik, larben elikadura behar den bezala egin ahal izateko elikadurarako erabiliko diren fitoplankton eta zooplanktonak sartzeko bidea. Larbek bertan egon beharko dute metamorfosia jasan arte.

5) Fitoplankton eta zooplanktona sortzea: Gaur egunean larben elikadura behar den bezala egin ahal izateko elikadura biziduna erabili behar da eta urrats honetan datza instalazio guztiaren arrakasta ala porrota. Atal honetan sortutako fitoplanktona eta

zooplanktona arrainkumeen elikadurarako erabiliko da. Arrainkume horiek tamaina bat lortu ondoren gizenketa-ontzira pasa daitezke eta han beste elikadura-mota izango dute: pentsuak, arrain-xehetuak, etab. Bertan, salduak izan arte jarraituko dute.

Itsasoko borda hauek oinarritzko sei instalazio-sistemen arabera egin daitezke:

- a) Lehorrean, ur ponpeatuaren zirkulazioarekin.
- b) Marearteko landaketak.
- c) Sakonera txikiko landaketak baina beti uraren azpian.
- d) Bi uren artean murgildutako tramankuluak.
- e) Itsasoaren hondoari lotutako tramankuluak eta
- f) Itsasoaren gainazalean flotatzen dutenak.

Arrantzaren eraberitze garaian, ametsetan geratuko ote gara?

Geuk ere egin ditzakegu

Zer esanik ez, gauza guzti hauek gure lurreen martxan jarri nahi badiugu, alde batetik itsasbazterra ordenatzeko behar diren erabaki politikoak hartu beharko dira. Bestetik, orain bertan heziketa bereziak hasi beharko lirakeke hezitegietarako langileak eta ikerlariak sortzeko. Beraz, teknikak hor daude eta itsasoa hemen dugu, hau da, arrantzaren Harri-Arotik irteteko tresnak badauzkagu, horrekin batera izango ote dugu ekimena ildo berri hauetatik abiatzeko? ala, orain ere utziko ote dugu tren (kasu honetan txalupa hobe) gure aurretik pasatzen eta beraz, gure arrantzaleek jarraitu beharko dute kantatzen «Boga boga mariñela, joan behar dugu urrutira...» agian ametrailatuak izateko. Hitz daukanak hitzegin beza!

Elhuyarreko: L.M. BANDRES

Ekologistek diotenez ez da aski gorostia salbatzearekin

Gorostia, hilzorian dauden arbolen sinboloa

Behin eta berriz, aurten ere, Euskadi osoan Gorostia salba dezagun kanpainaren oihartzunak iritsiak zaizkigu, eta ekologistek gogor ekin diote kanpaina honi. Honen ondorioz, Euskadiko Udal askok gorostia moztea eta saltzea debekatu egin du. Egunotako edozein egunkaritan irakur dezakegu berria.

Ekologisten eritziz, Gabonetan agertzen zaigun Gorostiaren aldeko kanpaina hau gure artean ohitura bihurtzen ari zaigu. Gaboneko beste edozein ohitura bailitzan. Kanpaina hau egitea ondo ikusirik ere. Ekologistek gorostia ezezik Euskal Herri osoan animali eta landare guztiak ere salbatu nahi dituzte, batipat, desagertzeko zorian daudenak. Horregatik, kanpaina honen alde dauden lagunei, Euskal Herriko zuhaitz autoktonoen alde jartzea eskaintzen diete.

Euskadiko basoen egoera:

Deforeztazioaren, Euskal Herriko basoek lurraldearen % 34.a bakarrik suposatzen dutelarik, beren egoera larria dela esan dezakegu. Euskal Herriko lurraldea osatzen duten 2.063.700 hektareetatik, basoek 683.949 hektarea besterik ez dituzte osatzen. Eta

haien artean, 168.113, hots, % 24,6a, pinu insignisen monokultiboak direlarik, haien egoera larriagoa agertzen zaigu.

Euskadiko lur erabilpenaren taula honetan ikus dezakegunez, basoak ez diren lurrek, % 66, hots, hirutik bi osatzen dituzte, zabalduenak landak direlarik, %38a osatuz. Bai, gure basoen ekologia desokerratuta agertzen zaigu. Adibide gisa, pagadi, harizti eta pinudi auktotonen zabalkuntza hauak dira: pagodiak, 135.374 hektarea, hariztiak, 27.879 hektarea eta pinudi autoktonoak: 82.388 hektarea. Basoen egoera hau ikusiz, ekologistek gure zuhaitz guztien defentsaren alde jartzera gonbidetzen dute jende guztia.

Gorostiaren egoera:

Gorostiaren arazoari birbegiratu, gorostiari gertatzen ari zaiona aipatuko dugu hemen. Jakina denez, zuhaitz txiki eta ezagun honek hosto berde disdiratsuak eta iraunkorrak izateaz gain, fruitu gorriak ere baditu. Horrela apainketarako oso aproposa egiten da.

Mediterraneoetik iritsi zaigu gorostia, hau du bere jatorria. Europa osoan zabalduz, Islandia, Suedia, Finlandia eta Poloniara izan ezik, Asian ere agertzen da. Mediterraneoetik India eta Txinaraino ailegatua da.. Afrikan

LURRAREN ERABILPENA (Hektareatan)

	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Nafarroa	Iparraldea	EUSKADI OSOA
Basoak	108.042	126.228	118.850	303.829	27.000	683.949
Landak	64.810	29.718	35.187	253.745	138.000	486.460
Baratzak	119.884	47.747	33.230	451.298	121.000	773.159
Lur ezproduktiboak	11.964	17.307	12.433	33.228	10.200	85.132
Denetara	304.700	221.000	99.700	1.042.100	296.200	2.063.700

berriz. Iparraldeko herrietan ageri da, bai Algerian, bai Tunisian. Nahiz eta oso zabaldurik egon, azken urtetako zentzurik gabeko mozketek eta gehiegizko erabilpenak, arrisku handian utzi dute gorostia.

Euskadiri dagokionez, nahiz eta edozein parke eta lorategitan gorosti landarerik ikusi ahal izan, parajerik izkutuenetan ere agertzen zaigu, erdi hilik eta galdurik besterik ez bada ere.

Gaur egun Euskal Herriko beste zuhaitz mota desberdinak bezala, gorostiak ez du etorkizun garbirik, desagertzeko zorian baitago. Esan dezakegu, bere egoera beste zuhaitzena baino larriagoa dela, dudarik gabe. Azken urte hauetan beherakada bel-dugarria sufritu du.

Gure lurretatik gorostia desagertuko balitz, oso gauza talmalgarria eta tristea izango litzateke. Landare bat galtzea gauza grabea baldin bada, ondorioak grabeagoak izan daitezke. Gorostiak, beste landare guztiak bezala, naturan bere funtzioa betetzen du. Negutan, ia zuhaitz guztiek hostoa galdu dutenean, animalia askori ezinbestekoa zaio gorosti hostoa. Alde batetik, aterpe bezala, Castroviejo izadi-zaleak egiaztatu duenez, negutan, gorosti baten barruan kanpoan baino hiru grado gehiago egiten du. Animalia batzuk, berogailutat aparte, kattagorriek eta erbiek adibidez, beren defentsarako gorostia erabiltzen dute.

Beste aldetik, gorostiaren hostoak sarri eta basurdeentzat janari estimagarriak dira, eta fruituak oso pozik jaten dituzte zozoek, birigarroek, eta baita basoilarrek ere.

Funtzio hoentan datza bere garrantzia.

Kanpainaren historia:

Azken urteotan, bost urte alegia, Gabonak iritsi baino lehen, Euskal Herriko talde ekologistek gorostia ba-

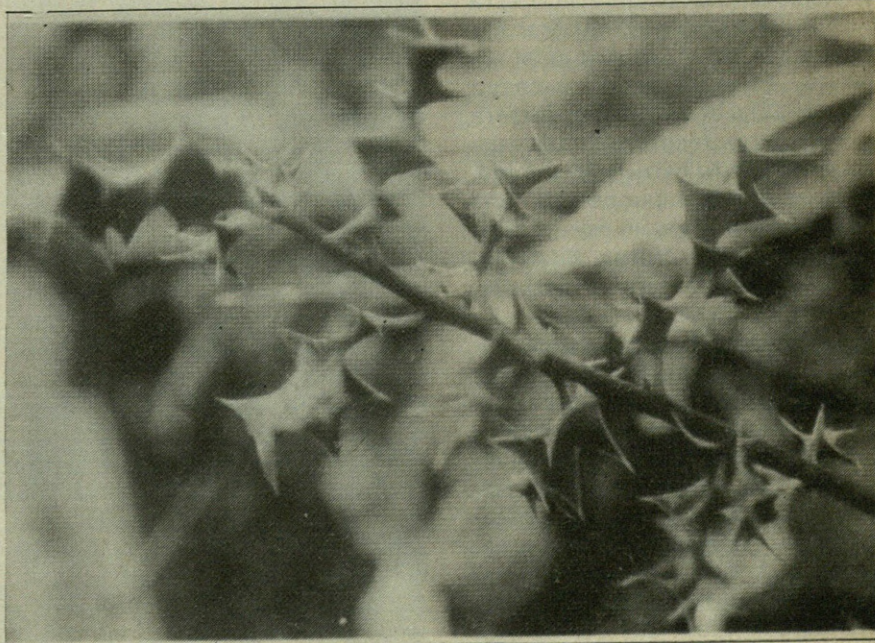
besteko asmoz, kanpaina bati eman zioten hasiera. Euskadiko basoen egoera ikusiz, zerbait egiteko beharra sentituz eta indar haundirik ez zegoez, hemengo landaretzak jasaten duen egoeraren adierazgarri bat, lekuko bat, bilatu zituen, sinboloen bidez jendearengana iristea errazagoa baitzen. Mugimendu honi esker, erakunde ofizialak arreta puska bat jartzen hasi ziren. Esate baterako Gipuzkoako Foru Aldundiak prentsaren bitartez kanpaina egin zuen, haurrentzat lehiaketa bat eginaz gai honetaz.

Izan ere, hagina, ametza, zumarra, haritza, pagoak etabar luze bat gorostiaren antzeko egoera batean aurkitzen diren arren, Foru Aldundiak ez du batere egin haien alde. Alderantziz, gure basoek daukaten egoeraren erantzuleetako bat dela esan behar da. Ekologistek diotenez, Gipuzkoako Foru Aldundiak kanpaina hori egitea oso ondo iruditzen zaie, baina aurpegi garbiketa bat besterik ez dela esaten dute.

Gabonetan gure etxeak apintzeko

Alternatiba gisa, Ekologistek zera proposatzen dute: mindegietan dau den zuhaitzak erostea: pinuak, mihurak, goroldioak eta besteak gure etxeak apaintzeko. Utz dezagun bakean gorostia, gu gabe ere nahiko lan badauka bizitzen eta.

Mikel UBILLOS

DROGA BIZKAIAIN: HEDATUZ DOAN SARE BATEN AURKAKO NEURRI EGOKIRIK EZ

Drogaren inguruko arazoak garraztu egin dira azken aldian Bizkaian. Alde batetik, droga gogorren kontsumoa, eta bereziki heroinarena, zabaldu egin da, eta ohizko «puntu beltzei» beste hainbat auzo eta herri gehitu zaie. Bilbon, adibidez, Errekaldeberri, Otxarkoaga auzoetatzen gain, Iturribiden eta Licenciado Poza kalean areagotu da trafikoa. Ibaiezkerrean, Barakaldo eta Sestao dira kontsumo handiena ematen dutenak, eta Bermeo, Durango, Gernika eta Ondarru agertzen dira zerrenda berean, probintzia osoa kotsieratuz.

Bestalde, eta trafiko honen aurkako neurri egokirik hartzen ez den heinean, era guztietako erreakzioak eman dira gizartean: gotzainen gutun sarri aipatuan alde batera zein bestera ardurak eta erresposabilitateak banatzen ziren, praktikan ezer gutxi aurreratuz. Elizaren mandatariengan tradizionala bilakatu den jarrera agertuz, beraz. Institutuzioetatik, asistentziraiko zentru batzuek bultzatu dira, DAK izena daramana bereziki, eta zenbait udalek «modulo psico-social» delakoak zabaldu dituzte. Bitartean, baina, trafikoa areagotu, eta kezka larriak agertu dira hiri eta auzoetako biztanleengan. Duela egun batzuek, Bilboko Iturribide kaleko biztanleek kezka hori agertzen zuten prentsan, eta drogabanatzaileen eta kontsumitzaileen aurkako neurriak bere kontura hartuko dituztela mehatxatzen zuten. Jarrera hau kaltegarria zela aldarrikatuz, eta drogak dakartzan arazo sozialak bere sakontasunaz aztertu behar direla eta erantzun egokia eman nahian sortu da egunotan «DZARRAS-

KA» izeneko Elkarte Bilbon. Abenduaren 20ean manifestazio bat burutu zuena.

Beharrak agindutako tokitan

Drogazaleen asistentziarako gaurregun eskaintzen diren zerbitzuak batez ere aipaturiko «modulo sico-social» horietan kokatzen dira. Duela zazpi urte hasi ziren sortzen halako moduloak, lehena Errekaldeberri. Auzo-Elkarteen eraginez. Garai berrekoak dira Sestaon, Barakaldon eta Bilboko Irala eta San Inazio auzoetakoak ere, lehen biak udalaren ardurapean, beste biak Auzo-Elkarteen esku. Ortuellan, Eusko Gobernuak sortu zuen zentru horietako bat, eta Basauri, Erandio eta Santurtzin ere ireki dira azkenaldian, udalen zein Auzo-Elkarteen ardurapean. Bizkaiko Diputazioak, bestalde, proiektu bakar bat bultzatu du, sintomatikoki Getxo inguruan kokatua, bertako udalen kontsorzioarekin batera, «Osasun Psiko-

rako Zentru Integrala». azken hau bai profesionariz eta tresneriaz ondo hornitua.

Baina, oro har, ikus daitekeena zera da: ez dagoela prebentzio-politikarik, alde batetik, eta bestetik asistentzia-politikak ere ez duela koordinaziorik, azken hau Udalen edota Auzo-Elkarteen eskutik uzten baita kasu gehienetan.

Bestalde, aipaturiko modulo horiek ere ez dira espresuki drogaren arazotara mugatzen, biztanleriaren arazo eta gaixotasun psikiko guztiak tratatu behar baitituzte.

Modulo psiko-sozialak: Drogaren kantzerraren aurkako aspirinak

Ikusi den bezala, hala ere. Institutuzioen iniziatiba-eza nolabait betetzeko, Udalen edo Auzo-Elkarteen eskutik ireki dira Modulo horiek, drogak gogorren erasotzen duen tokietan berder. Toki horietako bat aukeratu

dugu eta bertako moduloaren ardura-duna elkarriketatu: Ander Retolaza mediku psikiatrak Sestaoko Modulo Psiko-Soziala zabaldu zenetik, 1980 urtean, bertako ardura darama, bakar-bakarrik azkenaldian, irailetik hona Modulo horretan lanean diharduen bakarra baita.

Ander Retolazak Leioako Medikuntza-Fakultatean egin zuen karre-ra: psikiatria espezialitatea bukatu ondoren. Zamudioko Eritegian eta Errekaldeberriko Moduloan egin zuen lana; eta 1980 urtetik, Sestaoko Moduloaren arduraduna da.

«Modulo hau toxikomania eta alkoholzaletasunaren ondorioak tratatzeko zabaldu zen, Sestaoko Udalaren iniza-

tibaz. Hemen tratatzen ditugun kasuak kontutan harturik, zera iruditzen zait: ez dela zilegi arazoak drogaren kontsumora soilik mugatzea; guk tratatzen ditugun erdiak alkoholzaleenak dira. Begira itzazue datuok: 1980-84 urteen bitartean, tratatu izan ditugun kasu guztietatik, %44 alkoholzaleenak izan dira, %11 drogazaleenak (heroinomanoak batez ere), %19 helduen psikiatriakoak, eta %24 haurren psikiatriakoak. Beraz, alkohola, sozialki onartua dagoen droga hori, da hemen behintzat kasu gehien dakarrena».

A.— Baina alkoholzaleen eta drogazaleen tipologia ezberdina izango da, ez?

Erantzuna.— «Bai, horrela da. Alkoholzalea, oro har, gizonezko heldua izaten

da, 40-50 urtetakoa, gutxi gora behera, ia guztiak langileak, eta poteozale jator horietakoak. Hala ere, azkenaldian beste era bateko kasuak agertzen dira, gazteagoak, 25-30 urte, edari gogorragoak (kubalibrea, ginkasa), ez egunero baina asteburuetan fuerte kontsumitzen dutenak.

Drogazaleak, heroinomanoak izaten dira, eta beraiek edo familiak etortzen zaizkigu, kasua jada oso grabea denean, normalean.

Eritasun sikolojiko kasuan emakumeak dira ugari batez ere depresioen kausaz. Bi gai kritiko agertzen dira emakumeengan: lehen semeak dituztenean lehena; eta seme-alabak nagusi egin eta etxetik aldegiten dutenean bigarrena».

A.— Drogaren edo alkoholaren zaletasuna zergatik sortzen den aztertu duzue?

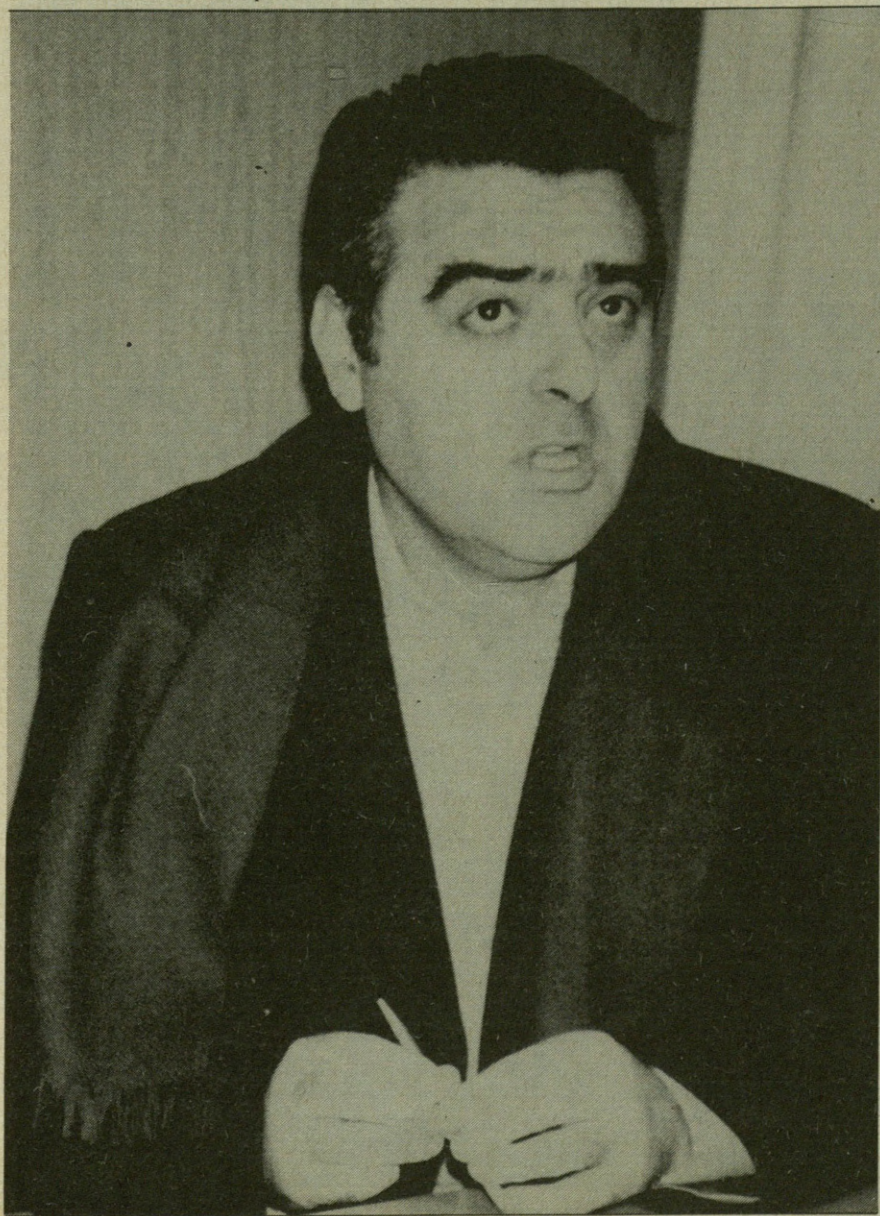
E.— «Hemen tratatu ditugun kasu guztien zenitua eginez gero badago zerbait oso adierazgarria eta zera da: kasu guztien ehuneko hogeia langabezian eta subsidiarik gabe dagoen jendea da, eta beste ehuneko hogeita bata ikasleak edo jubilatuak, hau da soldatarik ez duen jendea. Drogazaleen kasuan hogeitabost urtetik beherakoak izaten dira. Antza denez, 17 urteen inguruan kokatzen da kontsumoaren hasiera eta 19-20 urteetan gertatzen dira lehen ondorioak, beraz urte horietatik aurrera agertzen dira hemendik. Gehienak langabezian daude, ikasketak utzi eta lanik gabe.

Baina diodan guztia berton ikusitakoa baino ez da. Duela urtebete, modulo loko langileek ikerketa bat egitea proposatu genion Eusko Gobernuak Osasun Sailari, eta horretarako 300.000 pezeta dirulaguntza behar genuen; ikerketa drogaren eraginaren kausak aztertu eta prebentzio neurriak hartzera bideratzen zen. Baina 20.000 pezeta baino ez ziguten eman eta uler daitekeenez diru horrekin ezin izan genuen ezertxo ere egin. Beraz drogaren eragina aztergabe gelditzen da bailara honetan.

A.— Ze tratamendu ematen diozue hemendik datorrenari?

E.— «Bai drogazaleen, bai alkoholzaleen kasuan gaitza era bitakoa izaten da: zaletasunak sortzen duen sindromea eta horren ondorio sikolojikoak alde batetik, eta gaitz organikoak bestetik, zirrosisa edo gibelegaitza alkoholzaleetan, eta infekzioak, heroinaren manipulazioaren ondorioz, drogazaleetan.

Dzarraskaren abokatu Kepa San Pedro.

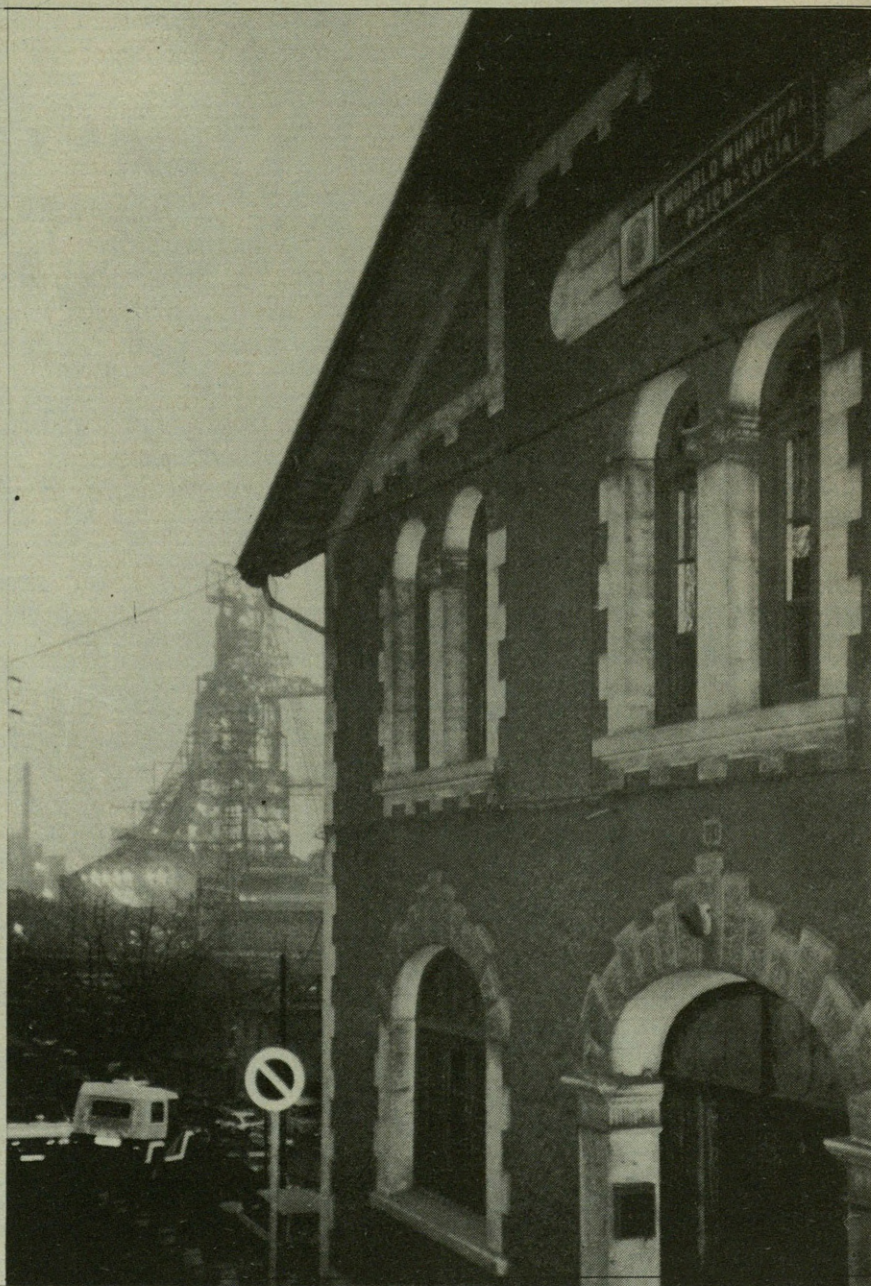

Drogazalearen familiakoak etortzen zaizkigu sarritan eta orduan lehen arazoa kaltetua bera etor eraztea izaten da. Sarritan jonkye bat etortzen zaigu abstinentzia sindromeaz dagoelako baina ez du tratamenduan sartzeko egiazko asmorik, tratamendu hori latza baita. Orduan sindromea kentzera etortzen dira bakarrik; bera hor arrisku bat ere badago, eta inboluntarioki drogabanatzaile bihurtzearena da alegia.

Baina drogazale bat tratamendua hartzeko asmoz datorrenean, lehenengo egiten duguna kontaktu fasea da, hau da, informazioa lortu, ze ingurutan bizi den jakin, nolako familia duen. Gero hamabost egunez desintoxikazio fasea bere etxean egin behar izaten da ezpaitago horretarako zentru nahikorik.

Eta hortik aurrera planteatzen zaizkigu benetazko arazoak, medio egokirik ez dagoelako: egin beharko litzatekeena hau da: familia barruan terapia bat eta sei hilabetez edo komunitate batean txertatu problema berbera dute-nekin batera eta motibazio giroa lortuz.

**Baina, oro har,
ikus daitekeena
zera da: ez dagoela
prebentzio-politika-
rik, alde batetik, eta
bestetik
asistentzia-politi-
kak ere ez duela
koordinaziorik,
azken hau Udalen
edota
Auzo-Elkarteen
eskuetan uzten
baita kasu
gehienetan.**

*Sestaoko modulo psikosoziala, droga eta alkohol zaleen errekupe-
ziorako.*

Baina medioen urritasunak ezinezko egiten du hori eta gehienetan desintoxikazioa egitera mugatu behar gara.

Benetan dramatikoa da zentruen urritasun hori: gertatu dira, zentru batean sartzeko itxaroten egon eta suizidatu egin den jendearen kasuak.

Alkol zaleekin tratamendua lehen fasean antzekoa izaten da: lehenengo sikolojikoki eta organikoki aztertu, gero familiarekin egon eta bizitza giroa ezagutu, eta hamabost egunetako desintoxikazio fasea. Egia esan alkol-zalea ez da gizartearen drogazalea bezain baztertua aurkitzen eta ondorengo errekupeazioa errazago egiten zaio.

Sestaoko Modulo Sikosozial honen bilakaera aztertzea harrigarria da Ander Retolazak medioen urritasunaz agertzen dituen kezkek ulertzeko. Udalaren arduraz sortua 1980.ean bi urte beranduago onartu zuen udalak moduloak behar zuen ekipamendu minimoa ordaintzea: sikiatra bat, sikologo bat eta bi laguntzaile kontratatuz, baina beti ere asistentzi ardura hori ez zuela behin betirako hartzen azalduz eta gobernuak edo diputazioak hartu beharko lukeela bere gain. Institutio hauek ez dute ardurarik hartu nahi izan eta hemen zeuden langileek alde egin behar izan dute.

lan kontratua lortu ezinik.

Duela sei hilabete sikologoa eta neu baino ez ginen geratzen eta orain neu bakarrik nago. Hori dela eta iraitetik hona ezin izan dut jende berririk tratatu lehengoak tratatzeko ere larri bait nabil.

“DZARRASKA”, drogazaleen askatasuna bilatuz

Sortu berria da Bilbon «DZA-

tuak beraz; hirugarrena, drogazalea gizamarjinatu bat da, ez gaixo bat. Eskolatik, familiarik eta gizartetik marjinarik, baztaerturik aurkitzen den gizabanakoa. Bazterketa horrek deliktu kontzientzia sortzen du drogaren biktimitan; laugarrena, instituzioek ez duté neurri egokirik hartzen. Euskal Gobernuak DAK izeneko erakundea sortu zuen eta sendagile gidoi-lana egitera murrizten da eta berau er ez behar den neurrian. Ez dugu planteamendu hori

Drogazaleen gurasoak, dzarraskako bilera batetan.

RRASKA» elkarteak, helburutzat drogaren inguruko arazoak bere sakontasunean aztertu eta drogazaleen askatasuna lortzea proposatzen duena. Duela bi urte inguru eman zitzaion hasiera erakunde honi. Bilboko San Vizente zinetokian egindako bilerekin; drogazale eta gurasoak biltzen ziren orduan; gero «SALHAKETA» taldeko abokatu eta partaideen inguruan sortu zen «DZARRASKA» erakundeak sortu eta legeztatze iniziatiba.

Kepa San Pedro abokatua ari da talde honetan lanean. Berarekin mintzatu gara erakundearen helburuetaz eta drogaren arazoetaz.

«Guk egiten dugun azterketa, puntu hauetan laburtuko nuke: lehena, drogaren banaketaren azpian intentzio politikoak agertzen dira Euskal Herriko gazteria egiazko arazoetatik urrundu eta drogaren eta marjinazioaren munduan murgiltzearen intentzioak; bigarrena, drogaren merkatuaren oinarrian, dirua dago, kapitalaren interes konkre-

onartzen, arazoa askoz sakonagoa delako. Gizarte osoaren arazoa da droga-rena».

Kepa San Pedrok droga Bizkaian eta bereziki Bilbon eta Ibai Ezkerrean ezagutu duen hedakuntza markatzen du eta ahalegin hutsalak direla instituzioetatik egindako sendatze lan apurrak, trafiko horren aurrean diosku. Oso kritiko agertzen da azkenaldian Iturribide kalekoek hartutako jarrerak komentatzean, jarrera horrek drogazaleak biktimizatzen dituela esanez. Gotzainek eginako gutunaz ere galdetu diogu:

«Gutun hori oso komentatua izan da, baina egia esan, orain arte Elizak ez du gauza handirik egin praktikan, arazo honen aurrean. Badirudi orain “proyecto hombre” izenaz ezagutzen den terapeutika txertatu nahi dutela Euskal Herrian. Metodu terapeutiko hori EEBBn sortu zen, geroago Italian praktikatu izan da, eta orain Elizaren eskutik Euskal Herrira ekarri nahi da antza denez.

**Instituzioetatik,
asistentzirako
zentru batzu
bultzatu dira, DAK
izena daramana
bereziki, eta zenbait
udalek «modulo
psico-social»
delakoak zabaldu
dituzte. Bitartean,
baina, trafikoa
areagotu, eta kezka
larriak agertu dira
hiri eta auzoetako
biztanleengan.**

Gutunean aipatzen diren beste puntuetaz egia da polizia tartean dabilela; guk geuk kasu konkretu batzu ezagutzen ditugu, polizia drogaren trafikoaz baliatzen dela frogatzen dutenak, baina ezin dugu jakin horrek duen zabalera.

Bestalde insinuatzen da Gutunean ETAK ere zerikusia duela. Gutunak berak eta komunikabideek manipulatu duten puntua da hau: Nere eritziz ETAK ez du zerikusirik trafiko horrekin, eta aurka agertu da».

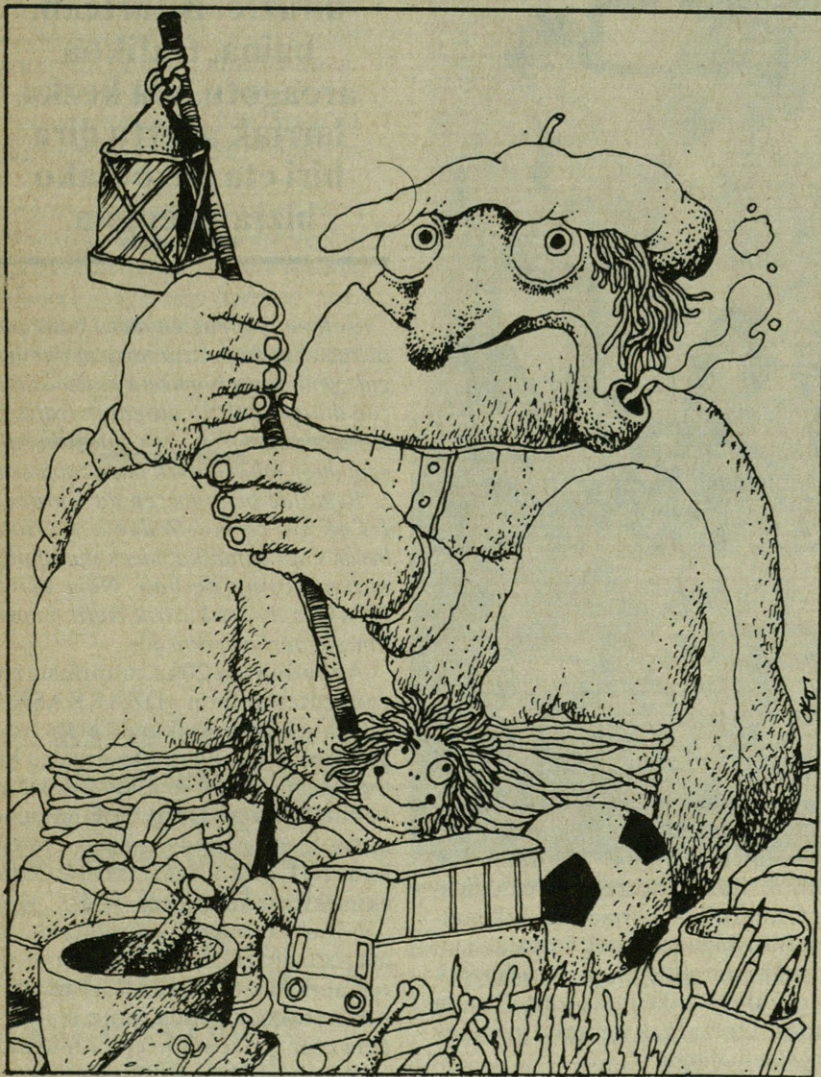
Abenduaren 20an manifestazioa egin zuten Bilbon «DZARRASKA» taldekoek herri erakunde eta partidu guztien adostasunaz. Drogazalea biktima dela eta horren askatasuna lortu behar dela, eta trafikante nagusien aurka jo ta ke, medio guztiak erabiliz, hauetxeak dira «Dzarraska»k dituen ekintzetarako ardatzèk.

Gizarte osoaren kontzientzi-hartze eta partizipazioa eskatzen dute drogaren aurka ekiteko: sendatze neurriak beharrezkoak direla diote, baina ez dela ezer lortzen horretara mugatuz. Kritiko agertzen dira Eusko Gobernuak egindako apurraz, eta Bilboko udalak sortutako «Drogaren Mahaia» deituan ari dira lanean, lehen proiektu bezala Urazurrutian drogazaleentzako asistentzia etxe bat eraikitzea hartuaz, hogeita lau orduetan zabalik egongo den zentrua.

**A.AZKARGORTA
K.LANDA**

Felipe Barandiaranekin gure
Gabonak arakatzen

«Olentzero ezberdina da toki bakoitzean»

Denbora nola pasatzen den pentsatzen hasiko bagina, sorpresaren bat baino gehiago hartuko genuke zalantzarik gabe. Ez al zen bada atzo bertan basoetan txanpaina genuelarik 1984.aren jaiotza ospatzen ari ginenekoa? Eta hala ere, urtarrilean ez genituen gaitzak eta pozak orain baditugula konturatzen garanean ordu dexente igaro zaigula onartu behar dugu. Olentzeroa, Gabonak eta bere inguruko mitologia... Hona hemen Felipe Barandiaranek honi buruz kontatu diguna.

Horrelako nostalgiazko lagun arteko elkarrizketan geundelarik, euskal kulturak erotuta dagoen Antxoko Luis Mariri gure euskaltegia euskaltegiatzearren eta euskaldunagotzearren. Gabon jaiei lotuta zeuden mitologiako gaiak eta kontzeptuak ezagun genitzan hitzaldi berezi bat eratu behar-ko gurela otu zitzaion. Esan eta egin. Kotxea hartu eta Felipe Barandiaran Irizarrengana abiatu nintzen, ea prest zegoen gai hori ikasle eta irakasleen aurrean azaltzeko. Ez zitzaidan oztoporik jarri. Eskerrak baditugula geure Euskal Herri zahar honetan horrelako tipo jakintsu eta jatorrak. Mila esker Don Felipe (horrela ezagutzen zaio Pasai Donibanen) eta ea artikulo honen bitartez pentsatu gabeko omenalditxo bat egiten dizugun.

A. — Hasi baino lehenago, zer gai aztertuko duzu Barandiaran jauna?

Erantzuna. — Euskal Herrian izan diren ohiturak aztertuko ditut. Baina ohituretz hasi baino lehenago argitu behar dizuet ohitura horiek sortu zireneko giroa eta mentalitatea. Zeren eta gaur egun gauzak nahiko formalizaturik etortzen bait zaizkigu eta mamia, esanahia, galduta dugu askotan.

A. — Orduan Gabonak zer diren ulertzeko garrantzitsua al da mito batzuren jakinaren gainean izatea?

E. — Dударik gabe. Gizonak sortu zituen mitoak, berak ulertzen ez zituen gauzei nolabaiteko erantzuna ematearren. Euskal Herrian, mitoak bana ditzakegu, zaharrenetakoetatik hasita. Mari-ri dagozkionak eta honen inguruan sortutakoak. Mari ekaitzaren dibinitatea da, kobazuloetan bizi dena. Gero agertu zen laino gorri itxura batean beste mendi batetara pasatzen ikusten zutela. Adibidez, Anbototik beste mendi batetara. Jakina, jendeak horri esplikazio bat eman behar zion. Asike jendea laino gorri itxura hori ikusterakoan Mari ekaitzak ekarriko zituelakoan zegoen.

A.— Euskal Herriko mitoak hemen sortuak al dira?

E.— Ez dira geuk osorik asmatuta-koak, nahiz eta herri hau oso gorderik egon den mendi tartean, artzaiak zireneko garai horretan beste herrietako jendeekin bazituzten harremanak.

A.— Jarrai dezagun mitoen inguruan.

E.— Zeruari. Urtzi zeritzaion. Bada kanta bat:

Urtzian izar ederra
gabaz agertzen da
zure irudia neretzat
ederragoa da.
Oi maitia, oi laztana
neure poza ta atsegina
zu gabe bizitza neretzat
mingotsa da.

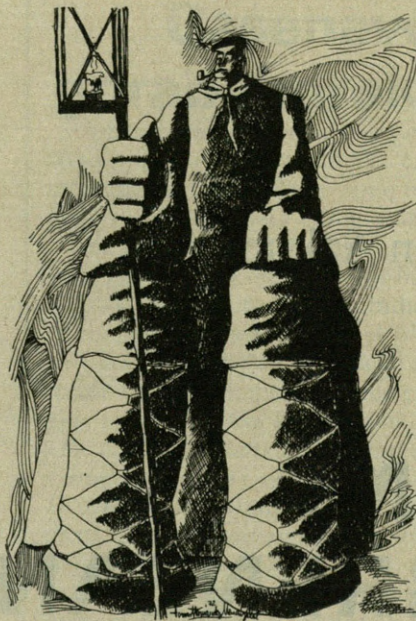
Zerua jainkotzat jotzen zuten eta ez da harritzekoa. Heuren gainean zegoen zerbait zen. Ongarriak handik etortzen dira: euria, eguzkia, argia...

A.— Nola esplika daitezke San Juan egunean egiten diren suak?

E.— Horrek badu zer ikusirik eguzkiarekin. Sua eguzkiaren irudia da. Eguzkiak argitasuna eman eta berotu egiten du. Eguzkiak sua errepresentatzen du eta suak purifikatu egiten du. Orduan sua jainkoaren errepresentazio bat da. Eguzkiak baditu mogimendu nagusiak: uda muga eta negu muga. Uda Muga goreneraino heltzen da. San Juan egunean hain zuzen ere. Herriko jendeak jauziak egiten zituen enborren gainetik zeren eta suak purifikatu egiten du heuren gorputza eta gorputz horren azaleko gaitzetatik libratzen ditu.

A.— Badakigu Euskal Herrian egurrak zer nolako garrantzia eduki duen: barkugintzarako, etxegintzarako... Baina, ba al du beste esanahi esoterikorik?

E.— Hasiko naiz enborrarekin. Tres Puentesen. Abadiñon. eta Antzuolan «Gabon Zubi» deitzen zioten. Beste lekuetan, hala nola. Bizkaian «Gabon Zuzi». «Olentzaro Enbor» Oihartzunen: «Onantzaro Mukur» Bizkaiko leku batzutan: «Onantzaro Mokor» Larraunen: «Subilaro» Aezkoan: «Sukaro Egun» Zaraitzu haranean: «Sukubela» Eginagan: «Korrondoko» Agurainen deitzen zioten bezalaxe. Gero esango dute ez dagoela euskal kultura bateratu bat! Proba txiki bat da hau, nahikoa zerbait ikusteko. Orain esango dizuet zer egiten zen halako tokietan. Tres Puentesen esatebaterako, enborrak idi pare batekin sukalderaino eramaten zituzten eta

sutondoan egoten ziren gau osoa. Agurainen sutondoan egoten ziren Urte Zahar arte. Larraunen Gabon gauean bakarrik. Ezkiroren hiru enbor zeuden: bat Jainkoaren izenean, beste bat Amabirjiñaren izenean eta bestea familiaren izenean. Hemen soma dezakegu kristautasuna sarturik dagoela. Zergatik egiten zuten hau? Hauxe zuten buruan: sua ongarria zela, etxeari gauza onak ekartzen zizkiola, eta ulertzen da sua Jainkoaren errepresentantea baldin bada Jainkoari eskatzen zizkioten gauza horiek. Beste gauza bitxia egiten zuten: Enbor horien hatsez baliatuz soroetara joaten ziren eta gurutze bat eginez sakanbanatzen zuten hautsa zomorro gaiztoak hil zituzten.

A.— Nondik dator «Eguberri» izena?

E.— Egu eta berri, bi hitz ditugu. Zenbait Euskal Herriko tokitan ostegunari eguna esaten diote. Eguak adierazten zuen beste era batetara zerrua. Orduan Eguk (natibitate eguna, solstizio gaua pasa eta gero) zerua berritzen ari zela adierazten zuen. Hortik dator kaleko euskaraz Eguarri esaten duguna.

A.— Nola sortzen da Olentzeroaren irudia?

E.— Berez, Olentzero bakarrik ospatzen zen garai batean beterri aldetan, kosta aldeko aldetan, alegia. Nafarroan. Lesaka eta horietan, gehiago ez. Orain nonnahi egiten da hau. Olentzeroa gauza on ekarlea da. Caro Barojak «ole» hitza «olesatetik» etorriko ote zen dio. Begira, eleiz katoliko

erritoetan Kristo jaio baino zortzi egun aurretik elizetan errezatzen zen O David. O Klavijer. O Rex. O Adonai. O O O. Hortik dator Nuestra Señora de la O.

A.— Nola agertzen da Olentzero pertsonaia Euskal Herrian?

E.— Zarautzen begi gorriak jartzen dizkiote. Elduayen eta Berastegin ikazkin bezala agertzen da, beltz beltza. Leku horietako batean eskuan igitai bat duela, besteetan pipa ahoan duela... Ikus dezakegunez ez da itxura berberarekin azaltzen herri guztietan.

A.— Horrek zer esan nahi du?

E.— Olentzeroen kanta desberdinek mentalitate desberdin bat adierazten dute. Zenbaitentzat irudi parregarri bat bezala agertzen da:

Horra horra gure Olentzero
pipa ortzian dula
eserita dago
Kapoiak ere baitu
arraultzatsuakin
bihar meriendatzeko
botila ardoakin.

Hai entzatzat «bako» arrunt bat da. Beste tokietan pertsonaia axolagabe edo basatitzat jotzen dute: Olentzero buru haundia entendimentuz gabia bart arratsean edan omen du hamar arruako sahagia. Oi urde tripa haundia sagar ustelez betia.

A.— Bukatzeko, D. Felipe, nola kristautzen zaigu gure Olentzero?

E.— Jentilak ba omen zeuden mendi batean. Ataunen, eta halako batean ikusi omen zuten sortaldetik ba omen zetorrela laino argi argitsu bat. Harritu egin ziren. Orduan zaharrenari galde-tu zioten ea zer esan nahi zuen horrek. Zaharrenak ihardetsi zien galduta zeudela «Kismi» jaio zelako. Haren hizkuntzaz «Kismi» tximua zen. Orduan menditik behera heuren buruak bota zituzten. Oihartzungo kanta honetan agertzen zaigu hau garbiago: Olentzero joan zaigu mendira lanera intentzioarekin ikatz egitera aditu duenean Jesus jaio dela laisterka etorri da berri ematera.

Horrela utzi gaitu Felipe Barandiaran jaunak. Une txiki batez euskal kulturaz goxatu dugularik elkarren arteko solasean.

UREDERRA

Joan zen astean Bilbon Azkue
Sariak banatu ziren

AZKUEREN URTEHURRENEAN, BULTZADA BERRIA LITERATURARI

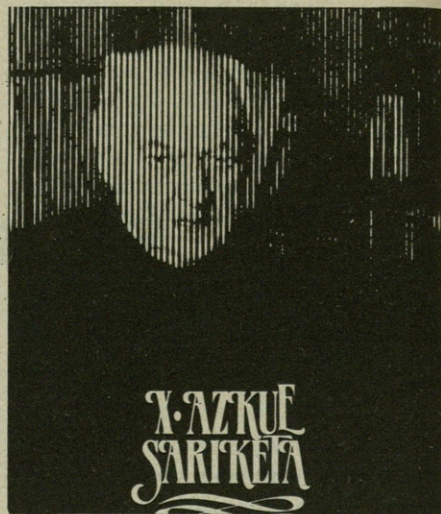
Bilboko bankuetxe baten babespean, 1975. urtetik hona antolatzen den Azkue Sariketak, aurten idazle arituak saritu eta berriak ezagutzera eman ditu. Poesian, Jon Casenave eta Antton Mari Aldekoa-Otalora. Nobelan, Juan Luis Zabala azkoitiar gaztea. Hauez gain, ikerlana ere saritu da. Aurtengo irabazleak. Patxi Goenaga eta Juan Karlos Pujana.

Aurkeztutako lanak, gaurko literaturgintzaren ispilu

Bost nobelaren artean bakar bati eman behar 600.000 pzta. Epaimahaia Jon Kortazar, Anjel Zelaieta, Karmelo Landa eta Antton Azkargorta jaunek osatzen zuten. Boston estiloak zeharo ezberdinak ziren; gaia, tratamendua eta hizkuntzaren aldetik ere bai. Azkenik pertsona gutxi ezagutzen zuten azkoitiar gazte batek, «Zigarrokin ziztrin baten azken keak» obrarekin, jaso du saria. Juan Luis Zabala, aurretik, literatur aldizkariaren munduan ezaguna da. Azkoitiako «Txortan» idatzi du, Debako Tene Mujika saria irabazi zuen, AEKk antolatutako beste bat ere bai, eta azkzenengo SUSAn, ipuina argitaratu du, «Goiz-ibilaldia» tituluz.

Poesian, literaturzaleentzat ezaguna den Jon Casenavek eraman du Azkue Saria. «Deus-ezean oin-hutsik» izena daraman poema liburuarekin. Orain zazpi urte argitaratu zuen bere lehen liburua, eta ordutik hona, idazlan ugariak ditu kaleratuak, «Maiatz» aldizkarian batez ere.

Accesita Antton Mari Aldekoa-Otalorak lortu du «Bart gauez... maitagarria zintudan» poema xortarekin. Antton Mari, Gerediaga Elkartearen burua da, hogeita hamairu urte ditu eta Iurretan jaioa da. Betidanik idazten du, baina poeta kontzientziarik ez du, ezta inoiz bere lanak lehiaketa batetara aurkeztu ere. Oraingo hau, sorpresa izan da berarentzat, baina epaimahaiaren zegoen Eusebio Erkiagak zioen bezala, «oso lan ederra da, gauza guztiz politikak eta miresgarriak ematen

dituenak, batez ere irudi mailan; poesia atsegina benetan» burutu du.

Casenaveri buruz, gai tradizionala darabilela zioen Erkiagak, pertsonaiatzat trobadore bat hartzen bait du. Baina geroko trataera, lehenaldiko gertaeraruntz bueltatuz eta, orijinala da. Erkiagarentzat Casenaveren poesia garbia, erraza eta arras aberasgarria da, eta euskararen arlo berriak jorratzen ditu.

Tesi eta tesinak Azkue sarira

«Ikerlana» deituriko sailean, aortazio zientifiko berriak eskeintzen dituzten lanei ematen zaie diru-laguntza, eta sosez gain, onarpen publikoa ere bai. Aurtengo edizioan, «Euskal Sintaxia: konplementazioa eta nominalizazioa», Patxi Goenagaren lana, linguistika arloan; eta «Untzi kimikotarako metodo eta gailuen eskuliburua», Juan Karlos Pujanarena, zientziarloan, izan dira. banagarria zen sariaren bi irabazleak. Hala ere, epaimahaia osatzen zuten lau irakasleek (J.M. Txurruka, L.M. Bandres, J. Iturbe eta J.L. Alvarez) erabakia hartzeko orduan arazo larriak eduki dituzte, azkenik bi accesit ematea erabakiz: Jose Mari Rodriguez Ibarberi bata, eta Isabel Salcedo Larralderi bestea. Goenagaren lana, UPV-EHUn aurkezturiko tesi doktoralak dugu, eta bertan bikain «cum laude» eskuratu zuen. Pujanaren lana, Nautika Eskolan irakurri zuen tesina da, eta urtebetez honelako untzi batetan itsasoratuta ibili ondoren burutua.

Rodriguez eta Salcedoren ikerlanak ere zientziarloan kokatu behar dira, lehenengoa kimika sailean, eta biologika sailean bigarrena.

Antton Mari Aldekoa- Otalora: poema sentikorrak

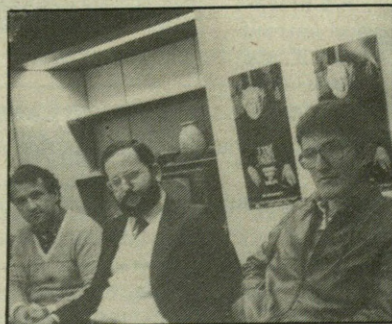
Gaztetatik idazten duen pertsona dugu, baina berak inoiz ez dio bere buruari poeta izenik zuzendu. Hamabi urtetatik gaur arteko poema guztiak gordeta ditu, baina saria jaso duen lana azken urtebete honetako lana da. Baserriko lanetan aritzen denean, bertso osoa pentsatu egiten du eta gero paperera pasatu. Ondoren ez zaio beste ikuturik ematea gustatzen. Zuzenki paper zuri baten aurrean jartzeko gai ez da sentitzen, berak esaten digunez.

Tratatzen duen gai nagusia maitasuna da «*bizitza honek nahiko nahi-gabe ba ditu, eta maitasun behar hori sentitzen dut, nire inguruan beste askok sentitzen duten bezalaxe. Batzutan herriro irakurtzen dudanean ikaratu egiten naiz: eta nik nondik ateratu hori, nire bizitza normalean horrelakoa ez banaiz? Dena den, kantatzen dudana amodioa ez da bakarrik gizon eta emakume baten artekoa; laguntasunarenak ere balio du. 'Maite zaitut' asko erabiltzen den hitza da, eta oraindik gastatu gabe dago, eta hori gustatzen zait».*

Patxi Goenaga eta Juan Karlos Pujana: linguistika eta ekologia ikertzen

Patxi Goenagak azaltzen zuenez, oraingo tesi hau «Gramatika Bideetan» liburuaren zati baten ikerketa landua eta sakondua da. Gran angularrez aurkeztu zuena, orain teleobjetiboz aztertuta. Alde horretatik, oraindik gehiago zehaz daitekeela dio, mikroskopioz egin beharko litzatekeena hain zuzen. «Tea», «Teko» eta «Tera» aztertu ditu, gramatika generatiboaren bidetik.

Juan Karlos Pujanak, ontziratuta zegoelarik, itsasoaren kutsadurari buruzko arautegiak ezagutu zituen. Bere aportazioa, kutsadurari buruz-

ko nazioarteko arauak, ontzi konketu bati aplikatuak izateko zehaztea eta erraztea izan da.

Casenave: erromesaren gorabeherak

Jon Casenaveren poematan pertsonaia nagusia agertzen da, erdi aroan herriz herri ibiltzen ziren moduko trobadorea hain zuzen. Gizon honek bi bidaia mota burutzen ditu, bata erreala, espazioan, bestea imaginarioa, bere baitan, barne bidaia. Orain bost urte hasi zuen Jonen obra hau, eta tarte honetan, ekialdeko autoreak irakurri dituelarik, beren eragina nabaritzen zaiola aitortzen du. «*Dena den, hemengo tradizioa ere kontutan hartu dut, eta idazterakoan Etxahun-en imajina eduki dut go-goan, nire pertsonaiaren antzeko bizitza eraman bait zuen*».

Hizkuntzaren aldetik, iparraldeko hizkera erabili du Casenavek, ez konbentzionala, oso landua eta aberastua baizik. Bertso gutxi duela

diosku. Gehiena prosa da, prosa liriko, gogoramenak eta bertsoak tar-tekatuturik.

Casenavek ez du literaturatik eta literaturarentzat bizi nahi. Poemak idaztea bere bizimoldea borobiltzen duen zerbaitentzat hartzen du, baina idaztea bezain betegarri eta atsegin-garria, irakurtzea edo beste hainbat gauza dela pentsatzen du.

Juan Mari Zabala: zorionez, gazteak atzetik bultzaka

Mutil apala, timidoa, kazetariaren artean kokildutakoa, eta esan nahi duena ondo dakiena. Hauxe da Juan Mari. Epaimahaikideak ondo inpresionatu zituen. Jon Kortazarrek

«*hizkuntza aldetik esitilo landua eta txukundua*» duela esan zuen, eta Anjel Zelaietak, «*gauza pentsatua*

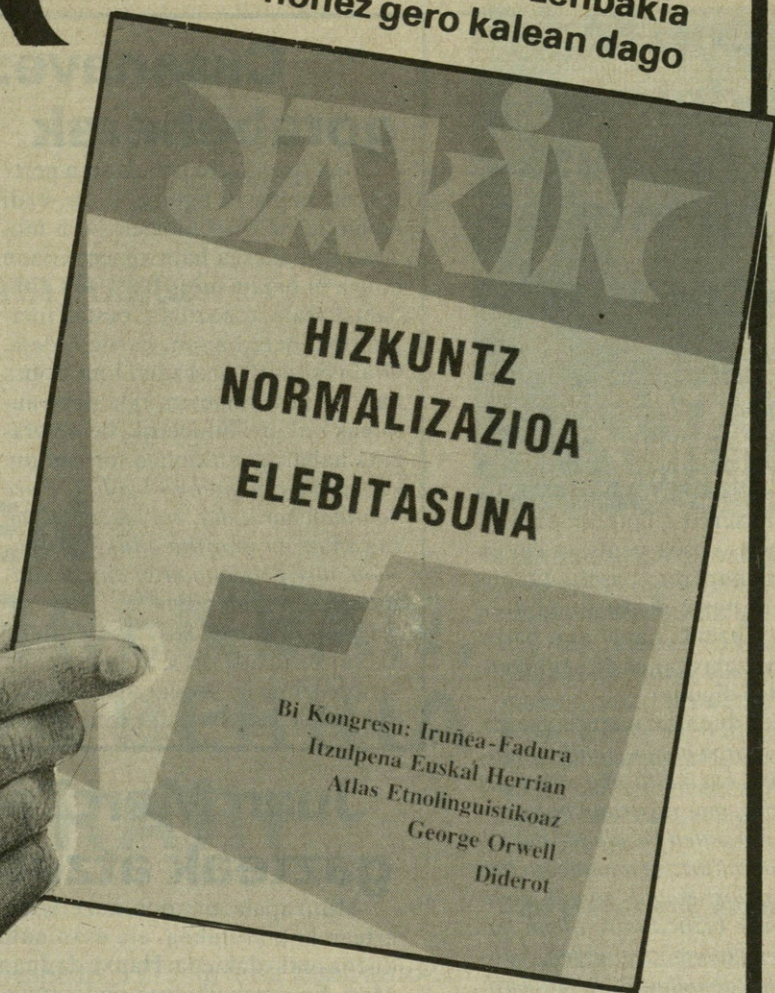
ematen duela, bizitasunaren kalterako».

Berak, Juan Mari, Kafka, Virginia Woolf, Borges-en eragina eduki dezakeela esaten digu; hala ere, askotan famatuak diren zenbait idazle, ez ditu gustoko. Hizkuntzaren aldetik ardura handia adierazten du. Behin eta berriz zuzentzen ditu eskuizkribuak «*inoiz amaitzen ez den gauza bait da*». Hortik aparte gehien interesatzen zaiona, alderdi literarioa da, «*expresabide berriak topatzea edo zerbait txokantea egitea, orijinala: esaten denaz gain, gauza asko suferi dezala, eta unibertsa izan dadila. Gizakiari eta gizarteari buruzkoak*».

JAKIN

**euskal
kultur
bideetan**

30. zenbakia
honez gero kalean dago

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudan eran egingo dut urteko ordainketa (1.500 pta.)

☐ txeke bidez ☐ renboltoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEK nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

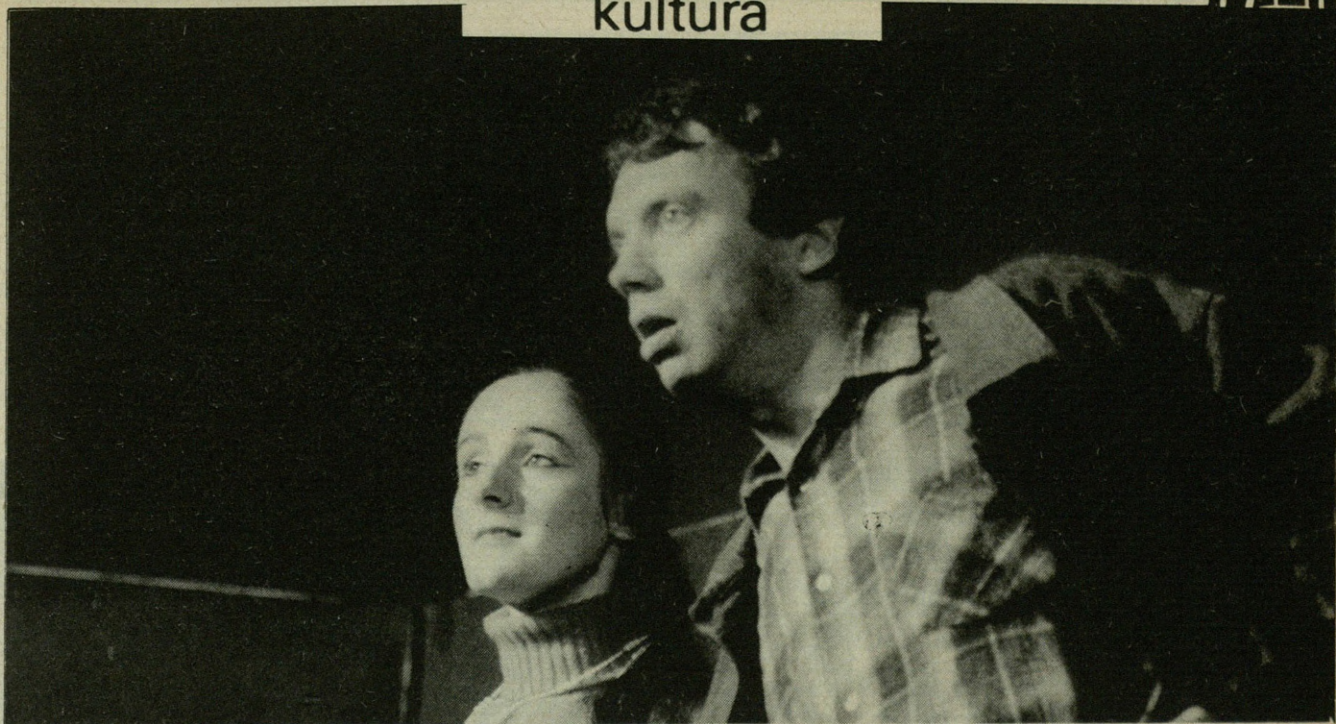
Sirvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

inaki urruchuri

Martxoaren 31ean estreinatu zuen Hazparneko "Bordaxuri" talde berpiztuak "Basajauna" obra Francis Basteroten zuzendaritzapean eta Hazparnen bertan lehen aldiz ospatu ziren "Galarrotsak" antzerki topaketetan. Oraingoan, jadanik obra gehiagotan emango ez dutelarik. "Azpeitiko II. Euskal Antzerki Topaketa"n sari piloa jaso dute epai mahaiaren eskutik: Francis Basteroti zuzendaritzagatik, taldeari obra osotasunean hartuta, euskarazko obrarik onenaren saria ere jaso dute, eta gizonezko antzezle onenaren saria Txomin Heguy antzerkilari bikainarentzat izan zen. "Basajauna" utzi eta badute beste projekturik, betiere ikastea aurrean dutelarik. Ea orainartean bezain trebeki jarraitzen duten "Bordaxuri"koek!

berriak

Sabin

"Elhuyar"ek hamar urte.— "Elhuyar" zientzi eta teknika-aldez-kariak hamar urte bete ditu aurten. 1974ean hiruhilabetekariaren lehen alea agertu zenetik, aldakuntza asko izan da aldizkariaren baitan, baina beti aurrera begira. Aurten bertan aldizkariaren itxura hobetzen saio garrantzitsua egin dute, horretarako eskuratu duten ordenadoreak lagundu dielarik. "Elhuyar" 10. Tomoa, 3. aleko editorialean egiten dute hamar urte horietako errepaso. Askok dira aldizkariaren orritan landutako gaiak: Matematika, Fisika, Elektronika, Biologia, Teknologia, Informatika, Astronomia, eta abar luze bat. Aldizkariak bostehunen bat idazlan eta lau mila orrialde izan direla kalkulatu dute. Ez da gutxi, areago, aldizkaria hamar urte hauetan idazle eta irakuleren elkargunea gertatu delarik euskara eta zientzia lokarri izanik beraiek dioten legez.

Euskaltzaindiaren aurtengo azken bilera ospatu zen.— Abenduaren 21ean ospatu zuen Euskaltzaindiak bere aurtengo bilera. Bilera horretan, azaroan ohorezko euskaltzain izateko izendatuak izan ziren Basarri, Leizaola eta Balendin Enbeitari diplomak eman zitzaizkien. Oroit dezagun hiru hauekin batera J. Alliers, A. Martinet, N. Holmer eta W. Wilbur linguista atzerritarak ere ohorezko euskaltzain izateko izendatuak izan zirela. Euskaltzaindiako ohorezko partaide den Julio Caro Barojak Larra mendiren hiztegiari buruzko ponentzia irakurri zuen ondoren eztabaida zabaldu zelarik. Bestalde, 1985 urteari begira izango diren ekintzen zerrenda aurkeztu zen: martxoan eta Arizkun Pello Salabururen sarrera egingo da; uztailan Gasteizko Dialektologi Topaketak ospatuko dira; urrian Azkoitian Bilera Nagusia ospatuko da Peñaflozko kontearen heriotzaren bigarren eh-

nurteurrena ospatzen bait da; azaroan, Abelino Barriola antzerki-gilearen omenez egingo da bilera. 1986 urteari begira ere kontuan hartzeko izen batzu eman ziren: aita Donostia, Jose Indalezio Zinkunegi, aita Oieregi eta Pierre Topet Etxahun, hala nola Durangoko Euskal Jaiak, 1886an ospatu bait ziren lehenengoz.

"Karmel" karmeldarren aldizkaria eraberritua.— Oraintsu iritsi zaizkigu eskuartera Euskalerriko Karmeldarrek ateratzen duten "Karmel" aldizkariaren aurtengo lau zenbakiak. Lau zenbaki bi aletan banatuak: 170 eta 171 zenbakiak osatzen dituztenak. Lehenean aldizkariak bizi zuen egoera ekonomiko larriaren berri ematen dute. Baina horrekin batera aurrerantzean egin asmo dituzten hobekuntzen esperantza agertzen dute. Bigarrean jadanik zuzendaritza eta helbide berria jakinarazten digute. Zor-notzan daude orain Julen Urkizaren zuzendaritzapean. Bigarren ale horretan, erligio gaiak ez ezik bestelako gaiak ere aurki ditza-kegu. Ikusi beharko da aurrerantzean hobeki dabilzan "Karmel" aldizkariak.

"Jakín" aldizkariaren 33. zenbakia kalean.— Aurtengo azken alea kaleratu dute jadanik "Jakín"ekoek. 33.ena hain zuzen, eta ohiturari jarraikiz gai monografiko bati eskeiniz aldizkariaren zatirik garrantzitsuenak. "Sindikatuak Euskal Herrian" izan da hautaturiko gaia. Bi lan sartu dituzte gaia banaturiko bi aletan: Sindikatuak Ego Euskal Herrian Andoni Kaierok prestatua; eta Iparraldeko Sindikatuak Xipri Arbelbideren lumatik. Orain eta hemen, Gaiak eta ...hainbat aburu ohizko sailetan ere gai interes-garririk aurki daiteke. Alea itxiz zuzendaritzaren ohar bat dago "Jakín"en kontuak argi eta garbi adieraziz irakurleei.

«Disko honetan topatu dugu jarraitzeko bide bat»

Oskorriren hermosurie, AEKren eskutik

AEKren eskutik datorkigu Oskorriren Lp berria, «Hau hermosurie». Hori dela eta, haien bederatzigarren iraupen luzeko disko honen aurkezpenean emandako zenbait eritzi dakartzagu orriotara. Benetan, ezin interesgarriagoak.

Aurkezpen horretako hasierako mintzaldien artean, Joseba Kanposek, AEKren izenean, argibidea eskaini zigun koordinakunde hori honelako montaitan zergatik sartzen den azalduz. «AEK bere helburuen artean badu kulturagintza plazaratzea eta Euskal Herrian egiten den kultura ezagutaraztea. Modu horretan, aurtengo helburuen artean hauxe dugu, Oskorriren disko berriarena». Gogoraerazi behar da orain Oskorrirekin egiten ari den bezalaxe egin zela ere Imanol, Ruper Ordorika eta Benito Lertxundirekin. Bestalde, Kanposen hitzetan, Oskorri «aintzineko laguntzaile da, AEKrentzat askotan kantaldietara dohainik etorri delako, eta baita «Korrika»ren kuinak eta gainerakoak ere beraienak izan ohi direlako; beti laguntzaile estuak izan zaizkigu».

Asmo argitze honen ondotik Oskorrikoek agertu zuten beren lan berri honen nondik norakoa. Natxo de Felipe izan zen hasiera batez xehetasun horien azalpena egin zuena. ««Hau hermosurie» deritzon disko honetan azken bi urteetako lanak bildu ditugu. Diskoa berez lehenago kaleratu behar zen, ekainerako, baina zenbait arazo direla medio (estudioen muntaketa, e.a.) orain arte ezin izan du izan».

Perkusioaren berrikuntza

Horrez gain, eta nahiz eta Natxok bertan azken bi urteetako lanak bildu direla esan, komeni da aipatzea zenbait kantu baztertu beharrean aurkitu direla, diskoaren espazio fisiko falta hutsez. Halerè, oso iraupen luzeko diskoa atera zaie, ohizkoa baino dextente luzeagoa (44 minutu) eta kantuen kopurua nahiko altua da, hamahiru direlarik. «Kantuak nik uste —darraikigu Natxo— denetarikoak daudela, eta nahiz eta zenbait aldaketa egon ezin uka «Oskorri»ren Lp bat denik. Gu askotan ez gara oso kontziente izaten nolako aldaketak dauden gure musika barnean gauzak datozen moduan egiten ditugulako, baina azaletik esanda behintzat nik uste dut alde batetik kantu tradizioaletatik nahiko urrundu garela oraingo honetan, gehienbat guk geuk egin dako kantuak bait dira».

Aldaketen artean ere badago bat diskoa entzun eta berehala nabarmentzen den bestea: perkusioa. Izan ere, oraingoan —aurrekoetan ez bezala— perkusioari leku inportante bat utzi zaio eta Oskorrikoek azalduko digute horren arrazoia. «Beti izan dugu perkusioa sartzeko asmoa baina perkusioa beti oso

Halako piura «salgarrian» ageri zaizkigu Oskorrikoak beren diskoaren azalean.

elementu peligrrosoa da eta gerta daiteke (guk ezagutzen ditugu hala gertatutako kasu batzu) gaizki sartutako perkusio batek disko osoa izorratzea. Beraz, nahiz eta asmoa eduki gu bildur ginen. Azken bi urteotan kantaldietan erabili izan dugu eta horrexegatik ausartu gara diskoan ere sartzera». Esan beharra dago kantaldietako perkusioaz gain, kantu pare batetan edo, bateria ere sartu dutela Oskorrikoek, horretarako Beñat

Amorenaren lankidetzat izan dutelarik. Teklatuetarako Frederic Gaillardet-en esku trebeak nabari daitezke eta tekniko injiniadore gisa Jean Phocas aritu da haiekin lanean «Elkar»-en estudioetan. Aipatzekoa da grabaketan haiekin lanean hasitako Santi Ibarretxe (saxoa eta flauta) hemendik aurrera ere taldeko partaide gisa jarraitzekotan dabilela, beraz hemendik aurrera Oskorriko partaideak zazpi izango direlarik.

«Oskorri estiloa», hiruzpalau lerro nagusi

Oskorriren estilo berezirik baldin badago zertan datzan argitzen saiatu ginen. «Gure estiloan badira hiruzpalau lerro nagusi, oraingoan ere badaudenak: alde batetik herri-kantuak, berri ere landuak eta beste era batetara prestatuak; bestetik bertsoarritza eta horrelako herri-ohituretan oinarritutako saiok eta esperimentuak; hiru-garrenik, herri-dantzetan oinarria daukaten bertsoak; eta azkenik gure gustoko poesien inguruan geuk sortutako kantuek. Lau alor horietako exenpluz osatu izan dira gure diskoak eta azken honetan ere halaxe izan da».

Disko honetan bada puntu bat aipamen berezi bat merezi duena: azala. Edota izenburua eta azala, biak elkarrekin loturik bait daaz. «Hau hermosurie»... zeri dagokio esakera hori? «Behin kantaldi batetara gindoa zela —argitzen digu Fran Lasuenek— komentatzen aritu ginen zer nolako imajina saldu nahi izaten duten askotan herri honetako aurrezki-kutxa eza-gunek edota entidade ofizialek, eta bukolismo mitiko eta folkloriko hori guztiz irrealak eta anakronikoa iruditzen zaiguneez, barre apur batekin batera kritika egin nahi izan diogu. Horrekin lotuta, behin akordatu ginen Bizkaian askotan erabiltzen den esaldi batetaz. «Hau hermosurie»».

Orain arteko Lp aberatsena

Bederatzi disko duarik ez dago disko asko direla talde baten emaitzetarako. Azken disko honek diskogintza horren barruan aurrerapausurik suposatzen duen galderari erantzuteko Bixente Martinezek hartu zuen hitza. «Urte askotan ari gara eskual musika deitzen den hori berriro nahiean, asko esperimentatzen ari gara eta nik uste dut disko honetan topatu dugula jarraitzeko bide bat, topatu dugula nondik nora jo aintzinatik zetozen melodiei eta doinuak berriro nahiean posibilitate haundiagoak sortuz. Hor arrisku bat dago: gaur egungo musika egin nahi baduzu eta hutsetik hasten bazara beti jausten zara eguneroko

Oskorri zuzenean jotzen; kantalditan milaka lagun biltzera ohituak ditugu.

entzuten diren gauzetan: jazz nahi rock moduko gauzetan. Horregatik, disko honetan nik uste dut txikitu egin dugula lehen zegoen tarte edo hutsune ho-

ri musika zaharra eta gaur egunekoaren artean». Alde horretatik, Oskorriko partaide guztiak bat zetorren eritzi honetan: «Hau hermosurie» orain arteko

disko hoberena dela haientzat, bere baitan aberastasun haundiena dakarrena.

J.L.

«Hau hermosurie», aurrerako martxa etengabea

Aurten ere kaleratu den «Alemanian euskaraz» disko-bildumaz gain, duela bi urte eta piko ez genuen «Oskorri» talde emankorraren berri-rik. 1982.an izan zen bere «Adio Kattalina» eskeini ziguneko eta harrez gero jasandako eboluzioaren norabidea argitzeko balio digu oraingo «Hau hermosurie» honek. Aurrerapausurik ere nabaritzea erraza gertatzen da lan berri honetan. batik bat aurreko diskoekin alderaturik musika tradizionalaren erre-kurtsoa gero eta ezkutuago bait dago, azpitik utzitako oi-

narria etengabe begibistan badago ere. Alde horretatik, esfortzu haundi bat antzematen zaie «Oskorri»koei beren musika moldeak berritzu eta gaurkotzearen atzetik.

Halere, esan beharra dago produktoa guztiz bariatua dela eskeintza aldetik: soinu tradizionalak («Kukubiltxo», «Ene maitiak»...), esperimentuak («Xikito», «Igelak»...), kantu sakonagoak («Aita gurea», «Parisko kale batean»...), friboloak guztiz («Ibiza aldean», «Kattalin»), edota «Ezpatadanza» bezalako gai borrokalaria nahiz

«Amoros gaixoa» gisako aire ez-zia. Eskeintza zabala dela, beraz, garbi dago.

Azkenik, grabazio-lanetan lortutako maila nabarmen-zeak ere merezi luke bere lekutxo (nahiz eta grabazioan zenbaitetan prolemak izan dituztela jakin), benetan lortutako grabazioa nahiz soinuaren kopiaketa maila onekoak direla esan bait daiteke. Gustoz eta denboraz egindako lan bat. Azaleko eta barruko argazkiei darien gusto on eta finetia berbera antzematen zaio grabazioari. Gustoa ematen du honelako lanik entzuteak.

Mujikaren «Itzalak» eta Joannes Urkijoren «Elur gainean»

Abenduko literatur booma, egileen hitzetan (I)

Zenbaitek esan ere esan izan du azken abendu honetan argitaratu den literatur liburu piloa desoreka haundiegia gertatu dela gainerako urte-partean zehar argitaratutakoarekin parekatuz gero. Eritzi horiek biztu zezaketen eztabaidaren gainetik, geuri bestelakora jotzea interesgarriagoa iruditua zaigu, hau da, egileengana beraiengana jotzea eta ea zer kontatzen diguten jakitea.

Literatur liburu mordo haundi bat argitaratu abendu honetan. Gehiegi ote diren eztabaidatzen ez gara oraingoan hasiko. Dozena bat inguru idazleri hitza uztea baino ez da gure asmoa. Beraiek beren eritzia azal diezaguten. Gaur lehen partea doa. Hurrengoetan besteak.

Horretarako, aste honetan hasita, abenduko literatur boom honetan liburutik argitaratu duten autore gehienentzuekin elkarrizketa bana argitaratuko ditugu. Gero gero-koak, aste honetarako bi autore kasik estreinatu berriak aukeratu ditugu, ipuin-liburu banaz kaleratu zaizkigunak. Jose Antonio Mujika eta Joannes Urkijo, horra hor aste honetako lehen emaitzaren bi egileak. Datozen asteetan, besteak.

Ez dugu idazle berria bere lehen ipuin liburua argitaratu digun Joannes Urkijo. «Xoxoa» nari da lanean ETBrako filmeak ingelesetik euskarara itzultzen. Bere etxean bideoaren aurrean jarri eta ingelesez diotena euskaraz jartzen. «Hori nire ogibidea duk» esan digu, lan polita delakoan horregatik galdetu diogunean «hasieran oso polita duk baina denborarekin astun xamarra ere gertatzen zaik». Azken finean filmeen arauera pasatzen omen du ondo edo gaizki.

Hichtkok-en pelikula bat itzultzen harrapatu digu eta berak esan digunez ipuin liburu honen aurretik beste liburu bat ere ba dauka, Euskaltzaindiak argitaratuta, «Eta behar bada ispilu beltz bat» izeneko antzerki lana. 1980. urtean Eus-

kaltzaindiak antolatutako antzerki sari batean saridun gertutakoa.

Bilboko «Cuentos Incombustibles» delako sariaren II. edizioan ere postu ona lortu zuen bere «Inmortal» izeneko ipuinarekin eta sari hori dela eta argitaratzen den liburuan argitaratu zioten. «Ipuin hau

berririo argitaratu dut oraingo liburu honetan», esan digu berak irrifartsu.

«Hamar ipuinek osatzen dute liburua eta duela hiru urtetatik hona idatzitakoak dituk. Kontutan hartu denboraldi horretan Dinamarkan egon naizela eta nolabait ere hango giroa sartu zaidala orriotan». Dena dela ai-

Joannes Urkijo: «hemendik aurrera gauza asko idazteko asmoa diat»

ortu digu ez dela izan bere asmoa Dinamarkako giroa ispi-latzea. Inolaz ere. Kutsu bat baino ez omen da handik itsatsi zaiena ipuin hauei.

Bestela, gai aldetik eta, «mitologia aukeratu diat ipuin bat baino gehiagotan. «Dragoia eta laberintoa» izenekoan esaterako, edota «Denborak sitiaturik» delakoan. Azkenengo honetan heriotzaren mitoa erabili diat».

Heriotza aipatu eta aitorpen bat egin digu, irakurle batek egin zion oharra: askotan agertzen omen da heriotza bere ipuinetan. «Ni ez nintzen konturatu ere egin baina hor azpian zegoen. Eta egia duk. Betidanik izan diat halako sentipen berezi bat heriotzarekiko. Beldurra...». Seguruenik subkoszientek egin dion tranpa bat izango delakoan utzi digu.

Baina heriotza era askotakoa gerta daiteke. Naturala, bortxazkoa... «biolentzia ez duk lehen plano batean agertzen nere ipuietan baina hor zegok. Heriotza gizakien ardatza duk. Bizitzaren osakinetako bat... Dena dela heriotzari buruz idaztea pentsatu izan banu gauza zenratuago bat egingo nuke agian. Hemen konturatu gabe atera zaidak».

Itxuraz behintzat ezkor xamar edo gertatzen ari ote zen bere esana eta esan digu «Beste ibai bat Jordan aurrean» ipuia baikorragoa dela. Hari horretatik tirata, eta jira bat emanez elkarriketari galdetu diogu ea ze paper hartzen duten emakumezkoek bere ipuinetan, eta: «Ipuin batean beharrezkoa nuen protagonista emakumezkoa izatea. Beste gehienetan ez duk horrela. Besteen pentsakizunetan eta horrela agertzen dira.».

Gure inpresioa gero. Ipuin imajinatiboak edo fantasiosak izatea liburuan bildutakoak, ez errealistak edo beste era batekoak. «Saiatu nauk burutazio bitxiak bilakatzen. Imajinatioak... Bai. Humprey Bogart-i omenaldi gisa eskaintzen diot bati bere izena. Beste batean John Dos Passos-i...».

Eta ahalegintzen zaigu esplikatzeko zer nolako «fantasiosak» diren. «Ez diat sekula toki zehatz batetan kokatzen ipuin bat. Behin bakarrik erabili diat bat, Mungia, eta XVI. mendean kokatzen zelako istorioa. Besteak ez diat toki zehatz bat hartzen. Zergatik? Bada literaturak balio unibertuala izan behar duela uste dudalako eta horretarako tokiak ez daukalako halako garrantziarik. Gertakizun hauek nahiz fantastikoak izan edozein unetan gerta daitezkeenak dira. Edozein tokitan gainera.».

Azkenik, eta ipuinen harian sartu gabe, (gu sartu gara baina ezin kenduko diogu irakurleari ipuinak deskubritzeko aukera hori), bere asmataz hitzegiz dugu. «Lanaz aparte nobela labur batekin hasia nauk. Hori bukatu nahi nikek. Gero, ba, beti izan nauk antzerkizalea eta antzerkia ere idatzi nahi nikek. Poesia ere bai... Gauza asko idazteko asmoa diat. Baina badakik, lanak estuasunak sortzen dizkizk eta horren arauera antolatatu behar duk hire bizimodu guzua.».

I.U.

Jose Antonio Mujika: «Ni idazle amateur bat naiz»

Hizketaldi joria dauka Jose Antonio Mujikak. Iraganaldi laburreko kontuei buruz mintzatzen hasi gara. «Orain hainbeste liburu ateratzea azkenengo azoka honetan beharbada egoera ez-normal baten adierazgarria da. Batetik irakurlegoa adi zegok horrelako batetara eta bestetik argitaletxeak ere eskaparate baten bila joaten dituk. Normalean egon beharko litzatekeena egun horietan bakarrik ematen duk».

Literatura mailan «Itzalak» deritzon ipuin-liburu hau bere lehen liburua dela ohartarazi diogu eta berak ez du batere disimulorik eduki bere amateurismoa aitortzeko, hain zuzen ere ni ez nauk idazlea. Ni beti ibili izan naiz euskararekin, gramatika eta... Literaturarekin ere bai, ikastaro batzutan... Baina gehien bat hizkuntzarekin ibili izan naiz. Baina ikusten duk ez dela fenomeno arraro bat. Beti gertatzen zaio irakasleari. Beti liburu artean, testuekin lanean... tentazioa etortzen zaiok berari ere idazteko. Literatura mailan, kreazio mailan amateur bat naizela esan daiteke».

75 hamabostean idatzitako ipuin bat eta beste zenbait hurbilagoak dira Mujikak bere liburuan bildu dituenak. Dena dela, tarteka-marteka eta dedikazio berezirik gabe dedikatze hori ez dirudi bere kasu pertsonal soila denik, asko eta asko modu berean ari direla, alegia. «Bueno, profesionaltasuna ez da iritsi oraindik, baina horren inguruan dabilzan batzuk badira.

Badira idaztea bere lanbide eta ogibide bezala hartzen dutenak. Gero beste jende asko zebilek hizkuntzaren inguruan. Irakasleak eta... Ugaritasun horren barrutik atera behar dik jendea. Garai batean liburu bat atera eta guziak hari begira artalde baten modura. Gaur egun aukera egitea bazegok.».

Hire liburura itzuliaz, hor aipatu dugun ipuin zahar hori, errekuperatu duan ipuin hori, nola sartu duk. ikutuaz edo... «hor gertatu zen 83.eko uda nahiko libre izan nuela, eta lehen idatzitako ipuin bat zuzentzeko eta gauza batzuk aldatzeko beta izan nuela. Eta betikoa. Nik uste diat norberak bere maila batetara iristen den edo ez jakiteko gaur egun sariak daudela. Sariak dituzte alderdi oker, eta neretzako, on asko. Eta horrela bi edo hiru bidali nituen Eusko Jaurlaritzaren sariketara eta batek irabazi egin zuen. Horrek normalean animo ematen ditu. Hori jakin zenean Elkar-ekoak etorri zitzaizkidan eta ea besterik ba ote nuen galdetu zidaten. Baietz, eta hor atera duk liburua.».

Nahiz eta hizkuntzalaritzatik ailegatu literaturan murgildu zaigu honez gero Jose Antonio. Halere, literaturarekiko zaletasun horren barruan zein irakurketa dituen maiteago galdegiz diogu ondotik, idazten duenaren atzean dauden literatur ereduak. «Nik esango nuke ipuin bakoitzaren atzean, konturatu gabe, beharbada irakurri dudaren oihartzun bat dagoela. Esatebaterako garai hartan Su-

dafrikako ipuinak irakurri nituen asko.»

Ipuinen moldeari gagozkio-larik zerbait gehiago zehaztea eskatu diogu. «Nolabait ere nere ideia izan da bost ipuin horietan pertsona baten psikologia esbozatzea. Hori ditek ardatza. Psikologia hori aurkeztu beharrean deskribio mailan, saiakera baten modura, egin izandu diat egituratu nolabait ere ekintza bat, gertakari bat... dena psikologia horren inguruan. Egitura mailan eta zeudek irakurri dudaren influentziak. Egitura aldetik eta estilo aldetik. Beharbada ideiak ere bai. Hortik sortzen dituk. Orduan nik idea bat izan dudanean, psikologiaren inguruan, pertsona baten inguruan, «Itzala», horregatik deitzen diat Itzala, nere inguruan pasa diren itzalak, nere inguruan gelditu diren oihartzunak...».

Bestalde esan behar hizkuntza aldetik ere landuta dagoela liburua. Ikusten da ez dela bapatean bota eta ateratzen den horietakoa. Buelta batzuk eman zaizkiola hor. «Psikologia eta egitura aipatu dizkiz lehene. Hirugarren gauza bat ere saiatu nauk nolabait ere lantzen. Hizkuntzaren alderdia. Askotan parrafo bakoitzarekin borrokan. Beharbada izan daiteke hori euskara ez dudalako dominatzen frutu on bat emateko bapatean. Buelta asko eman behar dizkiadala. Hau izan daiteke gaur egungo askoren borroka. Ez dela hizkuntza behar adina dominatzen. Neri behintzat hori gertatzen zaidak».

M.A.

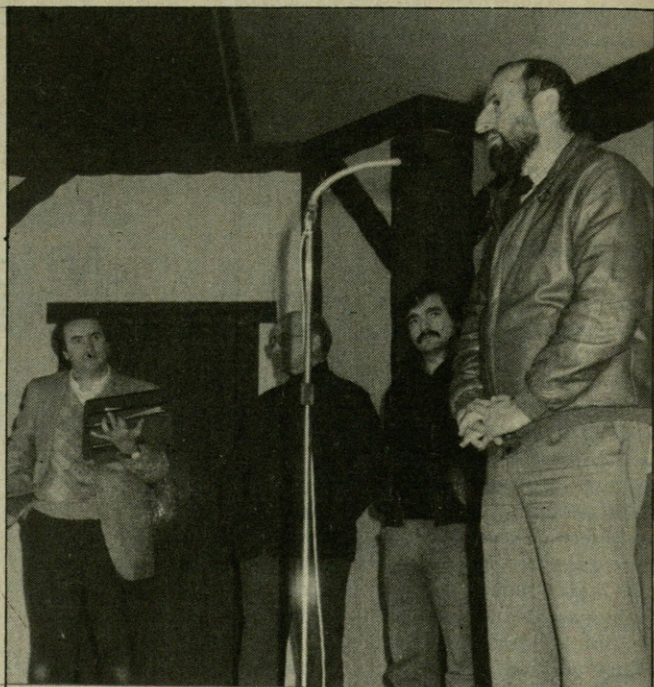
«Azpeitiko II. Euskal Antzerki Topaketa» n Iparraldean saritu

Sari-banaketak harridura sortu zuen

Iazko «Azpeitiko Euskal Antzerki Topaketa»ren arrakasta ikusi ondoan, bigarren honek berrikuntza batzu ez ezik aspektu kritikagarririk ere erakutsi du. Sari-banaketa egunean egon ginen Azpeitiako «Salon Soreasu»n bertaratu ziren antzerkizale, talde irabazle eta antolatzaileen eritziak bildu asmoz.

Abendu ia osoan zehar ospatu da «Topaketa» iazko lehen edizio horretan erabili zen formula ontzat emanez. Horrek lau asteburutan bi emanaldiko media bat eman du, eta horrek

ere, zalantzarik gabe, antolaketan mailan egin beharreko esfortzu haundi bat adierazten du. Bederatzi izan dira parte hartu duten taldeak: hiru haurrentzako antzerkiaren sailean

Eugenio Arozenak E.J.ren izenean Iparraldekoen antzerkirako grina goraipatuz, itxi zuen «Topaketa».

eta sei helduentzako antzerki sailean. (alboko koadroan agertzen dira partehartzaileak eta emandako sariak).

Pozez hartu behar da aurtengo edizio honetan haurrentzako antzerkiari txoko bat egitea. Hala ere, txoko bat baino gehiago beharko luke haurrentzako antzerkiak (eta txotxongiloa antzerkia da!). Helduentzako antzerkiaren pareko beharko luke. Ostegunetara eramanez haurrentzako antzerkia eta bigarren maila bat eratu dute antolatzaileek. «Topaketa» hauen hastapenean gaudenez aurrerantzean zuzendu beharreko errua litzateke.

Eskaparate gisa betetzen du funtzio bat «Topaketa»k, eta azpimarragarria da aurtentzat hiru talde aurkeztu direla: «Bederen I», «Branka» eta «Bordaxuri» berpiztua. Helduen sailean aurkeztu diren besteak ere ez dira oso zaharrak.

Bestalde, Gipuzkoa eta Lapurditik aurkeztu dira taldeak. Entzun dugu elkarrizketaren batetan ondorio arriskutsurik ateratzen azken datu hau dela eta. Ez da ahaztu behar, Azpeitiakoa eskaparatea bada ere, eskaparate deformatua dela

erabiltzen duen lehiaketa formula dela medio, eta deformatua denez geroztik ezin daiteke euskal antzerkiaren diagnostikoa egiteko erabili, zenbaite erabili duen moduan.

Hain zuzen ere, horixe da agian gehien eztabaidatzen dena «Azpeitiko Euskal Antzerki Topaketa»k darabilen formula. Horretaz gain sari-banaketak berak ere sortu zuen eritzi kontrajarririk.

Irabazle eta antolatzaileekin egindako elkarrizketak baino lehen azpimarragarri da aurtengoan iaz saritu izan zen Iñaki Begiristaini buruzko aipamen txikiarena ere ez dela egina.

«Bordaxuri» lautan saritua: zorionsu eta harriturik

Hazparneko «Bordaxuri»k martxoaren 3lean estreinatu zuen «Basajauna» antzezlanaren Francis Basteroten zuzendaritzapean eta «Galarrotsak» antzerki topaketetan. Lau sari jaso dituzte eta horri buruz duten eritziaz galdetu diogu taldeko partaide eta antzezleri den Argitxu Canterori:

BORDAXURI.— Lehen erreakziorik biziki zorionsu gara, indar bat ematen digu bi-

Topaketan izandako taldeak eta sariak

Haurrentzako antzerki saila:

- Donostiako «Orain» «Kuluskaka» obrarekin.
- Hernaniko «Tanttaka» taldea «Bai, baina non» obrarekin.
- Elgoibarko «Taupada» «Behin batëan... ju, ju, ju...» rekin. (Antzerkirik egokienari saria).

Helduentzako antzerki saila:

- Donostiako «Bederen I» «Gure Herria» obrarekin.
- Baionako «Xirristi Mirristi» «Nola jin, hala joan» obrarekin. (Dekorazio eta jatzera egokienari saria).
- Zarautzko «Lizardi» «Txapela bete euri» rekin.
- Zarautzko «Branka» «Beteluko Balnearioko Mirakulua» rekin.
- Hazparneko «Bordaxuri» taldea «Basajauna» rekin. (Antzerkirik egokienari saria; gizonezko antzezleri egokienari: Txomin Heguy; zuzendari egokienari: Francis Basterot; euskaraz sortutako antzerki egokienari: Antonio Maria Labaien).
- Azpeitiako «Antxieta» taldea «Lapurreta Urtsua» obrarekin. (Emakumezko antzezleri egokienari).

de horri segitzeko. Antzerkilarien lana taulagainean aurretatzea da eta gu lan horri lotuak gara. Kuraia eman digu. Bestalde. Iparraldeko taldeok ez dugu ongi ezagutzen gauza zenbait, eta ikasten eta lantzen ari gara. Iparraldeko taldeei hainbat sari emateaz harrituak gara.

Segidan Francis Basterot, zuzendariaren berri eskatu diogu «Bordaxuri»koari:

B.— Zuzendaria ez da hemen bizirik: Bordelen baizik; baina itzuli nahi du, eta horrelako ondorio batek itzultzeko indarra emango dio. Konfidantza. Hel-du den ikastaroari begira berarekin jarraitzeko asmoa dugu, ikasten. Antzerkiaren barruan beste puntu batzu ikuitu, urrunago joaiteko gure jokoan. Hurrengo lana Steinbecken «Perra» izango da. Antzerkian nola sartu ahal den zaila badirudi ere. Basterotek badu ideia ainitz. Gure aldetik formazioa segitzen dugu, hilabete oro biltzen gara aste hondar batez. Bestalde antzerki ttipiagok egiteko asmoa dugu, egun berezitan. «Olentzero». Aberri Egunean, antzerkia kaletara eramanez. «Txo!»koekin hitzegarri dugu, eta hori egiten dute, horrekin behar gara gu ere en-seatu.

«Bordaxuri»ko kide honek ere euskaraz idatzitako obra onenari emandako sariaren aurrean harridura agertu zigun:

B.— Labaien ideia hartu dugu, zati batzu, gero guk idatzi dugu. Bitxia iruditzen zait, ez bait da euskara landua. Bestalde epai mahaiari dagokionez hiru pertsona besterik ez da aski. Gazteak ez dira han, nire eritziz epai mahaiak osatuago beharko luke. Baina dena dela sari hauek bultzatzen gaituzte.

«Xirristi Mirristi» dekorazio eta jazzera egokienari

«Xirristi Mirristi» taldeko Kattalin Salaberriekin hitzegin genuen eta sariet buruzko bere eritzia eskatu genion:

XIRISTI MIRISTI.— Pertsonalki mintzatuko naiz, baina niri iruditzen zait gaizki banatuak izan direla; ez ditut talde guztiak ikusi, baina iruditzen zait hala ere **banaketa** hori ez dela objektiboa izan, ez

Indiaren burua

«Taupada»k jaso zuen **haurrentzako antzerki saileko saria** adin guztientzako izan nahi duen obra batekin.

dela zuzena izan. Harritua egon naiz zeren eta ez dakit zuzen zer sartzen duten dekorazioa eta horren barruan. Nik ez dut ongi ulertzen sari hori.

Segidan aurrera begira dauzkaten asmoei buruz galdegin genion:

X.M.— Jarraituko dugu obrak ukanen ditugun arte. Antzerkilarien gogoia da segitzea: baina problema bat dugu, idazleak eskas ditugula, orduan antzerki egokiak aurkituko ditugularik jakatuko ditugu. Guk nahiago genuke Daniel Landartekin lanean segi, zeren ohi-tura bat badugu, taldea ezagutzen du, beraz taldearen arabera ere idazten ahal du. Gainera guk maite dugu bere idazleko moldeak, eta bere gaiak ere. Zuzendari bezala ere maite dugu, zeren taldearen eritzia errespetatzen du.

Sari-banaketa zuzena ez iruditu arren sari horien atzetik Iparraldean antzerki mailan giro bizi bat ba ote denentz galdetu diogu:

X.M.— Azken bi urte haue-tan nere irudiko Iparraldean izugarritzko dinamika bat bada antzerki mailan eta kultur mailan orokorki, eta pentsatzen dut Iparraldeak merezi dituela sari horiek gisa guziz, egia da Iparraldeak izugarritzko indarrak egiten dituela aurrera joaiteko, eta nire irudiko joaiten da.

«Taupada»: esperientzia positiboa eta prentsari kexua

«Taupada»koek elkarrizketaren batean esan izan dute be-

raiek egiten zuten antzerkia ez zela haurrentzako baina hala ere. Azpeitiako honetan parte hartzeko aukeratu behar zuten haurrentzako sailean sartu ziren:

TAUPADA.— Klasifikazio hori hemen egin da, hemen jarri da haurrentzako antzerkia, helduentzako antzerkia eta batean ala bestean sartu behar ginen. Besteek ezarritako baldintza bat da, guk hasieratik ez bait genuen hori egin nahi izan.

Sariaren balorazioa eskatu diegu ondoren Azpeitira etorri diren taldeko hiru partaideei:

T.— Balorazioa? Niretzat esperientzia oso positiboa izan da, oso zaila iruditzen bait zait baloratzea, objektiboa izateko askotan zure gustok alde batera utzi behar bait dituzu, eta analizatu eta baloratu. Estimulo bat izan da aurrera jarraitzeko, pentsatzen duzu behintzat balore batzu aurkitu dizkiotela gure lanari. Ez da izan negatiboa, aurrera jarraitzeko indarra eman bait digu.

Beste zerbait esan nahi ote zuten galdegin genien eta «Taupada»koek salatu egin zuten prentsak «Topaketa»ri egindako jaramonik eza, azken egunean kamarak eta ikusten baziren ere, aurreko egunetan ez bait zen inor hurbildu bertara.

Antolatzaileak: «maila igo egin da eta saria zuzena izan da»

Saritutakoekin hitzegin oron antolatzaileei bigarren edizio honen balantze azkar eta labur bat egin zezaten eskatu

genien, batez ere aurrekoari begira egin zezaten azpimarraz-tuz:

ANTOLATZAILEAK.— Lehengo urtean baino lasaiago joan dituk gauzak, eta nire ustez maila ere igo eginda, profesionalak edo erdi-profesionalak agertu dituk «Bederen 1», «Antzerki»tik ateratako jendea. Maila orokorki igo egin da, nahiko antzerki politikak ikusi ditugu, eta datorren urteari begira berriz antolatzen hasteko moduan gaude.

Zalantzarik gabe garrantzitsua da gisa honetako «Topaketa» batek herrian bertan sortutako giroari pultsoa hartzea:

A.— Lehenengo antzerkitan jendea irararok iruditzen zaio, ahaztuta daude joan den urtean nola joan den, baina poliki-poliki jendea sartzen da. Jendea aurreko urtearen antzekoa bil-du da. Azpeitia beti izan da antzerkia gustatu izan zaion herria, aspaldikoa da. Talde honen («Antxieta») aurretik ere egon dituk beste talde batzuk, ohitura zen Santo Tomasetan antzerkia ematea. Urtean zehar udalak urtean zehar ematen di-tu obrak.

Beste antolatzaile bati banatutako sariet buruzko eritzia es-katu diogu:

A.— Jakina da epai mahai bat osatzen denean eta gainera, aurrean izan duguna bezalakoa, epai mahai nahiko jantzia gai guzti hauek, beren erabakia ontzat eman behar da. Baliteke zenbait jende ez hain garbi ikustea, zeren eta antzerki de-nak ere ez zituzten ikusiko. Nik bai ikusi ditut, eta uste dut egon dela abaniko bat, eta nahiko zaila zela erabaki bat hartzea. Hala eta guztiz, «Bordaxuri»k eman zigun obra zeharo polita izan zen, eta gauza nahiko sin-ple batekin izugarritzko jokoa atera zuten, beraz ni ados nago.

Eta hurrengorarte

Polemika eta eztabaidak gero Azpeitiako kaletan zehar barrei-atu ziren, Iparraldekoak pozik zebiltzan, beste jendea sariketa horren formula ego-kienari buruz diskutitzen, baliabideak bilatzen. Baina, hala eta guztiz ere Azpeitiakoak be-rea eginga zuen hurrengo urte-rarte.

M.A.

antzerkia

● **Azpeitian euskarazko obra egokiena bezala sarituta-koa ez da Labaienena.**-- "Azpeitiko II. Euskal Antzerki Topaketa"n sariturik gertatu zen Bordaxuri taldeak antzeztutako "Basajauna" antzerkilana. Patri Urkizu, Patxi Altuna eta Eugenio Arozenak osatu zuten epai mahai horren eritziz sarria eman behar zitzaion obraren "egitura borobil eta ederragatik", baina esan digutenez obra hori ez da Antonio Maria Labaienek idatzia, baizik eta beste egile batek, itxura denez espainiarra. Labaienen itzultzaile, edota moldatzaile litza-tekeelarik. Hori horrela balitz benetan grabea litzateke epai-mahai-koek moldakuntza horren berri ez ematea. Itxura denez obrak moldakuntza asko jasan ditu gerora ere, antzerkitaldearen eskutik.

● **"Antzertik" Strindbergen "El padre" eta "Señorita Julia" Kataluinan muntatuko.**-- Oraindela gutxi "Antzerti" zerbitzuak auditorium bat egin zuen August Strindberg antzerkigile suekoaren obra bat muntatzeko antzezleak aukeratzearen. Dirudienez, ez da egile honen obra bat muntatuko, bi baizik: "El padre" eta "Señorita Julia". Jadanik bospasei antzezle izan dira aukeratuak, eta jakin ahal izan dugunez Kataluinako herri batetara joango dira obra horiek muntatzera, euskarazko arazoetarako arduradun gisa Bernardo Atxaga idazlea eramango omen dutelarik.

euskaigintza

● **Laugarren "Korrika" martxoan izango da.**-- Aurtengoa "Korrika"rik gabe pasa bazaigu, badirudi ez dugula gehiegi itxaron beharko laugarren edizioaren astinaldi osasuntsuaz gozatzeko. AEKK ez zekien zehazki zein hiletan egin, maiatzean ala martxoan, baina azkenean martxoaren alde deliberatu dira koordinakudekoak. Martxorako mugida, beraz.

musika

● **"Oskorri"k bere bigarren Lp-a grabatuko du Alemanian.**-- Gauza nahiko ezaguna da

euskal kulturaz

Sabin

TXU TXU MU TXU KA

"Oskorri" musika-taldeak disko bat grabatu zuela Alemanian duela pare bat urte. Itxura denez, disko hura ongi atera zaie "Flokfreak-Pläne" diskoetxeari eta beste bigarren bat grabatzeko hotsegin omen diete aspaldiko kantari zintzo hauet. Hau hermosurie!

aldizkariak

● **"UNESCOren Korreoa", aurki kalean.**-- Eusko Jaur-laritzako Kultura Sail mailan mugitzen hasitako projektua aurrera doa: aurki irakuri ahal izango dugu "UNESCOren Korreoa" euskaraz. Hasiera batetan HABEri eskaini zitzaion bertako idazlanen itzultze-lana, baina bai honek eta bai ondorengotik eskaintza jaso zuen UZEIk ezetza eman zuten. Azkenik, badirudi "Gordailu"ko talde batek hitzarmena sinatua duela hiru zero-zenbakien itzulpena egiteko. Beraz, martxa bizian dagoela eritzi genezake.

● **"Sustraiak" aldizkariak zenbakia berezia kalera Azkueren mugida dela kausa.**-- Azkueren mendeurrena dela eta muntatutakoaren artean, Lekeitioko al-

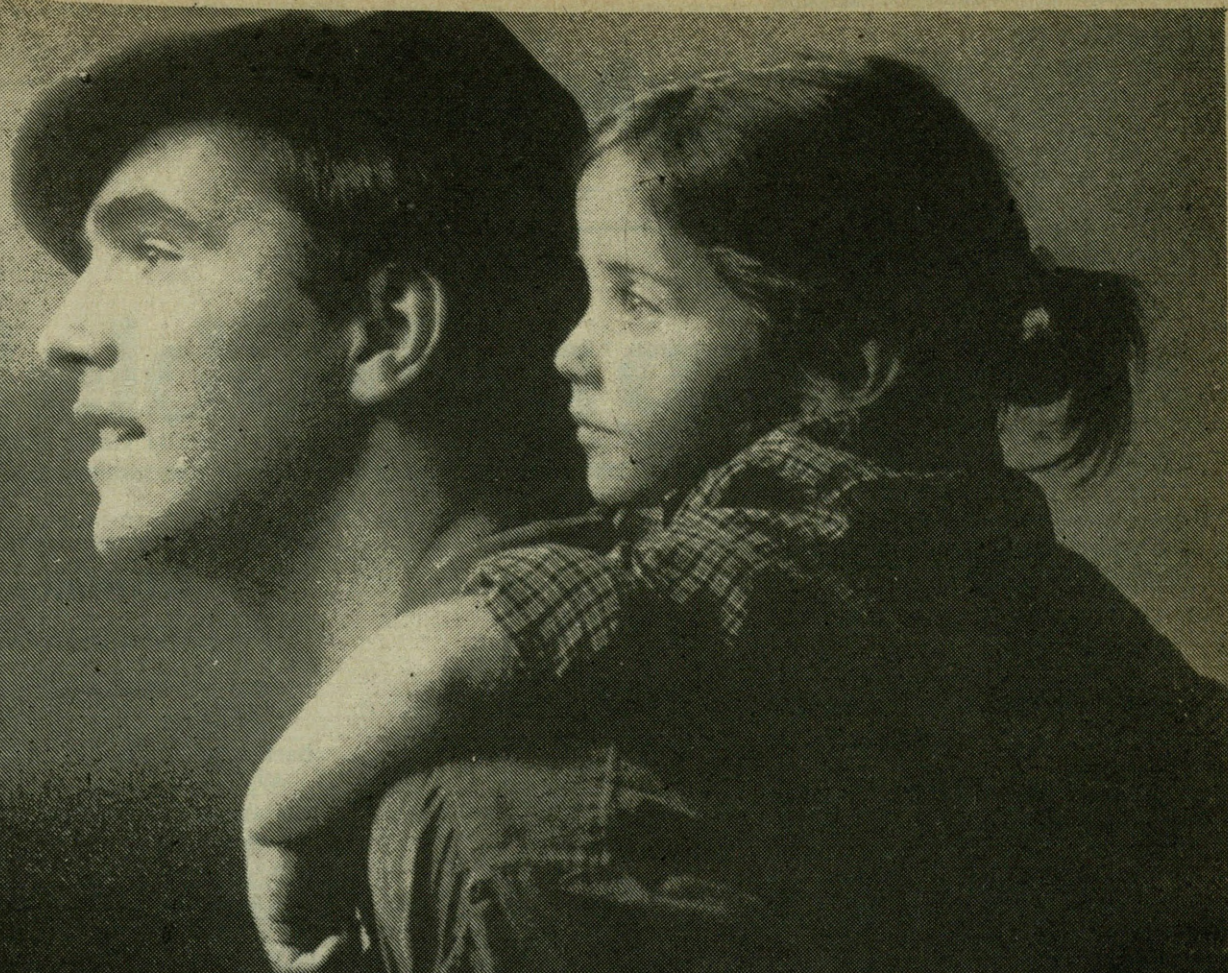
dizkari bizkorrena den "Sustraiak" 80 orrialdeko zenbaki berezi bat kaleratu behar du inprimategian eta guzti. Bertan Azkuek Lekeitioki buruz edota Lekeitioko hizkera eta usadioetaz idatzitako guztia bilduko da (hiztegia, herri-jakintza eta morfologia), eta horrekin batera herriko idazleen emaitzak ere aurkitu ahal izango dira. San Martin, Eusebio Erkiaga eta Alfontso Irigoienaren artikulua banaz zerratuko da aldizkariaren edizio berezi hau.

liburuak

● **Datorren urterako Jaur-laritzako 23 milioi literatur liburuak laguntzeko.**-- Aurtun Eusko Jaur-laritzatik literatur liburuaren argitalpena laguntzeko joan den diru-kopurua hiru milioitan gehitua izango da: iaz hogeitaz baziren aurtengoa hogeitahiru izango dira. 84.rako eman zen kopuru-gehituntza nabariak ezingo duela berriz ere hala izan urte berri-rako, antza denez azken orduko presupostu-larrialdi batzu edo direla medio. Ezin uka, dena dela, laguntza inportantea denik.

● **Txillardegiren tesis doktoralaren argitara.**-- Badirudi Haranburu editoreak bere egoera larriari buelta eman ezinean dabilela, baina halere ez du ematen aurtzitatuta zeuzkan liburuak argitara emateak luzeegi joko duenik. Horien artean dagoz Txillardegiren hiru liburu nagusi. Lehena bere tesi doktora, euskal azentuari buruz, bigarrena saiakera-liburu bat Gertakarien lekuko izenez, eta azkenik aspaldi hortik zehar argitaratutako bi ipuin biltzen dituen beste hiru-garren bat ere kaleratuko omen da Kosmodrama izenez.

● **"Kandela"k bere kritika-liburua argitaratzeko prest.**-- Hasiera batetan "Kandela" literatur taldekoak prestatzen ari ziren kritika-monografikoa liburu gisa kaleratzekotan zela gauza jakina zen. Halere, prolemak izan zituzten "kandelarioek" 11 lea amaitu aurretik norik argitara topatzeko. Azkenean, "Hordago"rekin iritsi dira akordio batetara eta 1984.aren bukaerarako ez bada, urte berriaren hasierarako kalean egongo da 1983. urtean izandako mugida literario nagusia jaso nahi duen kritika-liburu interesgarri hau.

GAZTEA. BIZIA. ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

(Durangoko azokaren inguruan izan ohi da hainbat ekintza kultural eta hainbat pertsonaia inportante, baina ez dut uste ez ekintzetan eta ez pertsonaia horiekin, inork gu adina barre egin zuenik. Jabi Campo durangarrak kontatutako txisteak zirela medio. Hona hemen batzu).

Kezka larriak

Hantxe doa gure Joxe, bere kotxe ederrarekin Bilboko bidean, eta bapatean «PLAF». Kotxetik jaitsi, motorra begiratu, baina ezer ez.

— Han etxe bat dago, eta hara joango naiz laguntza bila — pentsatzen du.

— Ño! Argia piztuta dago, baina agian lapurra naizela pentsatzen du, eta ez dit atea ireki nahi... baina zergatik pentsatu behar du ni lapurra naizela?

— Eta esaten diodanean kotxea aberiatsu zaidala eta konpontzen laguntzeko? Berak mekanikaz ez dakielako esan badit?

— Eta hala ere, ea lo egiten utziko didan esaten diodanean, lekurik ez dagoela esaten badit?

Azkenean, animatzen da, etxeko txirrina jotzen du, eta etxeko nagusiak atea irekitzen duenean, Joxek:

— Ba al dakizu zer esaten dizudan? Popatik hartzera joateko! Hainbeste aitzeki eta hainbeste maldizio!

Beltzak Jainkoari

Beltz bat jainkoari hizketan ari da:

— Jai'ko! Ze'gatik daukagu beltzok larru beltz hau?

— Eguzkiak zeuen larrua erre ez dezan. Badakizu, munduko zonalderik beroenean bizi zaretela eta txuria

izango bazenute, ezingo zenukete han bizi.

— Eta ze'gatik daukat nik halako usai txarra?

— Horrela, basoko animaliak uxatu egiten dituzu edo ez dute nabaritzen zure presentzia.

— Eta ze'gatik daukat ile kizkurra?

— Ze horrela, basoan korrika zoazela, zure ileak ez direlako trabatzen ohianeko zuhaitz eta landareekin.

— Jainko! Eta o'duan ze'egiten dut nik New Yorken?

Pareta gora, pareta behera

San Ferminetan, bi lagun, eta batek esaten dio besteari:

— Ez al dio lotsarik ematen? Mozgor-mozgor eginda, lurrian etzanda, arrastaka ibiltzeag? Ze pentsatuko ju jendeag, horrela ikusten bazaitu?

— Ixirik egon hadi! Babalorea!

— Eta orain «botatzen» hasten haiz? Horixe besterig ez zitzaigun falta! Lotsa ematen dit hiregin joateag!

— Ixirik egon hadi! Ikusigo dugu higeri, niri bezala, pareta bukatzen zaizanean!

Afrikako gorabeherak

Joan da azkoitiar bat Zairera lehoi bat harrapatzeko asmotan.

Azpeitira itzultzen denean, honela kontatzen omen zion bere lagun bati:

— Bai, motel! Abioitik jaitsi, Land-Roverra hartu eta hantxe abiatu gara gidariarena egiten zuen beltz bat eta biok ohianeruntz. Iritsi ginen mendi koxkor batzu zeuden leku batzura, eskopeta preparatu eta beltzak esaten dit goitik egunero pasatzen zirela lehoiak. Nire postuan jarri, eta handik bi ordutara hantxe ziren lehoiak. Hartzen dut eskopeta, apuntatzen dut: «PAM». Fallo.

Lehoiak ikusten nau eta nigana dator.

Berriro preparatzen dut eta: PAM. Fallo.

— Eta lehoia? — galdetzen dio lagunak.

— Nire atzetik. Botatzen dut eskopeta eta korrika hasten naiz maldan behera.

— Eta lehoia?

— Arrapalada bizian inguratzen. Ibai bat ikusten dut, bota eta igerika pasatzen dut.

— Eta lehoiak?

— Alu hark ere pasa egin zuen. Ia nire gainean nuen, zuhaitz batetara igo nintzenean..

— Eta lehoia?

— Hura ere igo, baina nik bitartean, jauzi on baten bidez eta bere hortzak nire lepoan sentitzen nituenean, berriro ere lurrera eta berriro korrika oihanean zehar.

— Eta lehoia?

— Mekabenaletxe, baina hi noren laguna haiz? Lehoiarena edo nirea?

Heldu dira gabonak

Doinua: Ezkondu eta ezkongai, guztiok ondo bizi nai:

Balendin ENBEITA

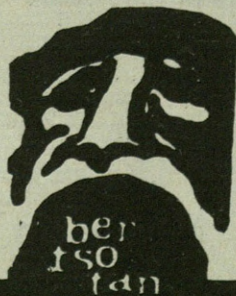
Gabonaren oiartzuna
Heldu izan da gugana
Itxaroten genduana
Sendiak pozez alkarganatu
Alai jartzen gaituana
Gainez jan eta edana
Bakoitzak al daben dana
Hauxe da Gabon eguna

Gabonetarako gauza
Lore berrien ameza
Itxaropen babes
Horrek sarritan emoten dausku
Geroarentzat arnasa,
Uste gabe dator eza
Denok ondo ezin goza
Honek apurtzen dau poza.

Belen'en sortu da izarra
Maitasunaren didarra
Badegu horren bearra,
Geure barruan sortu dagigun
Batasun baten indarra
Anaitasunen sukarra
Sendoa eta ziurra
Kendu herriko negarra.

Gizarteko arazoetan
Berdin hartu emonetan
Zuzen jokatu danetan
Bihotz zabala agertuagaz
Anaiei ez beharretan
Ardura haundiz horretan
Orduan bai Gabonetan
ZORIONEKO BENETAN.

Gabonetan zoriontsu
Hitz horrek poza damotzu,
Danak ez dira loratsu
Gaur sendietan nor baiten paltan
Asko dira arduratsu
Naiz ta gabonak mamintsu
Igaro gura eztitzu
Minduak ez dauz baketsu.

Euzko Jaurlaritza / Gobierno Vasco

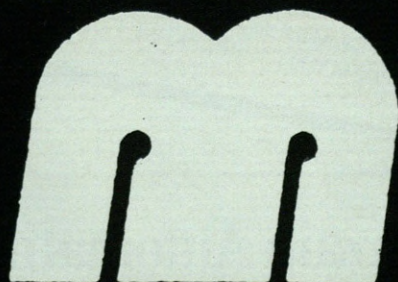
Lehendakaritzako Idazkaritza
Argitalpen Zerbitzua

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
talo edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA